



**SANAT EĞİTİM YÖNTEMLERİNDEN OLAN KOPYA YÖNTEMİNE
YÖNELİK SANATÇI VE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN GÖRÜŞLERİ**

Sayit Sürmeli

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren on iki (12) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Sayit
Soyadı : Sürmeli
Bölümü : Resim İş Eğitimi Bilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Sanat Eğitim Yöntemlerinden Olan Kopya Yöntemine Yönelik Sanatçı ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri

İngilizce Adı : Opinions of Artists and Faculty Members on Copying Method, One of the Art Education Methods

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm bölümlerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazarın Adı Soyadı: Sayit Sürmeli

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Sayit Sürmeli tarafından hazırlanan “Sanat Eğitim Yöntemlerinden Olan Kopya Yöntemine Yönelik Sanatçı ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Resim İş Eğitimi Bilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hande BOLU SERT

(Eğitim Fakültesi, Gazi Ü.)

.....

Üye: Prof. Dr. Osman ÇAYDERE

(Eğitim Fakültesi, Gazi Ü.)

.....

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Orhan DOĞRU

(Sanat ve Tasarım Fakültesi, AHBV Üniversitesi)

.....

Tez Savunma Tarihi: 07/08/2023

Bu tezin Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Resim İş Eğitimi Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

.....

TEŞEKKÜR

Araştırmanın tamamlanmasında bilgi, tecrübe ve zamanını esirgemeyen danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Hande BOLU SERT'e; kaynak önerme konusunda yardımcı olan tüm arkadaşlarıma ve bu süreçte ihmal etmek zorunda kaldığım aileme teşekkürü bir borç bilirim.

**SANAT EĞİTİM YÖNTEMLERİNDEN OLAN KOPYA YÖNTEMİNE
YÖNELİK SANATÇI VE ÖĞRETİM ÜYELERİNİN GÖRÜŞLERİ
(Yüksek Lisans Tezi)**

**Sayit Sürmeli
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Eylül 2023**

ÖZ

Bu araştırmanın amacı sanat eğitim yöntemlerinden olan kopya yöntemine yönelik sanatçı ve öğretim üyelerinin görüşlerini belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu çerçevede 20 öğretim üyesi ve sanatçıya açık uçlu sorular sorularak görüşme yapılmıştır. Çalışma grubunun tespitinde amaçlı örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanması için farklı soruların bulunduğu bir veri havuzu oluşturularak alanında uzman danışman, eğitimci ve sanatçılarla yapılan görüşmelerin ardından 10 soruluk bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmeler genel olarak yüz yüze yapılmış olup yüz yüze yapılamayan görüşmeler online ve posta yolu ile yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre kopyalama yöntemi genel olarak kullanılmakta olup doğrudan kopyalama en fazla tercih edilen kopyalama yöntemi arasındadır. Bununla birlikte kopyalamanın eğitimde kullanılması, yöntemden görsel ilke ve elemanların kavratılmasında faydalanılması, yöntemde sanatçı ve eserlerinin öğrenci seviyesine ve konuya uygun seçilmesi, kopyalamanın birebir yapılması, öğrencinin düzey ve isteğine göre kopyası yapılacak eserin döneminin seçilmesi gerektiği gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Ayrıca kopyalama yönteminin amacı dışında ve gerektiğinden fazla kullanılması durumunda yaratıcılığı engelleyeceği üzerinde durulmuştur. Kopyası yapılacak bir eserin son halini görerek resmin geçirmiş olduğu aşamaların bilinmesi için teknik ve sanatsal birikimin önemli olduğu, kopyanın teknik açıdan gelişim sağladığı, kopyalamanın görsel deneyim sağladığı, kopyalamanın amaçları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler : Sanat Eğitimi, Kopya, Kopya Yöntemi, Röprodüksiyon
Sayfa Adedi : xi+80
Danışman : Dr. Öğr. Üyesi Hande BOLU SERT

**OPINIONS OF ARTISTS AND FACULTY MEMBERS ON COPYING
METHOD, ONE OF THE ART EDUCATION METHODS
(Master Thesis)**

Sayit Sürmeli

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September 2023

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the views of artists and faculty members about the copy method, which is one of the art education methods. Case study, one of the qualitative research methods, was used in the research. In this context, 20 faculty members and artists were interviewed by asking open-ended questions. Purposive sampling method was used to determine the study group. In order to collect the research data, a data pool with different questions was created and an interview form with 10 questions was prepared after the interviews with expert consultants, educators and artists. The interviews were generally made face to face, but the interviews that could not be done face to face were made online and by mail. According to the results of the research, the copying method is generally used and direct copying is among the most preferred copying methods. In addition, it has been concluded that copying should be used in education, the method should be used to comprehend visual principles and elements, the artist and their works should be selected in accordance with the level of the student and the subject, the copy should be made one-to-one, the period of the work to be copied should be selected according to the level and desire of the student. In addition, it has been emphasized that the copying method will hinder creativity if it is used outside of its purpose and more than necessary. It has been concluded that technical and artistic knowledge is important in order to see the final version of a work to be copied, to know the stages that the painting has gone through, that copying provides technical development, copying provides visual experience, and students should be informed about the purposes of copying.

Key Word : Art Education, Copying, Copying Method, Reproduction
Page Number : xi+80
Supervisor : Asst. Prof. Dr. Hande BOLU SERT

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xi
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Alt Problemler	3
Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.	3
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi.....	4
Varsayımlar	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar.....	6

BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
Sanat Eğitimi	7
Sanat Eğitiminin Amacı.....	13
Sanat Eğitiminin Gerekliliği	16
Sanat Eğitim Tarihi	19
<i>Türkiye’de Sanat Eğitimi</i>	20
<i>Dünyada Sanat Eğitimi</i>	23
Kopya	27
Kopya Kuramı.....	29
Kopyanın Tarihsel Gelişimi	30
Sanat Öğretiminde Kopyanın Yeri ve Kopyaya Yaklaşımlar	36
Görsel Sanatlar Eğitiminde Kopya Yöntemi.....	42
Kopya Yönteminin Yaratıcılıktaki Rolü ile İlgili Görüşler	44
Röprodüksiyon	46
BÖLÜM III	50
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	50
BÖLÜM IV	53
YÖNTEM.....	53
Araştırmanın Modeli	53
Çalışma Grubu	54
Verilerin Toplanma Yöntemi.....	54
Verilerin Analizi	55
BÖLÜM V	56
BULGULAR VE YORUMLAR.....	56

Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	56
İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	57
Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	57
Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	58
Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar	59
Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	60
Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	61
Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	62
Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	63
Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar	64
BÖLÜM VI	66
SONUÇ VE ÖNERİLER	66
Sonuçlar	66
Öneriler	71
Araştırmaya Yönelik Öneriler	71
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	72
Sanatçılara ve Görsel Sanatlar Eğitimcilerine Yönelik Öneriler	72
KAYNAKLAR	73
EKLER	79
Ek 1. Görüşme Formu	80

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Kopya Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşler</i>	56
Tablo 2. <i>Kopya Yönteminde Kullanılan Teknikler</i>	57
Tablo 3. <i>Kopya Yönteminin Eğitimde Kullanılabilirliği ve Verim Alınması İçin Yapılması Gerekenler</i>	58
Tablo 4. <i>Kopya Yönteminde Seçilen Sanatçı ve Eserlerinin Öğrenci Seviyesine Uygunluk Durumu ve Nedenleri</i>	59
Tablo 5. <i>Kopya Yönteminde Kullanılan Sanatsal Dönemler</i>	60
Tablo 6. <i>Sanat Eserlerinin Kopya Yöntemleri</i>	60
Tablo 7. <i>Kopya Yönteminin Kazanımları</i>	61
Tablo 8. <i>Kopyalama Yönteminin Sakıncaları</i>	62
Tablo 9. <i>Resmin Geçirdiği Aşamalara Yönelik Görüşler</i>	63
Tablo 10. <i>Görüş ve Öneriler</i>	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> Gauguin'den kopya yaş 10.....	44
<i>Şekil 2.</i> Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin orijinali.....	47
<i>Şekil 3.</i> Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin röprodüksiyonu	47
<i>Şekil 4.</i> Leonardo Da Vinci La Jokont (Mona Lisa).....	49
<i>Şekil 5.</i> Vincent Van Gogh Bakır Vazoda Laleler	49

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu ile alt problemlerine, amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Sanat, insanlığın varlığıyla birlikte tarihte yer edinen her millet ve toplumda iz bırakan kültür hayatının büyük bir parçası olarak varlığını sürdürmektedir. Bireyin kendisini ve toplumu ifade etme aracı olan sanat her düşüncüye açık olmakta ve her duyguyu içinde barındırmaktadır. Sanatın bu gelişimi belirli bir disiplin altında yer almasını gerektirmiş ve 21.yy eğitim kurumlarında öğrencilere kazandırılan bir ders niteliği taşımıştır.

Sanat eğitimi de insanların kültür ve sanat alanında yetiştirilerek biçimlendirilme aşamasıdır. Güzellik, tasarı, düşünce, duygu ve izlenimlerin farklı unsurlar ile ifade edildiği hayal gücü, yetenek ve yaratıcılığın bireysel gelişime öncülük ettiği eğitim etkinlikleridir. Bireylerin huzurlu, mutlu olmalarına, psikolojik iyi oluşlarına katkı sağlayan bir aşamadır. Bununla birlikte sanat eğitimi bireylerin yaşamlarını daha üst seviyeye ulaştırmaları açısından önem taşımaktadır (Aslan, 2011, s.2).

Görsel sanatlar eğitimi bireylerin edindikleri bilgileri gündelik yaşamları ile diğer derslerde öğrenilen konuları da içerecek biçimde bağlantılar kurmasını sağlayan bir eğitim şeklidir. Görsel sanatlar eğitimi kişinin problem çözmede, yaratıcı düşünmede, iletişim kurmada, kendini ifade etmesinde estetik kavramın kazandırılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte kişinin özgüven kazanıp bu duygusunu geliştirmesini, kendi yeteneklerinin keşfini sağlaması açısından da önem taşımaktadır (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.29).

Görsel sanatlar eğitimini öğrenci kazanımları çerçevesinde birtakım yöntemler takip etmektedir. Kopya yöntemi de bunlar arasındadır (Tekin, 2011, s1). 17. ve 18.yy ortalarına kadar sanayileşen Avrupa toplumlarında sanayileşme gereksinimlerine uygun bir sanat ve iş eğitim anlayışı gelişmekteydi. Bundan dolayı eğitim kurumlarında öğrencilerin iş ve resim derslerinde çalışma yöntemleri kopya yöntemine bağlı olarak sürmekteydi. Eğitim kurumlarında amaç sanayileşme gereksinimlerini karşılamak için doğru, hatasız ve çabuk çizim oluşturma alışkanlığının öğrencilerin tamamına kazandırılmasını sağlamaktı. Bu yöntemde eğitimsel bir kazanım bulunmamaktaydı. Buna rağmen okullarda kopya yöntemi uzun yıllar boyunca devam etmiştir (Türkdoğan, 1984, s.24).

Asırlar boyunca farklı yönleri ile belirlenen ve farklı amaçlar çerçevesinde uygulanan bir yöntem olan kopya yöntemi Wilsonların 1977’de yayınladıkları makaleye göre çocukların resim çizmeye kopya ile başladıkları görüşüne dayanmaktaydı. Başlangıçta sanat çevresinde yankı uyandıran bu görüş Lowenfeld’in “baskın doğlacı sanat eğitim kuramı” na da aykırıydı. Öğrencilerle yapılan görüşmeler sonucunda öğrencilerin çizgi romanlardan kopya yaparken farklı çizim programları kullandıkları ve resim yapmayı öğrenirken kopyadan faydalandıkları belirtilmiştir. Bu görüş sanat eğitiminde önemli bir etki yaratmış ve sanat eğitime önemli bir boyut kazandırmıştır (Aktaran Yolcu, 2018, s.101). Wilsonların yaptıkları araştırmanın sonuçlarına göre kopya öğrenci resimlerinde keşfedilen bir konudur. Burada üstünde durulan konu öğrencilerin kopya yaparken sanatsal yön ve yaratıcılıklarının bu durumdan nasıl etkilendiğidir (Tekin, 2011, s1).

Eğitim kuramcıları bireylerin gösterdikleri eğilimlere göre kopyanın geliştirici ve öğretici boyutları üzerinde araştırmalar yapmaya başlamışlardır. Buna göre kopyadan anlaşılması gerekenin ne olduğu, hangi tür kopyanın geliştirici, hangisinin engelleyici olduğu üzerinde durulmuştur (Kırıçoğlu, 2005, s.196). Eğitim kurumlarında sanatın bir disiplin olarak bulunması gerektiği görüşü son 30 yıldır sanatın her boyutunda da öğretimini gerektirmiştir. Algılayıcı, doğalcı yaklaşıma göre kopya yaratıcılığı engellemektedir. Disiplin odaklı sanat eğitimi veya sanatta doğru eğitim ise kopyanın geliştirici bir yöntem olduğunu ifade etmektedir.(Kırıçoğlu, 2005, s.195).

21.yy sanat eğitimi incelendiğinde ise kopya ve taklitten tamamen uzaklaşıldığı söylenememektedir. Sanat eğitimcilerinin konuya tutumu açısından yaklaşıldığında gerçekte ortaya konan ile uygulanan arasında ciddi bir çelişki olduğu ifade edilmektedir. Sözel olarak kopya sanat eğitimcilerinin neredeyse tamamı tarafından kabul edilmemekle

birlikte eğitim kurumlarındaki uygulamalar bu durumun tersinin gerçekleştiğini ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2010, s.234).

Tüm bu düşünceler ışığında “Sanat Eğitim Yöntemlerinden Olan Kopya Yöntemine Yönelik Sanatçı ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri nelerdir?” sorusu araştırmanın problemini oluşturmaktadır. Bu çerçevede araştırmanın alt problemleri aşağıda belirtilmiştir.

Alt Problemler

Araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirlenmiştir.

1. Sanatçı ve öğretim üyeleri kopya yöntemini uygulamakta mıdır?
2. Kopya yönteminde hangi teknikler kullanılmalıdır?
3. Kopya yöntemi eğitimde kullanılmalı mıdır? Yöntemden verim alabilmek için neler yapılmalıdır?
4. Sanatçı ve öğretim üyelerine göre kopya yöntemi uygulamasında seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrencinin seviyesine ve konuya uygun seçilmesi gerekli midir? Neden?
5. Kopya yöntemini kullanırken hangi sanatsal dönemlere ait çalışmalar kullanılmalıdır?
6. Sanatçı ve öğretim üyelerine göre sanat eserleri bire bir mi yoksa yorumlanarak mı kopyalanmalıdır?
7. Kopya yönteminin kazanımları nelerdir?
8. Kopya yönteminin sakıncaları nelerdir?
9. Sanatçı ve öğretim üyelerinin kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabilirliğine yönelik görüşleri nelerdir?
10. Sanatçı ve öğretim üyelerinin kopya yöntemleri ile ilgili görüş ve önerileri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Sanatta kopya, sanatın başlangıcı kadar eskidir. Kopya, sanatın gelişiminde kimi zaman etkili olurken kimi zaman da sönük olarak varlığını devam ettirmiştir (Erbay, 2000, s.42). Geçmişte birçok sanatçı ve eğitimci kopya yöntemini kullanmış olsa da 21.yy’da kopya

yönteminin eğitimde kullanılabilirliği üzerine tartışmalar bulunmaktadır (Kırıçoğlu,2005, s.198).

Kopya yönteminden faydalanan eğitimcilerin birçoğuna göre öğrenme taklit yoluyla gerçekleşmektedir. Eğitimcilerin bazılarına göre de kopya yönteminin yaratıcılık üzerinde olumsuz etkileri bulunmaktadır; fakat sonradan yapılacak çalışmalara yarar sağlaması, pratik yapmaya olanak vermesi gibi nedenlerden dolayı eğitimcilerin çoğu kopyanın bu yönünün faydalı olduğunu düşünmektedir (Erbay, 2000, s.42).

İfade edildiği gibi kopya yönteminin olumlu ve olumsuz etkileri birlikte değerlendirildiğinde bu yöntemin eğitim açısından araştırılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu araştırmanın amacı sanat eğitim yöntemlerinden olan kopya yöntemine yönelik sanatçı ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde sanatçı ve öğretim elemanlarının kopya yöntemini uygulayıp uygulamadıkları, kopya yönteminde hangi tekniklerin kullanıldığı, kopya yönteminin eğitimde kullanılabilirliği, yöntemden veri almak için yapılması gerekenler, yöntemin uygulanmasında seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrencinin seviyesine ve konuya uygun olarak seçilme durumu ve nedenleri, yöntemin uygulanmasında hangi sanatsal dönemlere ait çalışmalardan faydalanılması gerektiği, yöntemin uygulanmasında sanat eserlerinin birebir mi yorumlanarak mı uygulanması gerektiği, yöntemin kazanım ve sakıncaları, kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabilirliği ve yöntemle ilgili sanatçı ve öğretim üyelerinin görüşleri ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Sanat eğitim yöntemlerinden olan kopya yönteminin öğrencilerin gelişiminde farklı etkileri bulunmaktadır. Kopyalama yönteminin sanat eğitiminde faydaları ile birlikte kalıp yargıların oluşmasına da neden olabilmesi araştırmanın irdelenmesini gerekli kılmaktadır. Alan yazında kopya yöntemi ile ilgili sınırlı sayıda araştırmaya rastlanması, nitel çalışma sayısının az olması ve araştırmada hem öğretim üyeleri hem de sanatçılarla örneklem çeşitliliğinin sağlanması araştırmanın önemini göstermektedir. Araştırma kopyalama yönteminin sanat eğitiminde farklı kullanım biçimlerinin tanıtılması, bir yöntem olarak sanat eğitiminde kullanım etkililiğinin ve öğrenciler üzerindeki etkilerini ortaya koyması, araştırmaları çeşitlendirmesi, tartışmalara ışık tutması, yaratıcılığa olan etkisinin ortaya konması açısından önemlidir. Ayrıca konuya ilgi duyan eğitimci, araştırmacı, öğrenci ve

sanatçılara yardımcı bir kaynak olmasının öngörülmesi açısından da araştırma önem taşımaktadır.

Varsayımlar

1. Araştırmada kullanılan açık uçlu görüşme sorularının sayı ve içeriğinin araştırmanın amaç ve öneminde ulaşmada yeterli olduğu,
2. Çalışma grubunu oluşturan 10 öğretim elemanı ve sanatçının örnekleme temsil ettiği,
3. Araştırma sorularının kopya yönteminin farklı yönlerini, eğitimde kullanılabilirliğini ve diğer etkenleri (avantaj, dezavantaj, kazanım, yöntem vb) ortaya çıkarmasında yeterli olduğu,
4. Araştırmaya katılan öğretim üyeleri ve sanatçıların hazırlanan görüşme formuna içtenlikle cevap verdikleri,
5. Araştırmada kullanılan yerli ve yabancı kaynakların araştırmanın bilimsel bir temele oturtulmasında, konunun farklı açılardan ortaya konmasında yeterli olduğu varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan üniversitelerin güzel sanatlar fakülteleri resim bölümlerinde görev yapan 10 öğretim elemanı ve kopyalama yöntemine dair kapsamlı bilgileri bulunan sanatçılar ile
2. Kullanılan açık uçlu görüşme soruları ile
3. Ulaşılabilen yerli ve yabancı kaynaklarla sınırlıdır.

Tanımlar

Sanat eğitimi: Sanat ile uğraşan, sanat eserleriyle karşılaşp onu değerdendiren ve böylece harekete geçiren tüm yeti ve zihinsel süreçleri; çağrışım, anma, düşünme, imgeleme, algılama, duygu ve süreçleri eğitebilme becerisidir (Balamir, 1999, s.4).

Kopya: Ünlü bir sanatçıya ait olan eserin aynısının başka biri tarafından oluşturulması (Arseven, 1998, s.136).

Kopya yöntemi: Farklı bir sanatçının tarzına ya da farklı bir yapıta öykünen sanat yapıtlarının oluşturulmasıdır. Böyle bir eser öykündüğünün aynısı olmamakla birlikte onun bir benzeridir (Sözen ve Tanyeli, 1986, s.136).

Röprodüksiyon: Bir yapıtın (özellikle resim) çoğaltılması işlemidir. Bu işlemler genel olarak basım yöntemleri aracılığıyla yapılmaktadır. Sanat eserinin röprodüksiyon sayılması ve çoğaltılması için yapıtın gerçekte tek bir kopyasının yapılmış olması gerekmektedir (Sözen ve Tanyeli, 1986, s.205).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sanat Eğitimi

Eğitim, bireylerin kendilerini geliştirebilmek adına hayatının başlangıcından sonuna kadar süren öğrenmeyi seçmeyi, davranışlarını oluşturmayı, yeteneklerini geliştirmeyi, sorgulamayı, düşünmeyi öğreten planlı ve çok parçalı bir bütünden oluşmaktadır. Eğitim Türkçeye “eğmek” kökünden gelmektedir. Bireyin önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda belirli bir yönde gelişimi için uygulanan süreçlerin toplamı olduğu söylenebilir. İnsanların yaşantıları, inançları ve toplumsal yapıları için seçtikleri yollarda davranış biçimleri, tutum ve yeteneklerini geliştirdiği aşamaların tamamından oluştuğu söylenebilir.

Eğitimin ana unsuru bireydir. Birey de tarihsel süreçlerden, çevreden ve toplumsal yapıdan etkilenmektedir. Bu nedenle eğitim de bu aşamalardan insanlar gibi etkilenerek sürekli olarak kendini yenilemektedir. İnsanlar ile insanları oluşturan toplulukları geliştiren en önemli olgu eğitimidir. Eğitimin değeri ve anlamı da içinde bulunulan zamana göre sürekli değişmektedir. Önceden bireylerin hayata hazırlanması, refah seviyelerinin artırılması ve meslek edinmeleri için kullanılan bir yol iken 21.yy’da insanların özgüvenli ve mutlu olarak hayata bağlı kalması ve bireysel gelişimlerinin tamamlanması için oluşturulan süreçlerin tamamını içermektedir.

21.yy’da eğitim modern anlayışlardan da öte bireyin kendine has öğrenme yollarını bulma olanaklarının artması ve teknolojik gelişmelere bağlı olarak bilgiye ulaşmadaki kolaylık ile eğitim bireyselleşmiş ve bireylere göre şekillenmeye başlamıştır. Bu sayede doğrunun tek olmadığı ve bireyin algı ve deneyimlerinin kendine has olması nedeniyle doğrunun bireyselleştiği görülmektedir (Banar ve Fırat, 2015, s. 15).

Eğitimin temel taşı önce insan olabilme ardından da çağa ayak uydurabilmek için sağlanan olumlu katkıların her biridir (Erinç, 2008, s.91). Eğitim yaşanan dönem ve dönemin şartlarından da etkilenmektedir. Bu çerçevede eğitim hastalık ve yaşanan olumsuz şartlardan dolayı yön değiştirebilir.

Herhangi bir alanda yetiştirme ve geliştirme eğitimin genel anlamlarından biridir. Sanatta eğitim ise sanatı uğraş alanı içerisine alan ve sanat yapıtıyla karşılaştığında onu değerlendirmek isteyen kişide imgeleme, çağrışım, anlam çıkarma, düşünme ve duygu gibi birtakım zihinsel süreçlerin eğitiminden oluşmaktadır (Balamir, 2010, s. 20). Sanat eğitiminde öğretim kademeleri okul öncesinden başlar ve yükseköğretime kadar sürer. İnsanların sanatın sadece bir yönüyle (iki ve üç boyut) değil çok alanlı olarak eğitilerek önemsenmeleri amaçlanmaktadır. Çok alanlı olmak sanatın farklı disiplinlerinin olanaklarını tanımayı ve bunları kullanabilmeyi sağlar. Sanat eğitiminde sanatsal değerleri farklı olan kişilerde estetik farkındalık ve duyarlılıklarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (Artut, 2010, s. 4).

Eğitimin bir dalı olarak değerlendirilen sanat eğitimi aslında kendine has kural ve uygulama biçimleri bulunan bir alan olarak görülmelidir (Aykaç, 2004, s. 221). San, sanat eğitiminin yerel ve evrensel olarak 21.yy'da da tartışılan bir durum olduğunu ve bütünü ile değerlendirildiğinde güzel sanatların tamamını, örgün eğitim kurumlarıyla kurum dışı yaratıcı sanat eğitimlerinin tamamını (edebiyat, sinema, müzik, tiyatro, görsel iletişim, mimari, fotoğraf, tasarım, resim, heykel, seramik vb) içerdiğini belirtmiştir. Bu durum sınırlandırıldığında ilk ve ortaöğretim kurumlarındaki dersleri (heykel, resim, tasarım, grafik) gibi alanları kapsadığı söylenebilir. Fayda sağlandığı düşünülerek yapılan bu tanıma kendine has bir kimlik kazandırılacak olunursa kişilerin yaşamları boyunca deneyimledikleri sosyal tecrübelerini kazanımlara dönüştürmek olarak açıklanabilir (Aktaran Ünver, 2002, s. 5).

21.yy'da içinde yaşanan toplumun en önemli unsurlarından biri insan doğası gereği sanatı anlamak, sanata ilgi duymak ve sanat yapabilmektir. Sanat, insan olmanın bir sonucu, keşfedilecek yeni bir dünya yaratmanın yolu ve varlığın ifadesidir. Sanat eğitiminde amaç insanların fikir dünyalarında gelişmelerinin önünü açmaktır. Bu çerçevede yaratıcı güç ve birikimlerini ortaya çıkararak estetik kaygılar ile gelişmelerini sağlar, sanata olan önyargıları kırar, sanatın desteklenmesini, sanatı anlayan bireylerin sayısının artırılmasını ve sanat tüketicileri yetiştirmeyi hedeflemektedir (Artut, 2010, s. 3).

Sanat eğitimini değerli kılan bireyin fikir ve düşüncelerini engelleyen davranışlardan kaçınmasını sağlamaktır. İnsanlar kendilerini ifade edemedikleri durumlarda karşıdan komut bekleyerek özgür düşünemezlerse kendilerini geliştiremez ve dolayısıyla yaratıcı olamazlar. Yaratıcılık insana özgü bir kavram olduğundan ve her insanda bulunabildiğinden sanat eğitimini tüm insanlar için gerekli kılar. Yaratıcı kişilerin modern eğitim süreçlerine katkı sağlayabilmeleri için problemlere farklı çözümler üreten, mizah duygusu gelişmiş, meraklı ve yeniliklere açık olmaları önem taşımaktadır (Ünver, 2002, s. 27).

Sanat eğitimi gören insanlarda oluşabilecek olan kazanımlar Balamir (2010, s. 21) tarafından yazılan “Anılarda Düşünceler” isimli kitapta aşağıdaki şekilde ifade edilmiştir:

1. Karar verme ve bağımsız düşünme yeteneği gelişmektedir. Birey kendi kendine düşünme ve çalışmaya alışır. Üretici, yaratıcı, sorumlu ve kişilikli bireyler yetişir.
2. Olaylar karşısında insanların hemen yargılamak yerine olayların sebeplerini anlamaya çalışır.
3. Kendisi ile barışık olur, özgüven kazanır ve kendini ifade etme gücüne ulaşır.
4. Sorgulayıcıdır.
5. Olayları neden-sonuç ilişkisi çerçevesinde değerlendirerek araştırır ve doğruya ulaşmak için emek harcar.

Sanat eğitiminin belirli bir zaman içerisinde verilmemesi durumunda bireylere kazandırılmak istenen evrensel değerleri paylaşma, farklı kültürel yapıdaki olgulara değer verme, sanat eserine karşı sorumluluk bilinci oluşması (koruma) karşı tarafın görüşüne saygı, estetik duyarlılık vb. davranış bilinci kazanamamasına neden olabilir. Gökbulut (2005, s. 167) sanat eğitiminin genel eğitimin bir parçası olduğunu ve bu anlayış çerçevesinde uygulanmasının gerekli olduğu görüşündedir. Sanatın, günlük hayatın ve halk kültürünün verimli estetik birikiminden faydalanarak çocuk yaşta sanat sevgisi ve bilincine dönüştürülmesi uygarlık ve kültürün sanat aracılığıyla gelecek kuşaklara aktarılmasını sağladığını; sanatın yaratıcı temeller, özgür kural ve ilkelerle kurulu olduğunu ve bu çerçevede sanat eğitiminin de kendine özgü kural ve ilkelerinin olduğunu ifade etmiştir. Sanat eğitimi ile insanlık tarihi bireylere sunulur. Böylece bireyler kim olduğunun farkına vararak neye nasıl inandığını sorgulayabilir.

Özgürlük kavramı sanat eğitiminin doğasını oluşturur. Yeni düşünceler, kurgulama, yaratıcı düşünme, hayal kurma gibi olgular özgür ortamlarda meydana gelir. Kişinin pratik ile yaratıcı düşünme arasında bütünleşmesini sanat eğitimi sağlar. Bu sayede kişi zihinsel ve duygusal olarak bütünlüğe ulaşır. Bütünlüğü kanıtlayabilen tek somut eserler de sadece sanat eğitimi yolu ile gerçekleşir. Sanat eğitiminin genel eğitime etkisi oldukça fazladır. Bunun sebebi hedef ile sonuç arasındaki bağıdır (Telli, 1996, s. 41-42).

Sanat eğitimi 21.yy'da sadece belirli beceri ve bilgilerin kazandırılması demek değildir. Bireylerin farklı düşünce ve ürünler ortaya koyma yeteneklerinin geliştirilmesi ve kazanılan bu davranışların gereken zaman ve mekânda uygulanabilmesi önemlidir. Sanatta yaratıcılık kavramını bu davranış biçimi açıklar (Mercin ve Alakuş, 2011, s.13).

Tarihsel süreç içerisinde görsel sanatlar eğitiminin içeriği yenilenerek 21.yy'a ulaşmıştır. Görsel sanatlar eğitiminin içeriğinde fotoğrafçılık, video ve bilgisayar gibi teknolojik ürünler de dâhil edilmiştir. Ürünler arasındaki peyzaj, tekstil tasarımları, seramik, moda, mimari tasarımlar ve diğer uygulamalar ile sanat günlük yaşamında tüm alanlarında kullanılmıştır. Ayrıca popüler sanat olarak da bilinen grafitiler, dövme şekilleri, afişler, çizgi filmler gibi sanat eserleri ile görsel sanatlar birçok alanı kapsamaktadır (Gökay, 2003, s.48).

Görsel sanatlar eğitimi toplum geleceğinin biçimlenmesinde önemli bir noktadadır. 21.yy'da kişilere öğretilmesi gereken konular arasında yaşamın kalite ve güzelliğini hissettiren duyguların bireylere verilebilmesidir. Bireylerin tamamının sanatçı olmasına gerek yoktur. Görsel sanatlar eğitimi kişilere yaşanan çevrenin anlaşılması ve değerlendirilmesini sağlayarak geçmiş ile bugün arasında köprü kurulabilmesi konusunda yol gösterir. Böylece dünyada farklı formlarda sanat eserleri meydana getirilerek farklı iletiler vermek isteyen sanatçıların anlaşılması ve sanat eserlerinin değerlendirilme kriterleri daha kolay anlaşılacaktır. Günlük yaşamdaki popüler farklı görüntü ve nesneler bireyler tarafından ilgi görerek ürünler herhangi bir değerlendirme kriterinden habersiz olarak sanat eseri olarak görülmektedir. Yapılan çalışmalara göre bireylerin ürün ortaya koyması ve bireylere resim yaptırılması sanat eğitimi için yeterli değildir. Sanat toplumlararası ilişkiler ve etkiler konusundaki iletişim sistemleri arasındadır. Buna göre sanat eğitimi sosyal ve kültürel konularda bağlantı kurulmasını gerektirmektedir (Mercin ve Alakuş, 2011, s.15).

Ezberin olmadığı, aynı konuların çizilip boyanmadığı, sorgulamanın ön plana çıktığı, öğrencilerin derse aktif katılımlarının sağlandığı uygulamalar görsel sanatlar dersinde etkin

öğrenmenin gerçekleşmesi için gereklidir. Böylece öğrenciler okul yıllarında ve hayatlarının geri kalan dönemlerinde edindikleri bilgileri etkin bir biçimde kullanabilmelidir. Sanat eseri ve sanat eseri bu sayede anlaşılabilir.

Duncum (1999, s.115)'a göre sanat eğitiminin kültürel, ticari ve günlük yaşamdaki ürünlere uyum sağlaması sanat eğitimcilerinin tartışma konuları arasındadır. Bu doğrultuda iç dekorasyonlar, vitrin düzenlemeleri, bilgisayar oyunları ve internet sitelerindeki sayfa düzenlemeleri de görsel sanatlar kavramı içerisinde değerlendirilmelidir. Günlük hayattaki bu sanatsal etkiler (semboller, işaretler, üsluplar, inançlar, değerler vb) anlaşıldığında kişilerin estetik değer yargıları etkilenecek sosyal, teknolojik ve ekonomik yapıda da kendisini gösterecektir. Bu çerçevede öğrencilerin aşağıda belirtilen hususlara dikkat etmeleri gerekmektedir:

- Estetik açıdan görsel sanat ürünleri değerlendirilmelidir.
- Öğrencilerin kendi çabaları ile ulaştıkları bilgi seviyelerini geliştirmeleri yeni yollar araştırılarak sağlanabilir.
- Görsel kültür ve sanat eğitimi ile öğrenciler günlük bilgiden sıyrılır ve sosyal olarak gelişim sürdürülebilirler. Böylece öğrenciler bulundukları çağdaki gelişmelere kolayca uyum sağlayabilirler.
- Öğrenciler estetik deneyimlerini gösterirken açık davranmalıdır.
- Öğrenciler tarafından beğenilen görsel sanat ürünlerinin estetik açıdan tartışılabilmesini sağlayan mevcut bilgiler edinilmelidir.

Ayrıca görsel sanat eğitimi öğrencilerin edindikleri bilgileri, günlük yaşantıları da içererek bu unsurlar arasında mantıklı bağlantılar kurulmasını sağlar. 21.yy eğitim hedefleri çerçevesinde disiplinler arası yaklaşımların yansıması olan bu yöntem etkili bir yoldur. Görsel sanatlar eğitiminin hedefleri aşağıda belirtilmiştir (Yolcu, 2018, s.26):

- Görsel sanatlar eğitimi ile öğrenciler üretilen farklı sanat formlarını izleyerek farklı kültür ve toplumların gelişimleri çerçevesinde bunları anlayarak değerlendirmeyi öğrenir. Bu noktada öğrencilerden beklenen kendi tecrübe ve sözcüklerini kullanmaları, inceledikleri sanatsal eserlerden anladıklarını belirtmeleridir. Böylece öğrencilerin yetenek ve bireysel anlatımları gelişmekte hazır açıklamalardan kaçınmaktadır.

- Öğrenciler görsel sanat eserlerini incelerken bu eserlere analitik ve eleştirel açıdan bakmayı, yerel ve evrensel sanat ile ilgili farklı içerik ve anlamları tanımlamayı öğrenir.
- Öğrencilerin sanatsal uygulamalarla ilgili düşünceleri geliştirilebilir. Geliştirilen bu fikirler farklı objelerle ürüne dönüştürülerek öğrenme gerçekleşir.

Eisner (2001, s.59) sanat eğitimindeki müfredatların görsel sanatlardaki pratik öğrenimlere kaydırıldığı durumda 21.yy ihtiyaçlarına uygun eğitim verilebileceğini belirtmiştir. Eisner'e göre bu yol gözün eğitiminde etkin bir yol olup bireylerin tamamının çevrelerine bakış açılarını değiştirmektedir.

Bireylerin çevrelerinde bulunan görsel sanat öğeleri bireylerin düşüncelerine yoğun bir biçimde etki ederek onların yaşam biçimlerini yönlendirir. Görsel sanatlar eğitimi genel eğitim içerisinde değerlendirildiğinde yalnızca zamanın hoş ve güzel geçirilmesini sağlayan bir ders olarak algılanmamalıdır. Sanat eğitimi evreni daha iyi anlayabilen, algılayabilen insanların yetiştirilmesi için gereken kimya, fizik, matematik gibi dersler arasındadır. Bu çerçevede okul programlarında görsel sanatlar eğitiminin vazgeçilmez olduğu ve toplumun genel düzeyinin yükseltilmesinde yararlanılan bir ders olduğu sonucuna ulaşılabilir.

Freedman (2003, s.119) görsel kültür kavramının verilmesinde aşağıda belirtilen durumlara dikkat edilmesi gerektiğine değinmiştir:

- Sanatçının özgeçmişi, üslubu, malzemeyi kullanımı, sanat ürününün kültürel açıdan amacı, gelenek ile ilişkisi, tarih, kültür, politika, sosyo-ekonomik olaylar ve din gibi olguların sanatı etkileme biçimlerinin ortaya konması,
- Sanat izleyicilerinin edindikleri tecrübeler, bilgileri, beğenide gelenek ve kültür etkisi ile birlikte politika, eğitim, aile ve medya gibi unsurların etkilerinin belirlenmesi,
- Görsel kültürdeki çeşitli görüşler üzerindeki araştırmaların incelenmesi, kültürel temelli beğeni içeriği ve sanat ürünlerinin içeriklerinin değerlendirilmesi,
- Bir ürün ortaya koyabilmek için farklı teknik beceri ve materyallerden faydalanılması, tasarım ilke ve elemanlarının iyi kullanılabilmesi.

Bireyler görsel sanatlar dersi ile kendilerini ifade edebilirler. Sanat ile doyuma ulaşan birey yaratıcılık, sanatın değerlendirilmesi, yorumlanması, sanatın üretim süreci, işlevi gibi

konuları da öğrenir. Böylece sanatsal bakış açısı kazanan birey estetik beğenisi gelişmiş, yaratıcı düşünce ve davranışları olan topluma yararlı bir birey olma özelliği taşır. Toplum yapısı sanatın bu yapıcı özellikleri ile daha fazla güç kazanır.

Sanat Eğitiminin Amacı

Sanat eğitiminin amaçlarını Balamir (2010, s. 20) “Anılarda Düşünceler” isimli kitabında aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

- Çocukların kendilerini dışa vurabilmeleri için gereken ortamın hazırlanması,
- Hayat ile sağlıklı bir ilişki kurmak,
- Estetik nitelik kazandırmak,
- Yaratımın hazzını duyumsatabilmek,
- Biçimsel ifade ile ilgili teknik imkanların tanınması,
- Sanatın yaşama katılması veya sanatın değerinin anlaşılmasını sağlamak.

Sanatçı yetiştirmek sanat eğitiminin amacı değildir. Sanat aracılığıyla bireyin estetik eğitimi amaç olarak değerlendirilebilir. Sanat, sadece yetenekliler için bir ayrıcalık olmayıp herkes için gereken bireylerin kişiliklerinin oluşturulması ve geliştirilmesinde katkı sağlayan bir olgudur (Gençaydın, 1990b, s. 44). Sanat eğitiminin doğrudan amacı bireyin duyarlılık ve düşüncesini geliştirmek, algısal ve sezgisel açıdan güçlü hale getirmek ve bireyi insanlara ve hayata insanca bakabilen biri haline getirmektir (Balamir, 1999, s. 12). Bireyde yaratıcılığı geliştirmek de sanat eğitiminin en önemli amaçlarından biridir. Yaratıcılık kişinin öznel olan iç dünyasının farklı biçimlerde dışavurumudur. Farklı çözüm yolları bularak bunlardan özgün sonuçlar çıkarmak, özgün olmak ve eleştirel bakmaktır (Balcı, 2004, s. 379).

Sanat eğitiminde genel amaçlar arasında toplumda entelektüel, ileri görüşlü ve liderlik vasıflarına sahip insanların yetişmesini sağlamak vardır. Bu sayede ülkelerin diğer ülkeler arasındaki gelişim ve değişim süreçleri daha net bir biçimde görülebilir. Bir toplumun sanata, sanat eğitime ve sanatçıya verdiği değer toplumlar arasındaki üst düzey kültürel farklılıklar ile ilişkilidir. Toplumlar sanata değer verdikçe gelişebilir. Atatürk’ün sanat hakkındaki düşünceleri de bu duruma en güzel örnektir. “Bir millet ki resim yapmaz, bir

millet ki heykel yapmaz, bir millet ki fennin gerektirdiği şeyleri yapmaz; itiraf etmeli o milletin ilerleme yolunda yeri yoktur” (Çetin, 2002: s.207).

Mustafa Kemal Atatürk’ün yukarıda belirtilen sözlerinden de anlaşıldığı üzere bir milletin ilerlemesinde sanat ve sanat eğitime verdiği değer yadsınamaz. 21.yy’da toplumsal, diplomatik ve ekonomik olarak çöken ülkeler değerlendirildiğinde bu toplumların sanata değer vermedikleri görülebilir.

Sanat dallarının tamamında yüksek başarı, kültürel birikim ile ilişkilidir. Kültürel birikimin temellerinden biri de sanattır (Smith, 1989, s.14). Sanat eğitime verilen değer toplumların kendilerini diğer toplumlardan dışlamasına engel olmak için yapılması gerekenler arasındadır. Sanat ve sanatçıya verilen değer ile sanat eğitiminin getirisi de artacak dolayısıyla topluma saygınlık kazandırılarak toplumun belirli bir düzeyde tanıtılması sağlanabilecektir. Fakat sanat eğitiminin amaçlarının ne olduğunun benimsenmesi, üzerinde durulması gereken konuların başında yer almaktadır. Belirtilen sorunlara karşı güzel sanatlar eğitiminin alanlarından bazılarında eğitsel projeler anlaşılmaya ve kolaylaştırılmaya çalışılmıştır; yalnız özellikle 21.yy’da sanatsal alanlarda bunu gerçekleştirmek eskisi kadar kolay değildir (Eisner, 1997, s.1). Sanat eğitiminin amaçları aşağıdaki gibi açıklanabilir (Artut, 2001, s.95-96):

- Görsel duyarlılık sağlamak ve geliştirmek,
- Sorgulayıcı, araştırmacı ve inceleyici bir kimlik kazandırmak,
- Kültürel, entelektüel bakış açısı kazandırmak,
- Teknik beceri ve bilgi kazandırmak,
- Sanatsal sorunları çözme becerisi kazandırmak,
- Estetik bilgi ve sanat tarihi bilgi birikimini sağlamak,
- Sanatsal faaliyetler ile ilgili gelişen fikir ve hareket özgürlüğüyle ilgili bazı olasılıkları öğretmek,
- Duyusal, duygusal, bilgisel entelektüel faaliyetlere bağlı artistik becerilerin kazandırılmasını sağlamak,
- Sanatsal faaliyetlerin yaratıcılığının doğasının tanınması ve benimsenmesini sağlamak.

Eğitimcilerin tamamı sanat eğitiminin amaçlarıyla ilgili farklı görüşlere sahiptir. Sanatın temel yapı taşı arasında ileri görüşlülük, çağdaşlık, bilinçli insan yetiştirmek, yaratıcılık ve iletişim gibi unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurların her birinin kendi içerisinde büyük önem taşıdığı bir gerçektir. Sanat eğitiminin bireye kazanımları ise aşağıdaki gibi açıklanabilir (Kırıçoğlu, 2005, s.50):

- Sanat eğitimi ile birey görsel okuryazarlık kazanır.
- Sanat eğitimi ile birlikte birey içinde yaşadığı toplumun kültürü ile birlikte diğer toplumların da kültürleri hakkında fikir sahibi olur. Değerlendirme ve sonuç çıkarabilir.
- Sanat eğitimi sayesinde bireyler birbirleriyle iletişime geçme olanağı kazanır.
- Sanat eğitimi bireye niteliksel ayımsamayı içeren eleştirel düşünme yeteneği kazandırmaktadır.
- Sanat eğitimi bireyin düşünce, duygu ve imgelerini ürün olarak ortaya koymasını sağlayarak yaratıcı davranış kazandırmaktadır.

Sanat eğitimi bireyin içinde bulunduğu kültürü ve diğer ülkelerin kültürlerini tanımasında önemlidir. Birey bu sayede içinde bulunduğu toplum ile diğer ülkelerin kültürleri arasındaki benzerlik ve farklılıkları görür, bu sayede kişi sanata ve hayata farklı bir pencere ile bakabilir. Kültürler arasındaki geçişler de bu yolla sağlanır. Bu durum kişinin yaratıcılık kazanmasında etkilidir.

Sanat eğitiminin bireye teknik bilgi ve beceri kazandırması bu alanda çalışmak isteyen ve kendisine bu alanı meslek edinen öğrenciler için oldukça faydalıdır. Farklı bir meslek seçildiğinde de birey sanat eğitiminde öğrenmiş olduğu beceri ve teknik bilgileri içinde bulunduğu alanda kullanabilir. Sanat eğitiminde amaç bireyin görsel olarak düşünmesini sağlamak, görsel düşünceyi geliştirmek ve bu sayede yaşama, olaylara ve doğaya bilinçli bakmayı öğretebilmektir (Gençaydın, 1990b, s.45). Sanat eğitimi tüm bunlarla birlikte bir göz eğitimidir. Çünkü bakmak ve görmek farklı durumlardır. Bakmak yalnızca gördüğünü sanmak iken görmek tüm açıları ile görmek ve bilmekten oluşmaktadır.

Sanat eğitiminin bir bireyin tamamen gelişmesinde bulunduğu nokta müfredatın tüm alanlarında başarılı olarak uğraşmaya gerek duyan, genç, özünde yetenekli, akli donatmak için öngörülen üç öğrenme alanından biri olarak sunulmaktadır. Bu merkez alanlarından ilki olan felsefe; mantık çerçevesinde bireylere açıklama yaparak doğru biçimde mantıklı

beceri kazandırır; epistemoloji, evren gerçeği ile birey zekâsının ilişkisini kavrama becerisi sağlar, ahlak, doğruyla yanlış arasındaki farkı bilebilmeyi amaçlar. İkinci alan da görsel eğitimidir. Bu eğitim bireyin fikir organizasyonu ile ilgilenme yolu olarak görsel faaliyetleri anlayıp uygulayabilmesi için öğrenmesinden oluşur. Üçüncü alan da dil eğitimidir. Bu eğitim bireyin kendi düşüncelerinin ürünlerini sözel olarak ifade etmesinde etkilidir (Arnheim, 1990, s.55).

Sanat Eğitiminin Gerekliliği

Sanat eğitiminin gerekliğiyle ilgili farklı düşünceler bulunmaktadır. Sanatın eğitiminin gerekliğinden önce sanatın gerekliği üzerinde durulmalıdır. Sanatın gerekliği ile ilgili toplum yeterince bilinçlenmediğinden sanat eğitiminin uygulanmasında da sorunlar oluşmaktadır. Bu nedenle öncelikle toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

Sanat ile ilgili yapılacak her türlü tartışmanın ön koşullarından biri sanatın toplumsal ve bireysel olarak ne kadar gerekli olduğunun sorgulanmasıdır. Farklı bir ifade ile sanatın gerekliği düşüncesi benimsenmeden sanat eğitiminin gerekliği üzerinde durmak anlamsız ve boş olacaktır. Bu nedenle sanatın gerekliğinin ortaya konması sanat eğitiminin gerekliğinin de ortaya konmasını sağlayacaktır (Çetin, 2002, s.205).

Sanat eğitimi yetenekli insanlara, tek bir insan grubuna ya da tek bir alanda verilebilen bir eğitim değildir. Sanat eğitimi evrensel bir eğitim sisteminden meydana gelmektedir. Sanat eğitimi hangi düzeyde olursa olsun toplum ve ülkelerin tamamına benimsetilmelidir. Sanat eğitimi bir gerekliliktir. Hızla kentleşen, sanayileşen ve gelişen toplumların insanlarında psikolojik hastalıkların arttığı ve bunların kökeninde de sanayileşmeye paralel olarak yaşamın tüm alanlarına elektronik cihazların egemen olması, insanların monoton yaşam tarzları ve deşarj olma imkânlarının bulunmaması yatmaktadır. Sanayileşmenin bireyler üzerindeki etkisi yalnızca kişilerin fabrikalarda çalışması olarak düşünülmemelidir. Bireylerin en büyük sorunlarından biri kişisel yaratma olanaklarının bulunmamasıdır (Artut, 2001, s.94).

Sanat eğitimi düşünüldüğü gibi yalnızca bir estetik veya soyut anlamda salt bir duygu eğitimi değildir. Bununla birlikte zihinsel düşünce aşamalarının zenginleştirilmesi ve insan-toplum, insan-insan, doğa-insan, doğa-doğa arasındaki ilişkiler bütünü kavranması veya sezilmesine dair çok yönlü yöntemler bütününden oluşmaktadır. Zihinsel düşünme aşamalarından kasıt bireylerin evrende bulunan varlıkların tamamına nasıl

davranması gerektiğinin kendilerine öğretilmesidir. Sanat eğitimi düşünöldüğü gibi basit bir eğitimden oluşmayıp toplumların modern toplumlar arasında yer almasını sağlayan güçlü eğitim yöntemlerinden biridir.

Sanat eğitimi sayesinde insanlar yaşadıkları toplumun kültürünü öğrenirler. Kültürün gelecek nesillere taşıyıcısı olan bireyler toplumun tarihine, sanatına, geleneğine, kültürel değerlerine saygı duyan bireylerdir. Milletlerin bir araya gelmesinde, varlıklarını sürdürmelerinde maddi ve manevi değerlerin tamamı önem taşımaktadır. Sanat eğitimi de bireylere kültürlerini tanıtır, sevdendirir, öğretir ve kültürel değerleri koruyan ve yaşatan toplum bilincine sahip bireyler yetiştirir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.24).

Sanatçıların tamamı kendi kültürlerinden faydalanır. Anadolu farklı kültürlerin buluşma noktasında bulunduğundan Türk sanatçıların faydalandığı çeşitli kültürel izler bulunmaktadır. Bu nedenle sanat eğitimi alan bireyler de bulundukları coğrafyadaki kültürel değerlerin farkında olmalıdır. Sanat eğitimi bireylerin hayatları boyunca yalnızca kültürel olarak değil aynı zamanda arkadaşlık ilişkilerini, konuşma tarzlarını, klişe olan davranışlarını ve yaşamın tüm alanlarında standartların yükseltilmesi için gereken bir eğitimidir. Sanat eğitimi bireylerin etraflarındaki güzellik ve çirkinlikleri görebilmeleri için gereklidir. Bireyler içinde yaşadıkları dünyada oluşan bu farklılıkları daha ne kadar görmezden gelebilir?

Sanat eğitimi teknolojinin günlük hayatı kolaylaştırdığı, teknik ve bilimde yoğun gelişmelerin yaşandığı 21.yy'da çocukların psikolojik olarak paylaşımcı ve dengeli yetişmelerinde güçlü bir rol oynamaktadır. Gelişme adına yapılan zevksiz ve düzensiz oluşumlar, bilinçsiz biçimde yapılan betonlaşma yalnızca sanat eğitimi derslerinde kazandırılan estetik çevre bilinciyle değiştirilebilir. Sanat eğitimi çocukların önce kendileri ardından da çevrelerine saygı duymalarını sağlayan bir eğitimidir (Buyurgan ve Buyurgan, 2007, s.24).

Örnek vermek gerekirse şehirlerin en kalabalık caddelerinde binaların dış cepheleli incelendiğinde firmaların rastgele astıkları afiş ve tabelalar görölebilir. Bu görüntü kirliliğini fark eden insan sayısı oldukça azdır. Bu durumun yarattığı kirliliği görebilmek bile sanat eğitiminin verdiği estetikle ilgilidir. Toplumun bu görüntü kirliliğine müdahale etmesi gerekmektedir. Aslında sanat eğitimi bireysel bir uğraş gibi görünse de sanat eğitiminin amaçlarından biri de toplumsal kalkınmayı sağlamaktır.

Türkiye ve diğer ülkelerin toplumları kapsayacak biçimde sanat eğitimi ve gerekliliği ile ilgili en güzel sözlerden birini sanata, sanatçıya ve bu unsurların gerekliliğine önem veren Mustafa Kemal Atatürk söylemiştir. Mustafa Kemal Atatürk “Sanat ve sanatçıdan yoksun milletlerin yaşam damarlarından biri kopmuş demektir” ve “Sanat ve sanatçıdan yoksun milletler diğer milletlerin ayakları altında ezilmeye mahkûmdur” sözleriyle sanat eğitiminin gerekliliğini ve önemini ortaya koymuştur (Türkdoğan, 1984, s.15).

Gerekliliğini toplumda günden güne hissettiren sanat eğitiminin bireylere bir an önce kazandırılması ülkelerin gelecekleri açısından oldukça önemli bir noktadadır. Sanat eğitiminin gereklerinden biri de sanatın günlük yaşama yerleştirilmesidir. Bireyler evlerini dekore ederken estetik beğenileri dikkate almaktadır. Bu durum göz eğitimi ile sağlanır. Mekan-yer bağlantısını kuramayan bir bireyin dekor tasarımı yapabilmesi düşünülemez. Bireyler en basitinden bir giysi alırken bile beden ile birlikte aynı zamanda kendi üzerlerinde nasıl durduğunu, yakışıp yakışmadığını düşünerek almaktadır. Bu ayrıntılar bireylerin estetik beğenilerini ortaya koyan unsurlar arasındadır.

Tek doğru cevabı olmayan sanatta öğrenciler diğer bilgilerini birleştirerek, hayal güçlerini kullanarak, sorunlar karşısında yargılayarak, cevaplardan birini seçerek kendilerine has problemi çözme yolunu tercih etmelidir. Bu durum öğrencilere 21.yy’da takımın diğerlerine bağlı öğeleri gibi çalışması gerektiğini gösterecektir. İşbirliği, ilgililerle ilişki ve en önemlisi insanlara sorumluluklarını yerine getirmesi gerektiğini kavratacaktır. Bu eğitim modeli mesleklerin tamamı için geçerlidir. Bu nedenle sanat eğitiminin herkes için geçerli olduğu söylenebilir (Telli,1990, s.6-8).

Bireyin kendisini gerçekleştirmesinde en iyi yollardan birinin sanat eğitimi olduğu söylenebilir. Sanat eğitimi kişinin kendisine olan güveninin artmasını sağlamaktadır. Bunun sebeplerinden biri ise bireylerin yeni bir şey yapmak istemeleri nedeniyle onların bulunmayan bir tasarım, fikir, çizim yaratarak diğer insanlardan özgün olmak istemeleridir. Bu sayede kişi dünyada yapabileceklerinin farkına varır ve kendisine olan güveni artar. Kısaca sanat eğitimi bireyin dünyaya ve kendisine karşı farkındalık kazanmasını sağlar. Etrafında olanların farkında olmayan bireylerin ne topluma ne de kendilerine faydalarının olması beklenemez. Bundan dolayı bireyde farkındalık olması değişim için ilk basamaktır.

Sanat eğitiminin belirtilen kazanımlar ile birlikte ruhun da eğitilmesini sağlar. Sanat eğitimi güzelin değerini bilmeyi, ona bakmayı ve onu görmeyi öğretir. Sanatçılarla normal bireyler arasındaki en büyük fark dünyayı algılama biçimleridir. Sanat eğitimi alan birey ya da bireyler görünmeyeni görerek topluma hizmet edilmesini sağlamaktadır. Sanatçılar

görünen ile değil görünmeyenin arkasındaki gerçeğe ilgilenir. Sanat eğitimi bu nedenle toplumdaki bireylerin tamamı için geçerlidir. Bununla birlikte sanat eğitiminin verilme yaşı yoktur. Toplumun her yaştaki kesimine hitap etmektedir. Fakat sanat eğitimi ne kadar erken verilirse bireyden o kadar fazla verim alınabilir.

Sanat eğitimi yaratıcı bir süreçtir. Çocukların özgür çalışmasını, özgür düşünmesini sağlamaktadır. Beğenen, üreten, seçen çocuk bulunduğu çevreye, topluma yabancılaşmaktan kurtularak toplumsal, kültürel, sanatsal gelişmede aktif roller üstlenebilir. Sanat eğitiminin modern birey yaşamındaki önemi bireyin kendisini ve estetik olanı bulma gereksinimidir; fakat modern birey hayatının farklı noktalarında farklı işlevlerden etkilenmektedir. Bunlar eğitimsel, ekonomik, kültürel, toplumsal ve bireysel niteliklerdir (Buyurgan, 2006, s.22).

Sanat eğitiminin yalnızca kendi alanında gelişme göstermesi veya sadece yan dallarla etkileşimde bulunması söz konusu değildir. Sanat eğitimi farklı bilim dalları ile etkileşimdedir. Sanat eğitimi için farklı alanların kaynak olduğu bilinmektedir.

İnsanlık tarihinde sanatın başlangıcını ve gelişimini ortaya koyan bilim dalı arkeolojidir. Sosyoloji ve felsefe tarihteki sanat eserlerinin bulunulan dönemde doğru algılanarak eleştirilmesine olanak vermektedir. Diğer bilim dallarına bakıldığında bilim dalları alanlarının dışında sanat eğitime hizmet etmektedir. Bilim dalları arasındaki bu karşılıklı ilişki insanlık tarihine katkı sağlamaktadır. 21.yy'da ise bilim dalları arasındaki karşılıklı ilişki sanat eğitimi alan öğrencilere yol gösterici olmakta bu ilişkinin sanat eğitime katkısı bulunmaktadır. Sanat eğitimi kapsayan birçok çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmaların sayısı da hızla artmaktadır. Çünkü sanat eğitimindeki çalışmalar insanları bilgilendirmektedir. Toplumların geçmişlerini öğrenmeleri ve geleceğe olan bakış açılarını genişletmeleri için sanat eğitimi önemli bir konumdadır.

Sanat Eğitim Tarihi

Sanat eğitim tarihi bireyler ve toplumlararası uygulamalarda değişiklik gösterir. Geçmişteki dönemlerde gereken ölçülerde pratikler, teoriler ve yöntemler geliştirilmesine gereksinim duyulmaktadır. Tarihsel süreç içerisinde sanat eğitime yön veren ana unsur sosyolojik değişimler ve etkilerle ortaya çıkan teorilerle antropologlar, tarihçiler, sanatçılar, eğitimciler, estetikçiler, psikologlar gibi farklı disiplinlerden oluşan bilim dallarının uzmanlarıyla oluşturulan bir anlayıştır (Artut, 2013, s.47).

Eğitim tasarıları barok dönemi sonu itibari ile burjuvazinin de ön plana çıkmasıyla dönemsel anlayış çerçevesinde gelişmiştir. Bu dönemde akademik ve klasik bir tarz benimsenmiş olup bireylerin üretici ya da tüketici olarak sanatla uğraşması eğitici bir etkinlik olarak görülmüştür. Belirtilen dönemde zanaat ve sanat eğitimi kavramları zanaat üretimiyle geçimlerini sağlayan insanlar ve soyluların ihtiyaçlarını kapsamaktadır. 1795 yılında Schiller tarafından yazılan “İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Mektuplar” başlıklı eserde estetik eğitimi kavramı kullanılarak kavram dönem içerisinde ilk defa tartışılmıştır. Bu kavramın karşılığı “tam insan” ya da “uyumlu bir kişilik” tanımlarıdır. 18. ve 19.yy başlarında oluşan estetik eğitim anlayışı yaşanan gelişmelerle bireyin doğasına yabancı kalmasına etki edilmiştir. Sanat eğitimi ve estetik eğitim bu çerçevede dengeleyici bir ögedir. Değişim ve çağın getirdiği bilişsel gelişmelere karşı bireyin psikolojik iyi oluşunun sanat eğitimi ile sağlanabileceği söylenebilir (Karakoyunlu, 2021, s.23).

Yukarıda belirtilen bilişsel ve teknolojik gelişmeler çağdaş sanat eğitiminin 21.yy’daki durumunun oluşmasına zemin hazırlamıştır. 21.yy’da sanat eğitimi alabilmek için sanatçı olmaya istekli olmak ya da sanatçı olmak gerekli değildir. Toplumda bulunan tüm insanların genel kültür birikimlerine sanat katkılarını eklemelerinin ve sanat alanlarını tanımalarının önünde hiçbir engel yoktur. Sanat eğitimi hayatın içinden temalar barındırır, yaşama etki eder ve duyu organlarına fazlaca hitap eder. Sanat eğitimi insanın ruh ve doğasına katmış olduğu estetik bakış açısı ile toplumdaki bireylerin tamamı üzerinde bir etki yaratmaktadır (San, 2019, s.96).

Türkiye’de Sanat Eğitimi

Tarihsel süreç içerisinde sanat eğitimi kavramı incelendiğinde bilimsel çalışmalar açısından çok eski bilgi ve belgeler elde edilememektedir. Dünya tarihi ile kıyaslandığında Türkiye genelinde sanat eğitimindeki gelişmeler yakın tarihleri işaret eder (Artut, 2013, s.98).

Türkiye’de sanat eğitim tarihinin gelişim aşamaları aşağıda gösterilmiştir (Artut, 2013, s.99):

1773: Mühendishane-i Bahri-i Hümayun (İmparatorluk Deniz Mühendishanesi) açılmıştır.

1796: Mühendishane-i Berri-i Hümayun (İmparatorluk Kara Mühendishanesi) açılmıştır.

1793: Mühendishane-i Berri-i Hümayunda batının teknik ve yöntemleri ile ilk defa resim dersleri verilmiştir.

1834: Askeri okullarda teknik konuların işlenmiş olduğu resim dersleri verilmiştir Kara Harp Okulu (Mekteb-i Fünun-i Harbiye) açılmıştır.

1848: Öğretmen okulu (Darülmualimin-i Rüşdi) açılmıştır. Öğretmen okulu öğretmen Baltacıoğlu ve Müdür Satı Bey'in katkılarıyla sanat eğitimi alanında önemli gelişmeler göstermiştir.

1861: Batılı anlamda resim sanatı ilk defa Tanzimat dönemi padişahlarından Abdülaziz ve II. Mahmut döneminde gelişme göstermiştir.

1883: Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi) kurulmuştur. Akademik sanat eğitiminin temellerini okulun ilk müdürü olan Osman Hamdi Bey atmıştır. Bu okuldan mezun olan bazı öğrenciler Avrupa'da resim dersleri alarak Güzel Sanatlar Akademisi'nde öğretmenlik yapmıştır.

1915: Almanya'ya gönderilen İsmail Hakkı Baltacıoğlu resim eğitimi almıştır. Türkiye'ye döndüğünde resim-iş eğitim müfredatının temellerini atmıştır.

1924: Türkiye'ye gelen John Dewey, Atatürk'ün isteği ile "Türk Eğitim Sistemi-Türk Maarifi" raporunu sunmuştur.

1926: Resim dersi programlarının geliştirilmesi için sanat eğitimcilerinden Stichler Türkiye'ye getirilmiştir.

1926: Bu yılda ilk ilk kez "Gazi Terbiye Enstitüsü" açılmıştır.

1932: Resim İş Eğitimi bölümü Gazi Terbiye Enstitüsünde açılmıştır.

1940: Köy Enstitüleri kurularak resim ve sanat derslerinin büyük bir kısmı yer almıştır.

1949: İş Bilgisi ve Yazı Dersleri ortaokuldaki programlara eklenmiştir.

1952: Seçmeli ders olarak iki saat müzik ve iki saat resim dersleri lise ders programlarına eklenmiştir.

1954: İstanbul'daki Milletlerarası Sanat Kritikleri Kongresi'ne İngiliz sanat tarihçisi Sir Herbert Read katılmıştır.

1956: Müzik, resim ve iki saatlik yabancı dil lise müfredatına eklenmiştir.

1962: Öğretmen okullarında Resim-İş seminerleri düzenlenmiştir.

1973: Sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere iki yıllık Eğitim Enstitüleri açılmıştır. Müfredatın bir bölümünde üç saatlik Resim, Yazı ve İş Dersleri yer almıştır.

1978: Sanat Eğitimi lise müfredatına zorunlu ders olarak eklenmiştir.

1982: Eğitim Enstitülerinin fakülte olarak eğitim vermeleri 2547 sayılı YÖK yasası ile sağlanmıştır. Yapılan bir düzenleme ile Resim Bölümü 4 yıllık lisans programı olarak yapılandırılmıştır.

1983: Seçmeli olarak üniversitelere güzel sanatlar derslerinin eklenmesi YÖK yasasının 2547 sayılı 5 (1) ve 67. maddesi gereğince eklenmiştir.

1990: Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi açılmıştır.

1992: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 25.07.1991 tarih ve 3786 sayılı onayı ile “Resim-İş Dersi Öğretimi” programı geliştirilerek yürürlüğe konulmuştur.

1997: Eğitim Fakülteleri 1994-1997 yılları arasında tekrar düzenlenmiştir. İlköğretim bölümleri ve Güzel Sanatlar Eğitimi için kaynak materyaller hazırlanarak uygulamaya konmuştur.

1998: Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 10.03.1998 tarihinde liselerde Resim İş Eğitimine yönelik programlarda yeniliğe gitmiştir.

Hem Cumhuriyet öncesi hem de Cumhuriyet sonrasında resim çizim eğitimi derslerinin hem sivil hem de askeri birçok eğitim kurumunda yer aldığı söylenebilir. Darülmualimin II. Meşrutiyet’in başlangıcında açılmış ve uygulamaların idadilerde ilk kez yapıldığı görülmüştür. Sanat eğitim anlayışı Avrupa’ya 1910 yılında gönderilen İsmail Hakkı Baltacıoğlu ile geliştirilmiştir. 1913 yılında bu sanat eğitimi anlayışı Mekatib-i Sultaniye’de bulunan “İlk Sınıf Ders Programı”nda uygulanmaya başlanmıştır. 1960 yılında devam eden bu anlayış 21.yy’da görsel sanatlar eğitimindeki ana hatları da oluşturmaktadır. İlköğretim, 1.-5. sınıflarda (Mekatib-i Sultaniye’nin İptidai) resim ve el işi dersleri 3 saat olup yeni kaydolun öğrenciler için haftada 1 ders saatidir. Bu programın bazı bölümleri aşağıdaki gibidir (Özsoy, 2015, s.125):

- Sınai Resim: Bina planları, makine resimleri gibi çizimler,
- Serbest Resim: Okul dışında öğrencinin isteğine göre gerçekleştirilen resim,
- Tabiat Resmi: Canlı-cansız varlıkların resmedilmesi,

- Tedrisi Resim: Ahlak, Tarih, Geometri gibi farklı alanlardaki resimler,
- Hayali Resim: Öğretmen tarafından belirlenen bir konu üzerinden yapılan masal ve hikâye resimleri.

Cumhuriyet ile birlikte Atatürk döneminde sanat eğitiminde de diğer alanlarda olduğu gibi çağdaş uygarlık seviyesi yakalanmaya çalışılmıştır. Dönemin Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati ve kurulan birinci hükümetin idealist bakış açısıyla ekipler yoğun biçimde çalışmış dünyadaki ünlü eğitimciler tarafından hazırlanan ve sunulan raporlar ile birlikte eğitim sisteminde köklü değişiklikler yapılmıştır. Türkiye Cumhuriyetinin felsefesi ve anlayışı çerçevesinde düzenlenen seminerler, kurslarla resim iş öğretmenlerinin yetiştirilmesi hızlandırılmıştır. Resim-İş Bölümü 1932 yılında Gazi Eğitim Enstitüsünde açılmıştır. Eğitim bu sayede kurumsallaşarak mezunlar ile Türkiye'deki sanat eğitimi yaygınlaşmıştır. Yetişen genç ve idealist öğretmenlerle mezun edilen öğrencilerin çoğu görsel sanatlarda önemli yollar kat etmiştir. Bu gelişmelerin ardından kurulan Güzel Sanatlar Fakültelerinin Resim-İş Eğitimi bölümlerinde bu öğretmenler yer almıştır (Özsoy, 2015, s.126).

Dünyada Sanat Eğitimi

Sanat birey faaliyeti olarak insanlık ile birlikte tarihte var olmuştur. Antik çağlarda başlayan sanat, insan yaşamında yer almaya başlamış böylece sanat eğitimi de gündemdeki yerini almıştır (Kırıçoğlu, 2005, s.14). Sanat eğitim tarihinin Antik Yunan'dan başlamasının nedeni batı kültürünün başlangıcı sayılmasıdır. 21.yy'da Platon ve Aristo'nun görüşleri Batı uygarlığının temellerini oluşturmuştur. Bu filozoflar yalnızca eğitim ile değil sanat eğitimi ile de ilgilenerek bu eğitimin birey gelişimindeki yeri üzerinde durmuşlardır (Özsoy, 2015, s.47). Sanat eğitimi belirtilen dönemlerde özel bir alan olmayıp felsefe, tarih, fen gibi alanları da kapsayan genel bir eğitim olarak görülmüştür.

16.yy'a kadar plastik sanatlar eğitimi marifet, el becerisi olarak görülmekteydi. Sanat eğitimi 16.yy'da bilginin üretimi olarak görülmüştür. Latince "ars" Ortaçağ'da belirli bir marifetin, işin bazı kuralları çerçevesinde uygulanması olarak tanımlanmıştır. El sanatlarına Eski Mısır'da çok değer verilmiştir. Babil ve Mısır'da heykel ve bina yapımında ilk analitik yaklaşımlar kullanılmış, geometriden ve çeşitli hesaplamalardan faydalanılmıştır. Ortaçağdaki sanat eğitimcilerine göre resim sanatı dericilik, terzilik, heykeltçilik meslekleri kapsamında ele alınırdı. Resim sanatı tarım, avcılık ve tıptan sonra gelmiştir. Bunun nedenleri arasında resim sanatının usta-çırak ilişkisi ile öğrenilmesi idi. Çıraklar mumcular

ve fırıncılar gibi hammaddeyi satın alarak işledikten sonra kar elde etmek için satmaktaydı. Hipporates'e Sokrates şöyle demiştir: "Sen sanat eğitimi uygulamalarını para kazanmak için değil, bir centilmenin sosyal eğitim alması için öğrendin." Bu gelişmeler sanat eğitiminin dönemde de üzerinde durulan konular arasında yer aldığını göstermektedir. Ortaçağ'da Loncalar sanat eğitimine büyük katkılarda bulunmuşlardır. Loncalar 13. ve 14. yy'da farklı prensip ve kurallar geliştirmiştir. Belirtilen loncalar 21.yy'daki sanat eğitimi karşılama da öğrenci ve eğitimciler açısından ilki temsil etmektedir. Loncalarda çıraklar 13-14 yaşlarında alınarak 5-7 yıl arasında eğitime tabi tutulur, eğitim sonucunda sertifika alır, usta olarak çalışmaya başlardı. Bu eğitimden sonra sertifika alan ustalar belirli süreçlerden geçtikten sonra loncaların da izin vermesiyle kendilerine ait bir yer açabilirdi. Ortaçağ'da çırakların gelebileceği en son hedefleri bu noktaydı (Erbay, 2013, s.9-10).

Sanat, Ortaçağ'da kilisenin kontrolünde kişileri tanrıya ulaştırmak için bir araç olarak kullanılmıştır. Sanat, aydınlanma çağı olan Rönesans'ta hümanizm etkisi ile kişisel olarak önem kazanmaya başlamıştır. Belirtilen dönemde tüm bireyler için genel eğitim savunularak ilk ve orta düzeyli eğitim kurumları açılmıştır. Bu kurumlardaki eğitim sanatın toplumda değer kazanmasına aracılık etmiştir. Belirtilen dönemlerde sanatçılar toplumsal hiyerarşik düzen içerisinde sınıf atlayarak toplumun en saygın üyeleri olmuşlardır (Ayaydın, Vural, Tuna ve Yılmaz, 2011, s. 20). Platon Akademisi'ni 13.yy'da (1438 veya 1440'lı yıllar arasında) İtalya'da hamilik yapan Cosimo de Medici (1389- 1464) kurmuştur. Akademi dönemin en ünlü akademisi olup Dante'nin edebi metinleri ve Platon felsefesinden başka resim teknikleri de öğretilmekteydi. Bu gelişmelerin ardından 1450 yılında Floransa Akademisi Medici ailesinin öncülüğünde Floransa'da kurulmuştur. Bu gelişmelerin ardından bir sonraki nesildeki Lorenzo de Medici (1449-1492) de sanatçı ve sanatı koruyup geliştirmiştir. Medici ailesi İtalya'da bankacı bir ailedir. 3 asır boyunca sanat ve sanat eğitiminin gelişmesinde önemli rol oynamıştır (Erbay, 2000, s.84).

Sanat eğitimi kurumları Fransa'da 17.yy'da artmıştır. Kardinal Mazarin (1602-1661) tarafından sonradan adı 'Institut de France' olarak değiştirilecek olan 'College de Quatre Nation' kurulmuştur. Belirtilen kurum 21.yy'a kadar etkinliğini korumuştur. (Aydoğan, 2010: 17). 17.yy'ın sonları itibarıyla başta Fransa olmak üzere Belçika, İspanya, Avusturya, Almanya ve Avrupa'nın farklı yerlerinde bilim ve sanat akademileri açılmıştır. Fransa'da bulunan Paris Akademisinde 17.yy'da ücretsiz eğitim verilerek İtalya bursları başarılı öğrencilere verilmiştir. Bu gelişmeler sonrasında sanat eğitiminin merkezi Floransa'dan Paris'e yön değiştirmiştir (Erbay, 2000, s.92).

Batıda 19.yy'da gerçekleşen sanayi devrimiyle birlikte birçok şey kökten değişmiştir. Sanayi devriminde sanat eğitime olan gereksinim artması daha sonra eğitimin formal bir çerçevede değerlendirilmesini sağlayacaktır. Sanayi devrimi ile sanat, eğitim kurumlarında bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır. Bu yüzyılın ortalarında okul programlarında sanat eğitimi yer almıştır. Sanayide üretilecek objelerde yeni tasarımlara gereksinim duyulduğundan bu nesnelerin piyasalarda pazar bulabilmeleri için tasarlanmaları, çizilmeleri gerekir. Pazardaki rekabet sonucunda insanların estetik olarak dikkatlerini çeken ürünlerin oluşturulması için el ve göz uyumuna yönelik eğitim programlarına gereksinim duyulmuştur (Kırıçoğlu, 2005, s.14-15).

1853 yılındaki milli eğitim şurasında Eugene Deloicroix ve Jean Auguste Dominique Ingres, yer almıştır. Komisyonunda resim eğitimi dersinin liselerde yer alması için program hazırlanması gerektiği belirtilmiştir. Kopyacı ve katı anlayışların reddedilmesi sonucunda bu karar alınmış ve bunun sonucunda da yükseköğretim kurumları açılmıştır. Bu gelişmeler 1866'da öğretmen okullarında sanat eğitiminin okutulmasını sağlamıştır (Erbay, 2000, s.93-94).

Fröbel, Pestalozzi ve Rousseau gibi düşünürlerin görüşleri çerçevesinde Child Art Movement (Çocuk Hareketi) programı geliştirilmiştir. Belirtilen program çocukların yetişkin bireylerden farklı olduğu için niteliğe uygun özgürlükçü bir programı önermekteydi. Bu hareket yetişkin eğitimindeki alıştırma ve kuralların çocuk eğitimi için arka plana attığını, çocukların kendi eğilim ve ilgileri doğrultusunda özgürce geliştirilmeleri gerektiğini ve çocuk psikolojisindeki gelişmelerin sanat eğitime etkileri olduğunu belirtmektedir. Dönem içerisinde el-göz koordinasyonu eğitime ek olarak hayal gücü ve hafıza eğitimi de verilmiştir. Hafızanın eğitilmesi ve hafıza gücü ile zekanın da gelişeceği görüşü sanat eğitim tarihine 'eğitsel-anlaksal evre' adıyla geçecektir (Külük, 2013, s.397).

"Çocuk ve Sanat" isimli dergide "Corroda Ricci" tarafından yapılan çocuk çizimleri ile ilgili 1887 yılında yayımlanmıştır (Artut, 2013, s.126). Belirtilen çalışmada sanat eğitiminin çocuğun yaratıcılığına olan katkıları üzerinde durulmuştur. Psikoloji ile sanat arasındaki yakın ilişki sanat eğitiminin çocuk eğitiminde önemli olduğunun kavranmasını sağlamıştır. Sanat eğitimi, birey gelişiminin ayrılmaz bir parçasıdır (Kırıçoğlu, 2005, s.18). Bu gelişmelerin ardından Franz Çizek sanat eğitiminde çocukların ürün ortaya koymalarından ziyade bir şeyler oluştururken geçirdikleri süreçlerin çocuk gelişimindeki önemini vurgulayan çocuk merkezli sanat eğitimi gerçekleştirmiştir (Yolcu, 2018, s.85).

18. ve 19.yy'da sanat eğitimi tüm gelişmelere karşın bilimsel, toplumsal, felsefi ve siyasi sebeplerden dolayı özgür biçimde gelişmemiştir. Sanat eğitimi bu dönemde ahlakın, ruhun, hazzın ve duyguların eğitimi olarak anlaşılmıştır (Aydoğan, 2010, s.12). Herbert Read (1893-1968) tarafından oluşturulan “Sanat Yoluyla Eğitim Kuramı” 30 yıl etkili olmuştur. Kuram, kişinin ruh sağlığını, bedensel, zihinsel gelişimini sanat eğitimi kullanarak etkilemektedir. Read'a göre sanat eğitimi aracılığıyla kişilerin bireysel gelişimlerinin uyumlu olması ve bunun sonucunda da uyumlu bir toplum oluşturulması hedeflenmiştir (Yolcu, 2018, s.82).

20.yy'daki en büyük sanatsal gelişme ise 1919-1933 yılları arasında Bauhaus'da gerçekleşmiştir. Bu yüzyılda sanat eğitimine etki eden önemli gelişmeler Amerika'da yaşanmıştır. Sanat eğitimi açısından önemli çalışmalar yapan John Dewey (1859-1952) 'gelişimci eğitim' olarak adlandırdığı çalışmasıyla çocuk merkezli eğitimi savunarak sanat eğitime katkıda bulunmuştur (Aydoğan, 2010, s.16). Manuel Barkan (1913- 1970)'ın 1960'lı yıllarda yayımlanan “Sanat Eğitiminde Geçiş” adlı makalesi ses getirmiştir. Makalede sanatın çocuk uğraşısı olduğunun yansıtılmasını eleştirmiştir. Sanat öğretiminde sanat eleştirmeni, sanat tarihçisi ve sanatçı gibi davranılması gerektiğini belirtmiştir (Artut, 2013, s.129). Sanat eğitim merkezleri 1970'li yıllarda hükümet tarafından desteklenmiştir. Sanat eğitiminde amaçlara ulaşma uğraşı sorumluluk akımı ile artmıştır. 1974 ve 1975'li yıllarda sanat öğretimi değerlendirilerek sanat eğitim ve öğretiminin yeterli düzeyde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aydoğan, 2010, s. 17)

Lawenfeld'in görüşleri çerçesinde 1980'li yıllarda John Michael genç ve çocukların sanata yönelimlerini bölümlere göre sınıflandırmıştır. Bunu yaparken Edmund Feldman ve Louis Lankford'un görüşlerinden faydalanmıştır. Genç ve çocukların eğilimlerini belli başlı sanat kuramları arasında bulunan işlevsellik, biçimcilik, anlatımcı, yansıtma kuramları ile ilişkilendirmiştir. Bundan dolayı sanat eğitime estetik açıdan katkı sağlamıştır. Yine bu yıllarda Getty Vakfı tarafından disipline dayalı sanat eğitim yaklaşımı savunulmuştur (Özsoy, 2015, s.59).

1983 yılında çoklu zekâ kuramını ortaya koyan Howard Gardner (1943-), bireylerin farklı zekâ türleri olduğunu ortaya koymuştur. Bu konu sanat eğitimi doğrudan etkileyen konular arasında yer aldığından önemlidir. Bu düşünce sanat eğitimi akıl ve zeka dışında tutan fikirlere önemli bir cevap olmuştur (Kırıçoğlu, 2005, s.33).

Brent ve Marjori Wilson tarafından oluşturulan kopya kuramları kalıplaşan görüşleri ortadan kaldırmıştır. Sosyoloji ve antropoloji alanlarındaki gelişmeler görsel sanatlar

alanında farklı kültürler ile sanat-toplum ilişkisi ve enformasyonu yeniden tartışmaya açmıştır. Enid Zimmerman ve Gilbert Clark, eğitim alanlara özel program sunarak “hayat boyu öğrenme” ilkesini sanat eğitiminde kullanmıştır (Yolcu, 2018, s.147).

Teknolojik gelişmelerin 21.yy’da hızla artması ile birlikte bilgisayar teknolojileri hayatın vazgeçilmez bir unsuru olmuştur. Çeşitli bilişim teknolojileri ve video teknolojileri farklı coğrafi bölgelerdeki farklı düşüncelerin yayılımını kolaylaştırmıştır. Bunun sonucunda sanat eğitimine “postmodern sanat eğitimi”, “disiplinler arası sanat eğitimi” ve “çok kültürlü ve kültürler arası eğitim” kavramları kazandırılmıştır (Özsoy, 2015, s.59-60). 21.yy’da bilgiye ulaşmak ve bilginin paylaşılması oldukça kolaylaşmıştır.

Kopya

21.yy’a kadar iki anlamda kullanılan kopyalamanın ilk anlamı sanat eserlerinin değiştirilmeden alınması, diğer anlamı ise bir sanatçının özgünlüğünün, üslubunun, tekniğinin olduğu gibi taklit edilmesidir (Erinç, 2004, s.62-63). Bir tanım veya kavram olarak farklı anlamlar içeren kopya çoğaltmak, fikir almak, farklı bir kaynaktan yararlanmak, ince eleyip sık dokuyarak bir şeyin aynısını üretmek gibi anlamlarda da kullanılmaktadır (Kırıçoğlu, 2005, s.196). Kopyanın farklı bir anlamı ise birtakım kaynaklardan faydalanmaktır. Bu kopya tanımında birebir kopya anlayışından farklı olarak birey anlatımı etkin kılmak için bazı değişiklikler yaparak bunu kendi uygulamalarında kullanır (Yolcu, 2018, s.101- 102).

Kopyalamanın hangi amaç çerçevesinde ve nasıl uygulanacağı da üzerinde durulması gereken konular arasındadır. Bir eserin hiç değiştirilmeden olduğu gibi taklit edilmesi de tıpkıbasım kopya olarak adlandırılmaktadır (Tekin, 2011, s.21). Tıpkıbasım kopyayı oluşturmak isteyen tüm öğrenciler unsurların her birini birleştirirken nasıl davranılması gerektiğini bilir. Bir tıpkıbasım üretebilmek için özgün eser ile kopyanın aynı büyüklükte olması gerekmektedir. Çünkü bir yüzeyin tonunu renkli bir yüzeyin büyüklüğü belirler. Bu çerçevede renklerin tamamı örtülen alanın büyüklüğüne göre farklı görünüm aldığından tıpkıbasımın küçültülmesi durumunda renkler özgün eserle aynı olsa da farklı bir izlenim bırakır. Bu nedenle kopya eser ile özgün eserin eşit büyüklükte olması gerekmektedir (Gombrich, 1992, s.300).

Bellek eğitimi ve imge zenginleştirmek için yapılan kopyalarda ise örnek veya yapıt öğrenciye bir müddet gösterilir ve daha sonra kaldırılır. Öğrenci belleğini zorlayarak

kendisine gösterilene oluşturmaya çalışır. Bu kopyalamada kullanılan örnekler kısa aralıklarla gösterilip kaldırılarak bellik imgeleri güçlendirilir. Bununla birlikte canlı imge kazanımı belirgin olan öğrencilerin gelişimleri de hızlanmaktadır. Bu öğrencilerin gördüklerini hayallerinde canlandırma yetileri kuvvetlidir. Bu yetenekler çizgi tecrübesiyle bir araya getirilerek farklı bir ifadeyle güçlü bir devim duyuşsal davranışla birlikte yürütülerek gelişim sağlanabilir. Bu kopya yönteminde ilköğretimde benzetmelerin fazla zorlayıcı olması istenmemektedir. Çocukların gördüklerini olduğu gibi aktarmalarından ziyade belleklerinin zenginleşmesi ve kendi yorumlarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu yöntem gençlerde de uygulanmaktadır. Birçok farklı kaynaktan farklı zamanlarda görerek kazanılan görsel birikimler bellek imgeleri ve canlı imgelerle birleştirilerek bir eser ortaya konulmasında kullanılmaktadır. Bu durum görsel yararlanma olarak tanımlanmaktadır (Kırıışoğlu, 2005, s.199).

21.yy sanat eğitiminde kopyanın tanımı ise iki farklı şekilde tanımlanmaktadır. Bu tanımlardan ilki bir eserin tıpkısının üretilmesidir. Bu çalışmalar kopya kâğıdı ile aktarma, noktalama, karelere bölme gibi kompozisyonun biçimsel özelliklerinin aktarılmasının ardından renklendirme yapılarak gerçekleştirilmektedir. Diğer yöntem ise yine aynısını üretmek olan bakarak yapmaktır. Kısaca çalışılan eser, yapan bireyin karşısında durmaktadır. Bu kopya yönteminde bireyin belleğindeki bilgilerin ve önceki deneyimlerinin etkisi bulunmamaktadır (Yılmaz, 2010, s.222).

Kopyalama, asırlar boyunca farklı amaçlar için çeşitli yöntemler kullanılarak uygulanmıştır. Bu noktada amaç kopya edilen eserden esinlenmek ve ondan yararlanmaktır. Başlarken kare ve noktalara ayırarak kopyalamanın dışında model (çeşitli nesneler-objeler) kullanılarak çalışma oldukça yararlıdır (Artut, 2006, s.127). Model çalışması sanat eğitiminde atölyede yapılan modelden ölçü alınarak kaydetmektir.

Kopya yöntemi bazen de görsel ifadeleri zenginleştirmek için grafiksel kaynaklar veya sanat eserlerine yönelme olarak ortaya çıkabilir. Ergen veya çocuğun kendisine ait olan kompozisyonun bir bölümünün kurgusunu nasıl oluşturulacağını bilmediği bir durumda, güçlük çektiği bir biçimi ifade etmesinde veya fikir alabilmek için kopyalamayı tercih edebilir. Örnek vermek gerekirse öğrencinin kompozisyonunun bayram töreni olduğunu, kompozisyonu yaratıcılığı ve kendi imgesel birikimi ile oluşturduğunu düşünelim; fakat platformda şiir okuyan çocuğun hareketlerinin ifade edilemediği durumlarda görsel kaynaklardan faydalanma veya kopya yolu tercih edilebilir (Yılmaz, 2010, s.223).

Kopya yapılırken yararlanılan eserlerin nasıl kopya edileceği seçilen uygulamaya göre önem taşımaktadır. Böyle bir amaca yönelik olarak izlenen bu teknikle kopya resim yapılabilir. Eserden kısmen faydalanma bu yöntemlerden biridir (Tekin, 2011, s.23).

Kopyalama aşaması önceden mevcut olan bir örnek olmadan yapılamaz ve daima düzeltme ile kalıp arasındaki karşılıklı ilişkiyi temel alır. Sanatçı ona egemen olmadan ve böyle bir kalıbı bilmeden herhangi bir duyuşsal izlenim gösteremez (Gombrich, 1992, s.123).

Kopya Kuramı

Bu kuram bir sanat eserinin kopya edilmesinin hiçbir şekilde orijinaline benzeyemeyeceğini savunmaktadır. Kopya kuramını savunanlar kopya eser ile orijinal eser arasındaki farkı abartılı bir biçimde göstererek her şeyin kendi içerisinde benzersiz olduğunu ortaya koymaya çalışırlar (Yılmaz, 2010, s.232). Gombrich (1992, s.145)'e göre sanatçılar asırlar boyunca sanat yaparken taklit ve kopya yönteminden faydalandıklarını belirtmişlerdir. Bu estetik fikir salt sanatın kopya kuramı, taklitçilik veya pantomim olarak bilinmektedir. Tıpkı yararlı bir harita gibi doğru bir portre düzeltme ve şema yapılarak uzun bir yolda oluşturulan nihai bir üründür. Gombrich (1992, s.146)' e göre bu ürün, görsel tecrübenin olduğu gibi kaydedilmesi değildir; ilgili örnek çerçevesinde yeniden inşa edilmesidir. Nelson Goodman'a göre de resimsel anlatım veya yansıtmının taklit olmaktan öte bir yorum ve bu gibi ürünlerin tıpkı örneklerinden veya özgünlerinden temelde bitirilmemiş farklı bir örneği olduğu belirtilmiştir (Aktaran Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s.19-20). Bu görüşe göre sanatçılar orijinal eseri kopyalarken aslında kendi yorumlarını da kopya esere aktarırlar. Bu nedenle orijinal eser kopya edilse de aslından oldukça farklıdır (Tekin, 2011, s.24).

Brent ve Marjorie Wilson baskın doğalcı kuramın ardından sanat eğitiminde bireylerin antropolojik olarak nasıl sanat öğreneceği konusu üzerinde durur. Wilsonlar'ın 1977 yılında çocukların resim yapmayı kopya yöntemiyle öğrenebileceğini savundukları görüş büyük ses getirmiştir. Bu görüş Brittain ve Lowenfenld'nin büyüklerin çocukların hayallerine hiçbir şekilde müdahale etmemeleri ve hiçbir şeyi kopya etmemeleri görüşünü savunan baskın doğalcı kuram ile tamamen zıt fikirler barındırmaktadır. Wilsonlar çocukların resim çizerken daha önceden gördükleri grafiksel kaynakları hatırladıklarını, bunlar arasında kartpostallar ve dergiler olabileceğini ve resimlerini bu şekilde oluşturduklarını belirtmiştir. Çocuk resimlerinde bulunan kaynakların imgelerini araştıran

Wilsonlar, yıllar sonra 147 kolej ve lise öğrencisi üzerinde bir araştırma yapmışlardır. Öğrencilerden akıllarında kalan herhangi bir resim yapmaları istenmiş, bu resimlerin geçmiş ile olan ilişkisi üzerinde durulmuştur. Araştırma sonuçları öğrenciler tarafından çizilen imgelerin kimi durumlarda hala var olduğunu ve imgelerin her birinin önceki grafik kaynaklardan oluştuğunu göstermiştir (Aktaran Yılmaz, 2010, s.233).

Kopyalamaya ilişkin yapılan bu araştırmalarda ortaya başka bir gözlem çıkar; bir figürün çizilme biçimi ile o figürün görülme biçiminin birbiri ile karıştırılmaması gerekmektedir. Zangwill'a göre ruhbilim açısından oldukça basit olan figürler bir oluşum olup betimlenmeleri asla basit sayılamaz. Bunlar bir oluşumdur. Bu oluşumlar genel olarak kurucu ya da farklı bir ifade ile yeniden üretici karakter taşırlar. Deney için seçilen bireyler bunun iletişimi, sözsel formüller ve geometrik yollarla gerçekleştirilmektedir (Gombrich, 1992, s.84).

Bu açıdan kopya kuramı sanatçının orijinal eserin, nesnenin veya objenin aslında salt benzerliğini oluşturmakla birlikte sanatçının kendi özgün yorumu ile farklı bir anlam kazanacağını ifade eder. Bunun sağlanabilmesi için sanatçının akıl süzgecinden geçmesi ve kendine göre yorumlama yapması gerekmektedir (Tekin, 2011, s.25).

Kopyanın Tarihsel Gelişimi

Kopya da sanat gibi insanlık tarihi kadar eski bir kavramdır. Sanat tarihsel süzgeçten geçerek mağara resimlerine kadar dayanan ve 21.yy'a kadar varlığını devam ettiren bir alandır. Sanatın doğuşundan 21.yy'a kadar bireyler sanata yönelmiş ve sanata yönelik farklı sanatçıların farklı görüşleri ve araştırmacıların yaptıkları araştırmalar sonucunda sanatta taklit teorisi ortaya çıkmıştır. Bu teori sanata farklı bir bakış açısı kazandırmıştır (Tekin, 2011, s.25).

Sanat Batı'da 18.yy'a kadar bir taklit, benzetme ve yansıtma olarak görülmüştür (Moran, 2005, s.17). Sanatın bir yansıtma ve taklit olduğunun belirtilmesi sanata verilen bir tanımlamadır. Antik Çağdaki düşünürlerin görüşleri ile sanatın taklit olarak değerlendirilmesi kopyaya farklı bir açıdan bakılmasını sağlamaktadır.

Platon bu kuramın temsilcisi sayılabilir. Çünkü o edebiyatın da sanatın da ideali veya özü değil duyular dünyasını (görüngü dünyası) yansıttığını belirtmektedir (Moran, 2005, s.20). Sanatı bir taklit ve yansıtma olarak ilk kez Platon ele almıştır. Platon'a göre salt gerçek idealar dünyasıdır. Fenomenler veya nesneler duyularla algılanan içinde bulunduğumuz

dünya idealar dünyasının bir taklidi veya yansımasıdır. Fenomenler ve görünen tüm objeler evrensel ideaların bir taklidi ve yansıması olduğu için bunları sanatına aktaran sanatçıların eserleri aslında yansımanın yansımasıdır. Bu gerçeklik sıralamasında nesneler dünyası ikinci derecede bulunan varlıkları yansıtmaktadır. Bunları kopya eden sanatçıların eserleri ise üçüncü derecedeki gerçekliği yansıtmaktadır. Kısaca ideaların bir taklidi olan görünen dünya kopyanın kopyası yani taklidin taklididir (Yılmaz, 2010, s.223-224). Buna göre sanatçılar görülebilir dünyayı ve bu dünyadaki nesneleri ve bireyleri imkanları dâhilinde yansıttıkları görünümeleri çerçevesinde oluşturmaları yani taklit etmelidir. Bu natüralist (doğalcı) anlayış eski Yunanda yaygındır. Platon sanatın duyular âlemini, görünür dünyayı yansıttığını düşündüğünden bu kuramın en eski temsilcisidir (San, 1985, s.27).

Platon'a göre üç çeşit mimesis (öykünme) bulunmaktadır. Bunlar;

- 1) Benzeme,
- 2) Gibi, özdeş, aynı olma
- 3) Katılma, pay alma

Bu çerçevede yaratılan şeylerin tamamının, objelerin kendi ezeli formlarının veya ilk örneklerinin taklidi olduğu söylenebilir. İmgeler de bu ezeli formların, öncesi, sonrası olmayan ilk örneklerin şarkılarda, dramatik şiirlerde ve resimlerdeki taklitlerinden başkası değildir (Bozkurt, 2000, s.93).

Platon, bireylerin dünyayı; duydukları ve algıladıkları ile değerlendirerek aldandıklarını ifade etmiştir. Ona göre insanların duyu organları aracılığı ile algıladıkları şeylerin tamamı kopya olup bunlar gerçeklikten uzaktır. Sanat da bu kopyanın yansıtılmasıdır. Doğayı taklit eden sanatta hakiki özler (gerçekler) yerine görünüşler ile uğraşılır, bu nedenle sanatçı aslında kopyanın kopyasını yapmaktadır; bu durum bireyleri gerçeklikten uzaklaştırır (Bozkurt, 2000, s.94). Platon da sanatçının dünyayı algılama biçimine kanarak aslında kopyanın kopyasını yaptıklarını belirtmiş, sanatın bu olumsuz yönü üzerinde durmuştur.

Platona göre şairlerin sözcüklerle yaptığını ressamın renklerle yaptıklarına göre ve içinde bulunduğumuz dünya duyular dünyasının bir yansıması olduğundan aslında yapılanlar kopyanın kopyasıdır. Ona göre sanat eserleri insanları gerçekliğe iletmez, gerçekliği yansıtmaz, hatta gerçeklikten uzaklaştırır. Sanatçı görünmeyeni değil görüneni yansıttığından aslında gerçeklikten uzaklaşmaktadır. Bireyin amacı gerçeklik olması gerektiği halde sanatçılar gerçekliğin tersine hareket etmektedir (Moran, 2005, s.23).

Platon'un sanat ile ilgili yukarıda belirtilen görüşlerine karşı onun öğrencisi olan Aristo ise hocası Platon'dan farklı düşünmektedir. Aristo'ya göre sanatçı ürünü oluştururken her ne kadar taklit etse de sanat kendi içerisinde bir mantık taşır. Aristo sanatta taklit olsa bile sanatın işlenen konunun özünü yansıttığını ve sanatçının daha çok geneli tasvir ettiğini belirtmiştir (Tekin, 2011, s.27). Platon'a göre sanatçılar taklidin taklidini yaptıklarından hakikati yansıtamazlar. Aristo ise sanatçının eser ortaya koyarken taklitten faydalandığını belirtse de ona göre sanatçı insan yaşamının ve hayatın anlamını bilmektedir. Fakat 21.yy'da sanatçılara yönelik algı onların bir özne olmadığı gibi yaratıcılıklarının da söz konusu olamayacağıdır (Turgut, 1993, s.17).

Aristo da Platon gibi tüm sanat eserlerinin birer taklitten ibaret olduğunu, ressam ve şair gibi sanatçıların da birer taklitçi olduğunu ifade etmiştir. Bireyleri diğer canlılardan ayıran en önemli özelliğin taklit olduğu ve taklidin insan yaşamında doğuştan olduğunu belirtmiştir. Bireyin taklit etmekten zevk aldığını, bundan hoşlandığını belirten Aristo taklidi hocası Platon'dan farklı olarak olumlu bir unsur ve bir içtepi olarak görür. Aristo'nun Platon'dan ayrılan görüşlerinden biri de sanatçının sadece nesneleri değil davranışları, duyguları ve karakterleri de taklit etmesidir. Aristo taklidi ahlaksal bir temele de oturtmaktadır. Taklit edilen birey iyi ise taklit de soylu, ahlaki ve iyi eğer taklit edilen birey kötü ise eserin de ahlaki olarak kötü olduğu belirtilmiştir. Taklidin Aristo tarafından iyi-kötü olarak ayrılması komedyaya ve trajedyaya arasındaki ayrımı oluşturarak 21.yy'da iyi-kötü karakterlerinin oluşmasına zemin hazırlamıştır (Yılmaz, 2010, s.224).

Aristoteles'e göre sanat mimesis (taklit) ile başlayarak katharsis (arınma) ile son bulmaktadır. Taklitte nesne ve sanatçı, arınmada ise sanat yapıtı ve alımlayıcı arasında bir etkileşim ve iletişim bulunmaktadır (Bozkurt, 2000, s.105). Aristo'nun sanat felsefesine göre sanatların tamamı taklitte kaynaklanmakta olup sanat oldukça değerlidir. Bunun nedeni tragedyada ahlaksal bir durumun söz konusu olmasıdır. Birey sanat yolu ile iyi ve kötüyü birbirinden ayırır. Bu durum kusurların görülerek onarılmasında yarar sağlar. Aristo'ya göre taklit gerçekliğin birebir kopyası olmayıp sanatçının bireyselliğini, öznelliğini dikkate alan bir işlem olması nedeni ile birebir taklitten ayrılmaktadır. Tarihçinin de olduğu gibi tam anlamıyla taklit ettiğini, hâlbuki şairin taklidinin de böylesine edilgen olmadığı, şairin gerçekliği zorunluluk ve uygunluk yasasına göre yaratıp ürettiğini ifade eder. Şairin gerçekliği yaratıştır. Taklit edebilme yeteneği taklitte önemli olan asıl unsurdur (Bozkurt, 2000, s.114-115). Bu nedenle Aristo'nun sanat anlayışına göre sanat olduğu gibi yansıtma olarak görülmez. Şair taklit ederken temaya duygularını

ekleyerek ortaya bir ürün koymaktadır; tarihçiden farklı olarak birebir yansıtmaktan ziyade sanatçı bireyi mutluluğa ulaştıran erdemler yaratmaktadır (Tekin, 2011, s.28)

Sanat felsefesinin birçok alanında Platon'u takip eden Aristo hocasından bazı konularda ayrılmaktadır. Ona göre sanat bir çeşit zanaat, bir tür tekhné'dir. Bunun icra edilmesi için yapılması, işlenmesi, yerine getirilmesi için uygun bir araç ve ölçü bulunmaktadır. Edebiyat, heykel, resim, müzik gibi sanatlar bireylerin eylemlerinin, bedenlerinin, ruhlarının birer taklididir. Poetika'da Aristo Platon'un taklit ile ilgili eleştirilerine kısmen yanıt verir ve bazı suçlamaları kabul etmez. Aristo öykünmeci sanatın bireylere has öğrenme unsurları olduğunu belirtmiştir. Aristo'nun tüm yazılarında bu duruma rastlamak mümkündür ama Poetika'da yaratıcı yanını göstererek bu savunusunu en iyi biçimde sergilemiştir (Bozkurt, 2000, s.104-105).

Taklit kuramı Aristo'nun ardından onun mantığı çerçevesinde tarihteki yerini almıştır. Örnek vermek gerekirse Rönesans'ta doğanın bir yansıtılması olarak ele alınan sanatta insan doğası davranışları sanatta kastedilen ana öğedir. Rönesans sanatçıları ve neo-klasiklere göre insanlar her yerde aynı olup coğrafi iklim ve kültüre göre insanlar değişse de insanın doğum, ölüm, âşık olma, evlenme gibi evrensel kodları bulunmaktadır. Çağdaş bazı estetikçilere göre sanatçılar bu kodları iyi bir dille işlerse evrensel hale getirebilir. Neo-klasikçiler belli başlı tipleri yani sanatçı kişilikleri ile farklılaşan insanları ele almalı; kral, asker, ukala adam, cimri adam, kıskanç adam vb. karakterleri özlerine uygun olarak yansıtmalıdır (Turgut, 1993, s.22).

Gerçeği yansıtmak yukarıda belirtilen insanın ortak özelliklerini ele almak, ortak tümelleri bulmak ve öze inmekle mümkündür. Sanat, nesne ve insanların kendilerine özgü bireysel taraflarını ele almamalı, herkes tarafından bilinen ortak özelliklerini anlatmalıdır (Moran, 2005, s.32). Belirtilen görüşe göre bireylerin duyguları coğrafya fark etmeksizin her yerde aynı olduğundan sanatçının ortak yönleri bir şablon gibi belirlemesi genel olarak bireylerin tavırlarını ve duygularını yansıtmaktadır. Sanatçının insan doğasının taklidini yaptığını gösteren insanların ortak yönlerini belirterek ortaya koymasıdır (Tekin, 2011, s.29).

Aristo'nun Poetika'sında şairin görevinin olanı değil olma ihtimali bulunanı anlatması gerektiği belirtilmiş olup objelerin olmaları gerektiği şekilde tasvir edilmesinden söz edilmiştir. Bu sayede ideal hale getirilen doğadan sanatçının yeniden kurguya gittiği ve düzeltiltiği doğaya gidilmektedir. Rönesans sanatçılarında da bu anlayış vardır. Taklit kuramına ters düşmeyen bu görüş kusursuz bir dünyanın yansıtılmasının mümkün olduğunu belirtir. 18.yy'da Rönesans döneminde yeniden canlanan yeni Platon'cu fikirler

İngiltere, Fransa, İtalya’da görülmektedir. Örnek vermek gerekirse plastik sanatlardaki tipik nitelikler Klasizmin ve Rönesansın tüm sanat dallarında görülmektedir. Michelangelo heykelticilikteki biçimi ile Leonardo Da Vinci, Mona Lisa’daki simetrik, dengeli güzellik ile Rönesansın uyumlu, dengeli kurallarını ortaya koymaktadır (Turgut, 1993, s.22). Rönesans sanat felsefesinde de görüldüğü gibi heykellerin ve resimlerin doğayı birebir kopyalaması söz konusu olup Rönesansın yansıtmacı yönünün ortaya konduğu, taklit kuramından uzak kalınmadığı görülmektedir (Tekin, 2011, s.30).

Sanatçının doğayı birebir taklit etmekle güzele ulaşacağı söylenebilir. Sanatçı doğanın özüne hiç dokunmadan, hiçbir şey değiştirmeden, ekleme yapmadan ifade edebilmeli ve tespit yapabilmelidir. Poetika isimli eserinde Aristo bireylerin gerçeksele nesneden ilgisiz kalsalar da onların taklitlerinden hoşlandıklarını, ruhun maddeden kurtulan biçimi izlemekten hoşlandığını belirtmiştir. Bu durum güzel olan hazzı bir yönelmedir; Kant’ın belirttiği biçimiyle konu madde ile değil biçimle haz vermektedir. Taklit ilginç olduğu sürece başarılıdır; fakat ilginç olmanın da birtakım zorlukları bulunmaktadır (Sena, 1972, s.109).

Kant ise taklit kuramından uzaklaşmış hayal gücünü kullanarak sanatın icra edileceğini düşünmüştür. Felsefe doğrultusunda Kant estetiğinde idealist bir yaklaşım görülmektedir. Kant’a göre birey düşüncesinin yücelik-güzellik alanında şekil verdiği şeyler (sanat eserleri) tecrübeyi yani duyularla verilenleri aşmaktadır. Sanat doğanın taklidinden ibaret olmayıp verilenleri akla dayanarak manevi varlığa bağlayan, verilenlere yeniden şekil veren manevi varlığa bağlanır. Neticede sanat eserleri ampirik olmalarına rağmen teorik (ideal) bir karakterdedir; duyular çerçevesindeki dünyada ona tam olarak denk olan bir şeyin bulunması olanaksızdır (Turgut, 1993, s.36).

Antik Çağ felsefesinde doğaya öykünme mantığı bulunmakla birlikte konulardan herhangi birinin doğaya sadık yansıması, konuya uyarlanabilecek ve değiştirilecek bir örnek veya kalıbın varlığını şart kılmaktaydı. Eskilerin “kanon” adını verdikleri bu kalıp gerçeğe uygun nesnelerin oluşmalarında gereken temel geometrik bağlantıları kapsıyordu. Fakat bu çağda kanon problemi uyumlu orantılar ve güzellik arayışı ile öyle ilişkilidir ki doğanın yansıtılma probleminin ele alınması için sanatın dışında bir yolun seçilmesinin daha faydalı olacağı bilinmektedir (Gombrich, 1992, s.152). Antik çağdaki figürlerin doğru ve güzel bir biçimde çizilmesi şablon kullanımı ile öngörölmüş kanon örneği ile kolay çizim tekniği oluşturulmuştur.

Bilindiği gibi kitapların tamamı düzeltme ve şema yasasına dayanan basit bir reçeteye göre yol gösterir. Kanon basit bir yol olarak öğretir, akılda kolay tutulabilen, çizilebilen, sade geometrik biçimlerin yardımı ile oluşturulma biçimini göstermektedir (Gombrich, 1992, s.153). Bu noktada amaç çizilecek herhangi bir objenin, insanın, hayvanların, çiçeklerin, evlerin düzgün ve doğru bir biçimde ortaya çıkmasını ve öğrenmeyi sağlar.

Marksist estetiği de 1934'lü yıllardaki sanatın ekonomik yapısını açıklayan önemli kurumlardan biridir. Bu estetik anlayış ekonomik yapı ve sanat eseri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Kuramın ikinci dönemi toplumcu gerçeklik adını alan ve yansıtma kuramını sanat çerçevesinden değerlendiren bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır (Tekin, 2011, s.31).

Taklit kuramına bağlı kalan ve toplumcu gerçekliğe dayanan eleştirel gerçeklik veya kritik realizm aynı kurguda kendisini gösterir. Sanatın özünü eleştirel gerçeklik olarak toplumcu gerçeklik yansıtmaktadır. İzleyiciye veya okuyucuya gerçekçi eserde sunulan kopya eksik olabileceği gibi detayların tamamını ele almayabilir. Fakat yine de bütünü ve özünü ortaya koyması açısından önemlidir (Turgut, 1993, s.24).

Sanatın yansıtma olduğunu toplumcu gerçekçilik ifade eder. Peki, bu anlayışı diğer yansıtma kuramlarından ayıran nedir? Geçmiş dönemlerde sanatın yansıtma olduğunu belirtenlerin yansıtılan gerçeklikten farklı anlamlar çıkardıkları bilinmekteydi. Bazılarına göre toplumun günlük hayatı, bazılarına göre idealleştirilmiş gerçeklik, bazılarına göre doğanın özü, bazılarına göre ise yüzeysel gerçeklikti. Toplumcu gerçeklik ise gerçeklik akımına en yakın olan anlayış olup belirtilen anlayışlardan ayrılan yönleri vardır (Moran, 2005, s.53).

17 ve 18.yy'da hızla gelişen Avrupa sanayisinin tasarım gereksinimlerine bağlı olarak planlı, doğru, çabuk çizim oluşturma alışkanlığı kazandırılması amaçlanmıştır. Bu yöntem yaratıcı kaygılardan uzak olup doğrudan doğruya nesnelerin kopyaları, karelere ayırma ve noktalarla kopya gibi tekniklerle gerçekleştirilmiştir (Artut, 2006, s.126).

Kopya tarihte farklı alanlarda kullanılmış olup insanların gereksinimleri çerçevesinde faydalanan bir yöntem olmuştur. Ortaçağ'da resim okuma yazma bilmeyenler üzerinde etkiliydi. Resimler gravür, çinko baskı ve ağaç baskı gibi yöntemlerle bilgi yaygınlaştırmak istenmiştir. Taş baskının 18.yy sonlarında bulunmasıyla resim sayısı artmış, istendik tip yaratmada ve bilgi aktarımında kullanılan taş baskı yöntemi tüm evlere

ulaşabilmiştir ama litografi olarak anılan bu yöntem fotoğraf tekniğinin bulunmasıyla terk edilmiştir (Erinç, 1998, s.142).

Baskı tekniği ile çoğaltma aynı eserin kopyasının yapılarak seri üretime geçilmesi ile olanaklıdır. Böylece çoğaltma ve yeniden üretim yaygın bir biçimde kullanılan kopya tekniğine uzanmaktadır. Asırlarca canlıların doğru çizimi amaçlanarak sayısız şemalar, kalıplar ve formüller daha sonraki asırlarda ise 21.yy'daki örneklerle yakın sade diyagramlar ile dolu çeşitli kitaplar basılmıştır (Yılmaz, 2010, s.227).

Toplumların gereksinimlerine göre kopya farklı nedenlerle kullanılmıştır. Kopya sanat alanındaki gelişmeler içerisinde önemli bir noktadadır. Çabuk üretme ve doğru üretme kopyaya yönelten nedenlerin başında gelmektedir.

20.yy'da çocuk ve psikoloji biliminin gelişmesiyle yaratıcılık ve doğallık önem kazanmış 1920'li yıllarda sanat eğitimde çocukların yetişkinlerin etkisinden uzak tutulması gerektiği, gerçek yaratıcılık için çocukların özgür kılınmalarının önemli olduğu 1947 yılında kopyanın tamamen karşısında olan Lowenfeld'in ortaya koyduğu "baskın doğalcı kuram" ile yaygın olarak benimsenmiştir (Yılmaz, 2010, s.228). Yaratıcılık eylem ve kuram olarak eğitimi teoriden uygulamaya sarmış, yaklaşımlar arasında kopya yöntemi tabu olmuş ve dışlanmıştır. Bununla birlikte çocukların oluşturdukları resimlerde evrensellikten yana olanlar resimlerdeki grafik modeller veya kültürel etkiden faydalanmayı reddetmiştir. Bu çerçevede çocuk resimlerinde kültürel izlerin olmadığı, kültürlerin tamamında resimlerin benzer nitelikler taşıdığı gibi fikirler farklı kaynaklardan faydalanmanın geçersiz olduğunu göstermekteydi. Çocuk, tamamen doğallık içerisinde gelişimini tamamlamalıydı. Çocuğun doğal gelişimini engelleyen unsurlar arasında kopya ve popüler örneklerin bulunduğu belirtilmekteydi (Kırıçoğlu, 2005, s.192).

Sanat Öğretiminde Kopyanın Yeri ve Kopyaya Yaklaşımlar

Eğitim kurumlarında öğrencilerin yaptıkları resimler başka bir yere ya da fotoğrafa bakılarak yapıldığının anlaşılması üzerine çoğu zaman değerlendirme dışı bırakılmış, davranış olarak yadırganmış ve küçümsenmiştir. Oysaki genç ya da çocuk çalışmadan memnun kalmış ve kendisi açısından zor olanı başarmıştır. Yeteneği olan bireyler ise ulaştıkları sonuçtan memnun olmuştur. Sanat eğitiminde tartışmalara neden olan bu durum bir yandan yaratıcılık konusundaki duyarlılık nedeniyle tepki ile karşılanmış bir yandan da

öğrenciler içinde bulundukları kültürün kendilerine sundukları hazır kaynaklara ilgi duymuştur.

Peki bu çelişkiden nasıl çıkılabilir? Çocukların belirli bir yaşta kültürel örneklere yönelmelerinin nedeni ne olabilir? Bu eğilimler neden eğitimciler tarafından hoş karşılanmamaktadır? Kopya yönteminden kaçınılmalı mıdır? Başka bir çerçeveden bakıldığında kültürün çocuklara devamlı sunduğu grafiksel örneklerden (resimli kitaplar, çizgi romanlar, sanat yapıtları, bilim kurgu kahramanları vb) çocukların soyutlanmaları mümkün müdür? Bu örneklerden herhangi bir şekilde yararlanmak sanat eğitimi nasıl etkiler? Kopyanın geliştirici ve kısıtlayıcı ne gibi boyutları vardır? Bu soruların tamamına cevap verilebilmesi için geçmişten 21.yy'a kadar ortaya çıkan sanat eğitim kuramlarının anlaşılması gerekmektedir. Kimi sanatsal eserlerden, popüler örneklerden ya da bir kopyadan faydalanılmasının onaylanması ya da bunların kabul edilmesi kuramsal boyutta olan gelişmelerin uygulamaya yansımaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Kırıçoğlu, 2005, s.191).

Sanatın eğitimde ders olarak formal biçimde ilk ortaya çıktığı zamanlarda sanatın amaçları arasında doğru çizme ve gördüğünü doğru yansıtmaya bulunmaktaydı. Sanat eğitimi veren kurumlarda fotografik benzetme geçerliydi. Kopya yöntemi de bu yetinin sağlanması için kullanılan yöntemler arasında olmuştur. Büyük ustaların eserlerinden, fotoğraflardan, resimli kartlardan yararlanmanın öğreticiliğe katkılarının olduğu düşünülmekteydi. Sanayi devrimi ile birlikte gereksinimler kopya yöntemi ile karşılanmıştır. John Dewey'in Gelişimci Eğitimci fikrinin yaygınlaşmasıyla çocukların kendilerinden yola çıkmaları ve arayarak bulmaları istenen davranışlar arasında yer almıştır (Kırıçoğlu, 2005, s.192).

21.yy'da kopyaya hala şüpheyle yaklaşılmaktadır. Kopyayı kabul etmeyen eğitimciler kitap resimleri, resimli kartlar, çizgi romanlar gibi görsel örneklerin çocukları ezberciliğe ve sadece uygulamaya yönelik geliştirdiğini, yaratıcılığa zarar verdiğini belirtmektedir (Read, 1963), çocuğun özgür anlatımını engelleyen bu durum çocukların kendine has anlatımlarına engel olmaktadır (Lowenfeld, 1965, s.196).

Sanat eğitiminde çocuk resimlerinin doğrudan görsel algıya bağlı olduğunu savunanlar da kopyaya aynı şüphe ile yaklaşmaktadır. Bu görüş çerçevesinde çocukların yaptıkları resimler bilişsel algı alanındaki işlemlere aittir. Çocuklar bildiklerinden ziyade gördüklerini çizdiklerinden eldeki materyallerin sınırlılık ve imkânları, görülen nesnenin biçimsel özellikleri ve aklın duyu girdilerini düzenleme yetisi algı ve anlatımın temellerini oluşturur. Bu nedenle herhangi bir kaynaktan yapılan taklitler sağlıklı olmayan bir

düşünme süreci yaratacağından kabul edilemez (Arnheim, 1978, s.241). Her ne kadar popüler kaynakların, sanat yapıtlarının insanların tamamını etkilediği bir gerçek olsa bile görsel sanatlar alanında yalnızca doğa değil nesneler, görsel örnekler, insan yapısı da bulunmaktadır. Bu çerçevede bireylerin çizdiklerine de gördüklerine de sınırlar koyan, onları düzenleyen daha önce kültüre mal olan örneklerden oluşmaktadır. Başka bir deyişle görsel anlatım görülen ile akılda olanın bir manada birbirlerine uydurulmasından oluşmaktadır (Gombrich, 1960, s.186). Kopya yöntemini savunanlar ise kopyanın bireylerin kendilerine güven kazanmalarını sağlayıcı, geliştirici ve eğitici bir yöntem olduğunu ifade etmişlerdir.

Sanatın eğitim kurumlarında disiplin bir konu olarak bulunması gerektiği fikri sanatın alanlarının tamamındaki öğretimini de gündemde tutmaktadır. Doğalcı, algılayıcı yaklaşımlar yaratıcılık gelişiminde kopyayı engelleyici bir yöntem olarak görürken “sanatta doğru eğitim” ya da “disiplin odaklı eğitim” ise kopyanın geliştirici yönleri üzerinde durmuştur. Kopya sanat eğitiminin eleştirel, kültürel ve uygulamalı alanlarının tamamında öğretici bir yol olarak tercih edilebilir. Kopya yönteminin en fazla beklenen yararları arasında çizgi öğretimi ve yansıtma becerisi vardır. Bu çerçevede bireylerin gördüklerini yansıtma becerileri bir yetenek olarak tanımlansa da kopya öğretimi öğretmenleri düşündüren uygulamalar arasındadır. Görsel sanatlardaki en temel değerlerden biri çizgi olduğundan çizginin teknik beceri olarak öğrenilmesinin de önemi anlaşılır (Kırıçoğlu, 2005, s.195-196).

Öğrencilerin gördüklerini yansıtma becerileri kâğıda olduğu gibi aktarılması demek değildir. Öğrenci amacına farklı problemleri çözerek ulaşır. Nesnenin resim düzlemine göre küçültülmesi bu sorunlardan biridir. Bu işlem resim mantığı çerçevesinde gerçek ölçülerin kâğıt üzerinde yeniden düzenlenmesi bir işlemdir. Ayrıca kimi kısımların abartılması, ayıklanması veya yok sayılması ile görsel bütünlük sağlanmış olur (Turani, 1985, s.187).

Sanatsal öğrenmede bir zorunluluk olarak ortaya çıkan şeylerden biri de fotografik olarak benzetmenin çok güçlü olduğu resimlerde de sanatçının gerçeği yansıtma pahasına çözmesi gereken sorunlardır. Bu öğrenme biçiminde yansıtılma sadece tek bir öğrenme alanından oluşmaz. Görülenin doğru yansıtılma becerisi sanat eğitiminde anlatım ile birlikte bulunmaktadır. Önceliğin hangisine verilmesi gerektiği tartışma konusudur. Bazı eğitimciler çizgi gelişimleri ile desen çalışmalarını anlatımdan önce kazandırılması gereken bir beceri olarak ele alırken (Pariser, 1979, s.274) bazı eğitimciler de öğrenme

alanlarının her ikisinin de karşılıklı olarak birbirlerini etkilediğini ifade etmiştir (Robertson, 1987, s.147).

Anlatıma güç kazandıran gördüğünü yansıtmaya becerisi nedeniyle kopyadan faydalanılabilir. Çocuklar, kendilerini yetersiz hissettikleri yaşlarda kendi kendilerine yöneldikleri resimli kaynaklar bu derslerde bir öğretim yöntemi olarak tercih edilebilir mi? Çocukların bu yönelimleri eğitimcilerin kopyanın öğretici ve geliştirici boyutları üzerine odaklanmalarını sağlamıştır. Bu noktada hangi tür kopya geliştirici, hangi tür kopya engelleyicidir? Kopya tam olarak hangi aşamalarda kullanılmalıdır? (Kırıçoğlu, 2005, s.196).

Kopya içerdiği anlamlar ve uygulama biçimleri ile birlikte ya fayda sağlar ya da sorunlar oluşturur. Örneğin bir objenin aynısının yapılması kopyayı oluşturur. Kopya yapan tecrübelerinden faydalanmaz. Başka bir ifadeyle bilişsel düzey birebir kopyalamada önemli değildir. Bu kopya türü ile grafik örneklerden yararlanma ya da geliştirici kopya arasında farklı ayrımlar vardır. Bir şeyi olduğu gibi aktarmak ile bir konu üzerinde yorum yapmak, imge zenginleştirmek ve öğrenmek arasında farklar bulunmaktadır. Birebir kopyalama yönteminde de bunu uygulayan bir şeyler öğrenebilir ama bu tür araştırmalarda sanat eserinin sahibinin farklı hedefler için takip ettiği yolun izlenmesi ile sanat ve yaratıcılık açısından bir yere varılamaz. Birebir kopyalama sanatsal anlatımda ifade edilenlerin dışında bireyi geliştirmez. Kopya edilen sanat eseri ortadan kalktığında öğrenilenler farklı bir yaratım sürecinde bireye mal olan davranışlar olarak kullanılamaz. Bireyin bireyselliği bu kopyalamada engellenir. Benzetme bu kopyalama biçiminde olduğu gibi çok fazladır; ama kişiye kazandırılan benzetme başarısı ile orantılı gerçekleşmez (Kırıçoğlu, 2005, s.197).

Bazı kaynaklardan faydalanma anlamındaki kopyada durum değişir. Bu anlamdaki kopya bunu yapan bireyde gelişim anlamında farklılıklar oluşturabilir. Anlatımı etkili kılmak için öğrenci tarafından ipuçları bulunabilir, pek az değişiklikler ile bunu kendi kompozisyonunda kullanabilir. Bu kopyalama türü çocuk ve ergenlerde hareketsizleşen, kalıplaşmış şemaların oranı yerinde, hareketli, yaşayan şekillere dönüşümünde faydalıdır. Bu noktada yararlanılan eserdeki örnekler bir verici olup kopya yapanın önceki bilgileri ile bağ kurularak görsel deneyim artırılabilir. Edinilen tecrübe çok boyutlu olup bu boyutlardan ilki bireyde bellek imgelerini zenginleştirmesidir. Başka bir faydası ise bellek imgelerinden bağımsız biçimde canlı imgeler de zenginleşmektedir. Çizgi ve imge elde etmenin ilk koşulu görmedir. Bu nedenle bireyin gördüğü kaynakların zenginliği

imgelerini de zenginleştirir. Araştırmalara göre çevresinde farklı örneklerden oluşan çizgi malzemelerinin kullanıldığı okullarda çocukların çalışmalarının daha başarılı ve çizgilerinin daha zengin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede resim örneklerinin çizgi gelişiminde önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir (Wilson & Wilson, 1977, s.189). Doğru çizebilmek için motor becerinin gelişmesi gerekmektedir. Bu sayede çok çizerek ve çok görerek yapılan kopya sonucunda kazanılan görsel deneyimler (kısaltım, perspektif, oran vb.) çocukların çizmek istedikleri farklı anlatımlarda kullanılabilmektedir.

Yapılan farklı bir araştırmaya göre ise farklı resim örneklerinden yararlanmanın veya popüler kaynaklardan kopyalamanın çizgi gelişimini olumlu yönde etkilediği, çocukların bu kaynaklar yolu ile kazandıkları deneyimlerin canlı modelden çalışmaya kolaylıkla aktarabildiği sonucuna ulaşılmıştır (Robertson, 1987, s.141). Başka bir araştırmaya göre de canlı modeller, sanatçıların yapıtları ve fotoğraflar temel alınarak öğrencilere yaptırılan çalışmalarda çizgide öğrenilen konuların kaynaklar farklı olsa bile aynı yeterlilikte öğrenildiğini göstermektedir. Bu araştırmanın sonuçları gerekli teknik becerilerin kazandırılması ve gerçeğin yansıtılmasında tek öğrenme kaynağının canlı model olmadığını göstermektedir. Sanatçı yapıtları ve fotoğraflardan yapılan kopyalamaların gerçeği yansıtmada sınırlı kaldığı taraflar olsa da bireyler için faydalı öğrenme kaynakları arasında yer aldıkları, canlı model çiziminin görsel bilgi aktarımını kolaylaştırdığı da bu araştırmanın sonuçları arasındadır (Dowel, 1990, s.258).

Gibson'a göre perspektif ve derinlik algısı fotoğraf üzerinde daha iyi algılanmaktadır. Gibson gerçek dünyanın gözel alanının sağlamış olduğu görsel bilgi ile fotoğrafın sağladığı gözel (optic) alanın birbirine yakın olduğunu belirtir (Gibson, 1982, s.129). Gibson'un bu görüşleri bilgi kaynakları olarak fotoğrafların çocuklarda çizgi gelişimini sağladığı fikrini güçlendirmektedir.

Picasso, Degas, Cezanne, Manet gibi tanınan sanatçıların fotoğraftan faydalandıkları, Osman Hamdi Bey'in bazı resimlerinde fotoğraflardan çalıştığı bilinmektedir (Scharf, 1974, s. 102; Turani, 1984, s.213).

Yukarıda belirtilen araştırmaların tamamı, bireysel deneyimler ve yaşam öyküleri görünenin yansıtılma becerisinde grafik örnekler ile birlikte canlı modellerin de etkili olduğunu göstermektedir. Fakat kopyalamada bazı kurallara uyulmaması durumunda öğrenciye ket vuracağı unutulmamalıdır.

Resim derslerinde kopya yapılacağı zaman aşağıdaki ilkelere uyulması oldukça önemlidir (Robertson, 1987, s.204):

1. Kopyalama yapılacak alanda öğrencinin grafik örneklerle gerçekten ihtiyacının olup olmadığının belirlenmesi gerekir. Kopyalamada amacın öğrenciye yansıtma becerisi kazandırılması mı yoksa bazı sanatçılarda görüldüğü gibi biçim ve konuda düştüğü kalıplaşmadan, ölü anlatımdan kurtarmak gerektiği mi, bu durumun belirlenmesi gerekmektedir.
2. Örneğin öğrenci ihtiyaçlarına göre seçilmesi gerekmektedir. Öğrenci bunu kendi önsezisi ile bulur.
3. Sanatın öğretiminde yalnızca kopya yöntemi kullanılmamalıdır. Farklı bir ifade ile yapılan çalışmalar yalnızca kopyaya yönelik olmamalıdır. Yansıtma becerisinde yalnızca kopyadan faydalanılmamalı, çizgi öğretiminde sadece sanatçıların yaptıkları örnek olarak sunulmamalıdır. Sürekli başkalarından örnekler sunmak imgenin zenginleşmesini artırmayacağı gibi yaratıcılığı azaltarak düşünme kısırlığına yol açar.
4. Kopya yöntemi öğretim programını engellemeden çalışma akışı içinde verilmelidir. Yansıtma becerisi öğretim sürecinde ilkeler, teknik konular, sanatsal değerler gibi mecaz, anlam, duygu ve öğretisel amaçlara ulaşmada öğrenmenin ardılığını ve sürekliliğini bozmayan öğretim araçları arasında yer almalıdır.
5. Yansıtma yeteneğinin geliştirilmesi için devamlı olarak sanat eserlerinden kopyaya başvurulması bu eserlere karşı tek yönlü beğenin oluşmasına sebep olur. Bununla birlikte bu durum belleğin yaratıcı düşünme, yenilik ve çağa kapalı olmasına neden olur.
6. Kopyalamada sadece sanat eserleri değil aynı zamanda çizgi romanlar, fotoğraflar gibi popüler kaynaklardan da faydalanılmalıdır. Bu durum öğrencilerin ilgilerinin diri tutulması için önemlidir.

Kısa aralıklarla ya da sürekli bakarak kopyası yapılan eserde ön bilgiler, daha önce kazanılan şemalar sonucu etkilemektedir. Yapılan bir araştırmada araştırmaya katılanlardan kendilerine verilen bir şeklin kopyasını yapmaları istenmiştir. Araştırma sonucuna göre önceden bilinmeyen biçimlerin kopya edilmesi önceden bilinenlere göre daha başarılıdır. Bu sonuca göre bir objenin şemasının nasıl kullanılması ve nasıl çizilmesi gerektiğine ilişkin ön bilgiler objenin doğru yansıtılmasında olumsuz rol oynar. Ayrıca

sadece kopya amacı ile yapılan kopyalarda sonucun daha mükemmel olduğu görülmektedir. Birey, kopyalama esnasında ön bilgilerini baskıladığında ve dikkatini kopyasını yaptığı esere verdiğinde sonuç daha başarılı olmaktadır (Phillips, 1978, s.227).

Sanat eğitimi açısından hangi örnek veya kopya yöntemlerinden faydalanma davranışının daha eğitici olduğu ile ilgili problemin cevabı kopyalamadaki amaca bağlıdır. Fakat eğitim açısından daha yararlı ve anlamlı olan kopyalama biçimi başkalarının çözdüğüne bağlanmadan bireyin kendisine sorun çözme imkânı veren, yaratıcılığa açık kapı bırakan ve yoruma olanak sağlayan yöntemdir (Kırıçoğlu, 2005, s.200). Kopyalama yöntemi ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılabilir:

1. Çağdaş sanat eğitiminde öğrenmeyi güçlendiren bir yol olan kopyalama yönteminde öğrenmeler sadece canlı modellerden değil fotoğraf ve resimlerden faydalanılarak da gerçekleştirilebilir.
2. Kopyada biçim önceden belirlenen hedefe göre seçilir. İnce eleyip sık dokunarak yaptırılan bir kopya bireyin teknik becerisini güçlendirerek bireye hazır sonuçları ve çözülmüş problemleri öğretir. Ön bilgi ile konuya yaklaşan kopyalar bireye problem çözmede ipucu sunarak onun yaratıcılığını artırır.
3. Çocukluk çağından gençliğe geçişte karşılaşılan bazı sanatsal problemler kopya yolu ile öğrenilebilir.
4. Kendine güvensiz olan çocuklar kopya ile güvenlerini kazanabilir.
5. Sanat eğitiminde amaç olmayan kopya yöntemi sadece bir araçtır. Bu aracın iyi eğitimciler tarafından etkili kullanılması durumunda geliştirici, gelişimi artırıcı, değiştirici etkileri olabilir. Etkili kullanılmadığı durumlarda ise kopyaya karşı olanları haklı çıkaracak biçimlerde köreltici ve engelleyici olabilir. Bu yöntemde amaç diğer yöntemlerde olduğu gibi sanatın öğretilmesidir. Bu amacın gerçekleştirilmesinde kullanılan yöntemlerden biri de kopyadır (Kırıçoğlu, 2005, s.200).

Görsel Sanatlar Eğitiminde Kopya Yöntemi

Görsel sanatlar eğitimi, öğrencileri pozitif düşünmeye yönelten, algı gücünü geliştiren ve düşünce zenginliği yaratan bir derstir. Sanat eğitiminde faydalanan yöntemlerden biri olan kopya yöntemi görsel sanatlar eğitiminde kullanılan yöntemlerden biridir.

Kopyanın yaratıcılığa etkisi açısından sakıncalarından bahseden bazı eğitimciler kopyanın uygulanması konusunda bazı sorunları gündeme getirmişler, çocuğun sanatsal gelişimine etkileri üzerinde durmuşlardır. Çocukların gelişimlerinde yaratıcılığın büyük bir yerinin olması ve kopyanın yaratıcılığı engelleyebileceği görüşü kopya yöntemine mesafeli durulmasının nedenleri arasındadır (Tekin, 2011, s.35).

Farklı görüşler de kopyayı teknik becerileri geliştiren bir yöntem olarak değerlendirmişlerdir. Bu karışıklık kopyanın öğrenciye katmış olduğu sanatsal beceri ve görsel sanatlar eğitiminde kullanılabilirliği ile ilgili görüş ayrılığına neden olmuştur (Tekin, 2011, s.35).

Artut (2006, s.126-127) kopyanın sanat eğitiminin bir amacı olarak değerlendirilmemesi gerektiğinin altını çizmiştir. Ona göre kopya teknik bilgi ve becerilerin geliştirilmesinde, bazı estetik sorunların çözümünde kullanılmalıdır. Bununla birlikte görsel algının geliştirilmesinde, bireyin kendine güven kazanmasında ve kendi becerilerinin farkına varmasında etkilidir.

Kopya yöntemi sanat eğitiminde kullanılan yöntemlerden biri olarak öğrencinin başarısına etki etmektedir. Bu nedenle kopya yönteminde eser ve konunun öğrencinin gereksinimleri çerçevesinde seçilerek görsel sanatlar dersinde amaca yönelik kullanılması gerekmektedir (Tekin, 2011, s.36).

Öğrenci daha önce herhangi bir bilgiye sahip olmadığı bir konu ile ilgili kopya yaparken daha fazla başarılı olmaktadır. Konu ile ilgili edinilen bilgiler ve benzetme başarısı var olan bilgilerden etkilendiğinden öğrencinin başarısı düşmektedir. Kısaca ön bilgiler öğrencinin benzetme başarısını düşürerek kopyanın kusursuzluğunu engeller. Kopya yapan kişinin bireyselliğini bastırması ve konu ile ilgili hiçbir şey düşünmeden dikkatini esere vermesi gerekmektedir. Kopyada kusursuzluğun aranması için kopya yapmış olmak için kopya yapmak, ön bilgilerin tamamen bastırılması veya hiçbir bilgiye sahip olmamak gerekir. Bu nedenle benzetme başarısının artırılması için çaba harcanması tam anlamıyla kopya yapmanın başarısız olmasına neden olacaktır. Hâlbuki yaratıcılığın harekete geçirilerek kullanılması ve problem çözme başarısının artırılması için kopyanın ön bilgilerle gerçekleştirilmesi de gerekmektedir. Bu çerçevede kopyada kusursuzluğu aramak ve birebir kopya yapmak yerine kopyadan görsel anlamda ve bellek eğitimi olarak yararlanmanın en doğru yol olduğu söylenebilir. Kopya bazı sorunların çözümünde bir araçtır, amaç olarak kullanılmamalıdır (Yılmaz, 2010, s.237-238).

Öğrencilerin birebir kopyaya bağlı kalmaları özgün eser ortaya koymalarını engeller. Bu nedenle görsel sanatlar dersinde önemli olan hangi yöntemin öğrenci eğitimine katkı sağlayacağıdır.



Şekil 1. Gauguin'den kopya yaş 10. Kırıçoğlu, O. T., 2005, *Sanatta eğitim: görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara, Pegem Yayıncılık.

Kopya Yönteminin Yaratıcılıktaki Rolü ile İlgili Görüşler

Kopya yöntemi üç anlayış içerisinde uygulanmaktaydı. Bu anlayışlar doğrudan kopya yapmak, karelere bölerek kopya yapmak ve noktalarla kopya yapmaktır. 17. ve 18.yy'da sanayileşme ihtiyaçlarına paralel olarak iş eğitimi ve sanat anlayışı gelişmekteydi. Eğitim kurumlarında resim iş dersleri kopya anlayışı çerçevesinde ele alınmaktaydı. Endüstrinin ihtiyacını karşılamak için doğru, hatasız, çabuk çizimlerin yapılması gerekiyordu. Ticari amaç yaratıcılıktan önce geliyordu. Bu yöntemin okullarda çocuklara bir şey kazandırdığı söylenemez. Buna rağmen uzun yıllar kopya yöntemi kullanılmaya devam etmiştir. Kopyanın çocukların yaratıcılıklarını engellediğine dair görüşler ortaya çıktıktan sonra farklı yöntemler ortaya çıkmaya başlamıştır (Türkdoğan, 1984, s.24).

Eğitimcilerin bazıları sanat eğitiminde kopyanın gerekli olduğu, öğrenmenin taklit yolu ile oluştuğunu belirtmelerine rağmen kopya kendine güvensiz, özgün, gelecekte başarılı çabalar gösteremeyen, taklit eğilimli ve sanatsal öğrenmeyi elde edemeyen bireylerin yetişmesine neden olabilir (Artut, 2006, s.127).

Geçmiş yıllarda resim öğretmenleri kopya yapmanın yaratıcılığın önündeki büyük engeller arasında bulunduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca 21.yy'da da bir sanat eserinin her detayından kopya oluşturmak bir suç olup aynı zamanda imkânsızdır. Bu kopyalama aşırma olarak adlandırılır. Öğretmenlerin detaylı çalışma kâğıtları hazırlamaları eleştirilmiş sadece el becerisi geliştirdikleri ve sanatı öğretmedikleri belirtilmiştir. Anaokullarındaki boyama ve çizim kitapları bunlara örnek olarak gösterilebilir. Öğrenciler oluşturmak istedikleri objeleri kendileri resmederek bunu boyayabilirler (Kırıçoğlu ve Stokrocki, 1997, s.20).

Maccario (2010, s.299-230) çocukta doğallığı, içtenliği, kendiliğindenlik kavramlarını engelleyenin dışarıdan bir etki olduğunu ifade etmiştir. Ona göre öğrenciler iyi güdülenmeli, doğallık korunmalı ve herhangi bir ilke ve kural konmamalıdır. Özgür ortamı ortadan kaldıran unsur öğretme çabasıdır. Çocuk resimlerinin sanat olma özelliği kazanabilmesi için çocukların doğal gelişimlerine müdahale edilmemesi, çocuk büyüdükçe sanatının da büyüyeceği görüşü savunulmaktadır. Çocuk özgür kalabildiği sürece kendini anlatır, deneyim kazanır ve yaratıcı ürünler ortaya koyabilir. Çocukların bir resim oluştururken edindikleri tecrübe ve bu çalışma süresi içerisindeki mutlulukları ortaya çıkan eserden daha önemlidir. Kısaca çocuklarda sonuç değil süreç önemlidir. Bu görüşe göre çocukların yaptıkları oldukça değerli olup hepsinin sanat eseri olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'de de insan yetiştirme, kendini anlatma, sanat eğitiminde yaratıcılık kavramları çerçevesinde çocuklara yönelik araştırmalar da yaygınlaşmıştır (Kırıçoğlu, 2009, s.23). Sanat eğitiminde yaratıcılık önemli bir noktadadır. Yaratıcılık aynı zamanda birçok öğretim yönteminin de hedefidir. Bu nedenle çocuk resimlerinde yaratıcılığın sağlanabilmesi için çocukların ürettiklerine müdahale edilmemelidir.

21.yy'da da söz edilen kavramlar arasında yer alan yaratıcılığın sanat ile yakından ilgisi olmayan farklı alanlarda da kullanıldığı görülmektedir. Çocuklar farklı etkinlikler yolu ile problem çözerek yeni durumları ve araçları keşfeder. Bu nedenle önemli olan yaratıcı düşünmenin erken yaşta kazandırılmasıdır (Striker, 2005, s.17).

Kırıçoğlu'da (2005, s.199) sanat eğitiminde kopyanın tek yöntem olarak tercih edilmemesi, yapılan çalışmalarda farklı yöntemlere de değinilmesi, çizgi öğretiminin yalnızca başka bireylerin yaptıklarına dayandırılmaması gerektiğini ifade etmiştir. Kopyanın devamlı olarak kullanılması yaratıcılıktan yoksunluğa, düşünce ve imge kısırlığına neden olur.

Sanat eğitimi çerçevesinde çocukların yaratıcı ve başarılı bireyler olabilmeleri için bilinmesi ve uygulanması gerekenler aşağıda belirtilmiştir (Kırıçoğlu, 2009, s.24):

- Çocukların tamamı doğuştan yaratıcılığa eğilimlidir. Çocukların tamamı yeteneklidir. Bu çerçevede çocuk resimleri de oldukça değerlidir.
- Çocuklara dışarıdan müdahale edildiğinde kendiliğindenlik, yaratıcılık ve doğallık bozulur.
- Çocukların taklit ve kopyadan uzak bir biçimde çizgilerini oluşturmaları gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen görüşler yaratıcılığın kazanılması ve korunması üzerinde durmaktadır. Bu nedenle çocukların kendine özgün çalışma yapabilmeleri ve yaratıcılıklarının ortaya çıkması için kopyadan uzak durmaları gerekmektedir.

Striker (2005, s.16-17) ise öğrenme zorlukları yaşayan çocukların yaratıcı sanat etkinlikleriyle çok büyük fayda sağladıklarını ama boyama ve kopya gibi basmakalıp etkinliklerin çocukların yaratıcılıklarına zarar verdiğini belirtmiştir. Hâlbuki gereken malzeme, yer ve zaman sağlandığında çocukların kendilerini ifade yeteneklerinin oldukça arttığı ve sanatsal yönlerinin büyük gelişme gösterdiği görülebilir. Dikkat edilmesi gereken nokta çocukların gelişim derecelerine, zekâ yaşlarına göre denetleme yapılmasıdır. Çocuklara verilen direktifler anlaşılır olmalı ve yaşı küçük olan çocuklara her aşama için yalnızca bir kez direktif verilmelidir.

Röprodüksiyon

Röprodüksiyon terimi Türkçeye Fransızcadaki "reproduction" kelimesi ile geçmiştir. Bir sanat eserinin aslında uygun bir kopyası anlamındaki reprodüksiyon sanat ürünlerinin özellikle resimlerin çoğaltılmasında kullanılan bir terimdir. Bu kavram yeniden yayımlama, aslını bozmadan taklit, üretme, çoğaltma anlamlarında kullanılır. Ünlü ressamların tabloların çoğaltılarak satılması buna verilecek örnekler arasındadır (Önbaş ve Mutlu, 2019, s.30). Baskı teknikleri kullanılarak yapılan bu işlemin röprodüksiyon sayılması için özgün sanat eserinden yalnızca bir tane olması gerekmektedir. Röprodüksiyonu kopya yönteminden ayıran ise onun taklit olmamasıdır. Röprodüksiyon özgün eserin tekniği dışında yeniden üretilme sürecidir (Sözen ve Tanyeli, 1994, s.137).

Eğitimci ve felsefecilerin öğrenmenin taklit yolu ile oluştuğunu belirtmeleri sanatta da kopya yönteminin önünü açmış ama olduğu gibi kopyalama yapmanın haklı olarak eleştirildiği görülmüştür. Çünkü birebir kopyalamada yaratıcılığı geliştirme amacı yoktur. Tüm bunlara rağmen sanat eğitiminde röprodüksiyon ve kopya yöntemi sanat eğitim yöntemleri olarak görsel sanatlar dersinde kullanılmıştır. İlköğretim, ortaöğretim ve üniversitelerde de bu yöntemler sanat eğitim yöntemleri olarak kullanılmaktadır (Çakan, 2011, s.44).



Şekil 2. Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin orijinali. Van Gogh, V., 1888, <https://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6prod%C3%BCksiyon> sayfasından erişilmiştir.



Şekil 3. Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin röprodüksiyonu. Anonim, t.y., <https://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6prod%C3%BCksiyon> sayfasından erişilmiştir.

Röprodüksiyon yapılmadan önce çoğaltılacak sanat eserinin renk ve tekniklerinin iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Sanat eserinin orijinalinin yapılış aşamaları kavrandıktan sonra kademeli bir biçimde kompozisyon tuvale geçirilir. Büyük ustalar bile ilk dönemlerinde

lkeleri dolaşarak kendilerinden önce sanat alanındaki yetkin sanatçıların eserleri üzerinde çalışarak onların tekniklerini anlamaya çalışmışlardır. Evrensel olarak iz bırakan ressamların en güzel tablolarının tuval (bez) zerine orijinalleri ile aynı desen ve renklere sahip röprodüksiyonları yapılmaktadır.

Ağaçların düz yüzeylerinin oyularak basma tekniği kullanılmasıyla ilk röprodüksiyon çalışmaları oluşturulmuştur. Resimlerin kopyalanma süreci bu teknik ile birlikte hızlanmıştır. Bu gelişmelerin ardından Sennefelder tarafından icat edilen taşbaskı röprodüksiyon yöntemi ortaya çıkmıştır. Bu yöntemde el emeği etkili olup basılan resimlerin maliyeti daha azdır. Fakat bu yöntemde karmaşık resimlerin basılması zordur; çünkü her bir renk için farklı bir taş kullanılması gerekiyordu. Bundan dolayı bu yöntemle sade ve basit çalışmalar yapılıyordu. Madeni plakalar ile çoğaltma işleminin bulunması taşbaskı röprodüksiyon yöntemine bir alternatif olmuştur. Fakat bu yöntem oldukça maliyetli bir yöntemdir. 21.yy teknoloјisi ile röprodüksiyon işlemi için karşılaşılan güçlüklerin tamamı aşılmıştır. 21.yy'daki teknikler ile bir suluboya çalışmasının ayrıntılarının tamamı bile röprodüksiyon çalışmalarında görülmektedir (nbaş ve Mutlu, 2019, s.32).

21.yy'da röprodüksiyon çalışmaları bilgisayarlar aracılığıyla yapılmaktadır. Yazıcılarda tuval, kâğıt yerine kullanılmaktadır. Tuval basımın yapılmasının ardından resim, çerçeveye gerilerek işlem tamamlanmaktadır. Bu tablolar kanvas tablolardır. Orijinal tablolardan farklı olarak kanvas tablolar daha mattır.

Resim sanatındaki röprodüksiyon eserler gelişen teknoloјi sayesinde her geçen gün aslını aratmayan özellikte basılmaktadır. Resimlerde kullanılan kabartmalar onların asıllarından ayırt edilemeyecek düzeyde kaliteli olmasını sağlamıştır. Röprodüksiyon eserler ile orijinalini almanın olanaksız olduğu tablolar alınabilir ve işyerlerini, evleri ssleyebilir. 1797 yılından beri Fransa'nın Louvre Sarayında sergilenen "Mona Lisa" tablosu röprodüksiyonu yapılan eserler arasındadır (nbaş ve Mutlu, 2019, s.33). Vincent Van Gogh'un "Bakır Vazoda Laleler" tablosu da en çok röprodüksiyonu yapılan tablolar arasındadır.



Şekil 4. Leonardo Da Vinci - Mona Lisa. Da Vinci, L. 1503-1519, <https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010062370> sayfasından erişilmiştir.



Şekil 5. Vincent Van Gogh - Bakır Vazoda Laleler. Van Gogh, V. 1887, <https://www.musee-orsay.fr/fr/oeuvres/fritillaires-couronne-imperiale-dans-un-vase-de-cuivre-741> sayfasından erişilmiştir.

BÖLÜM III

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmanın konusunu oluşturan sanat eğitiminde kopya yöntemine yönelik olarak yapılan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Bilgin 2020 “İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde kopya yönteminin geleneksel ve dijital ortamda kullanımına yönelik karşılaştırmalı bir araştırma” başlıklı yüksek lisans çalışmasında kopya yönteminin geleneksel ve dijital ortamda kullanımına yaptırılmasında anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Bu sayede dijital ve geleneksel öğrenme düzeyleri arasındaki farkı incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini 16 ortaokul öğrencisi oluşturmuştur. Uygulamada öğrencilere bir resim gösterilerek öğrencilere bilgisayar ortamda ve geleneksel olarak röprodüksiyon yapmaları istenmiştir. Yapılan bu resimler hem üç uzman ve araştırmacı tarafından geliştirilen değerlendirme ölçeği ile analiz edilmiştir. Araştırma verilerine göre doku ve renk kriterleri için geleneksel yöntemlerin form, oran-orantı, çizim becerisi ve kompozisyon kriterleri için bilgisayar ortamında uygulanan çalışmalarda öğrencilerin kendilerini daha iyi yansıtabildikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yanık (2015) “Türkiye’de sanat eğitimi lisans programlarında sanat eserlerinden kopya uygulamalarına yönelik öğretim elemanları görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde yükseköğretim düzeyinde sanat eğitiminde kopya yöntemine yönelik öğretim üyelerinin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Toplam 16 öğretim üyesi ile yapılan görüşmeler sonucunda kopya yönteminin 21.yy’da da önemini koruduğu ve hala tartışılan bir konu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2015) “6. sınıf görsel sanatlar eğitimi dersinde kopya yönteminin uygulanmasının öğrencilerin resim becerisine etkisi” başlıklı yüksek lisans tezinde 6.sınıfta okuyan 12 yaşındaki öğrenciler tarafından yapılan kopya resimlerin resim eğitimine etkisini

incelemeyi amaçlamıştır. Araştırmada öncelikle kopyası yapılacak resim ile ilgili (sanatçı, resim vb) bilgi verilmiş, ikinci aşamada kopya yöntemi ile resim yaptırılmış ve son aşamada ise resmin ritim, birlik, renk, çizgi, oran-orantı özellikleri ile ilgili değerlendirme yapılmıştır. Yaş ve sanatsal gelişim basamakları arasındaki ilişkinin de araştırıldığı araştırma sonuçlarına göre bazı öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun olduğu bazılarının gelişim düzeyinin altında olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Hamed (2014) “Görsel sanatlar eğitiminde "kopya yöntemi" ile "bellek eğitimi" yönteminin öğrenci çalışmaları üzerindeki etkisine yönelik karşılaştırmalı bir değerlendirme” başlıklı doktora tezinde görsel sanatlar eğitiminde bellek eğitimi ve kopya eğitiminin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Kopya yönteminin görsel sanatlar eğitiminde ve okullarda sıklıkla kullanıldığı bellek eğitimi yönteminin de bireylerin öğrendiklerini ve tecrübelerini zihinlerinde tutabilme becerilerini artırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Örneklemini Güzel Sanatlar Lisesi öğrencilerinin oluşturduğu çalışmada veri toplama teknikleri resim incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonucunda deney grubu renklerin tasarım ilkelerine uygunluğu açısından kontrol grubundan daha başarılıdır. Bundan dolayı renklerin tasarım ilkelerine uygunluğu açısından bellek eğitimi ile kopya yöntemi arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Bellek eğitimi öğrenci çalışmaları üzerinde olumlu etkiye sahiptir. Tekniğin kullanımı, tasarım ve kompozisyon, çalışmanın tamamlanması, eserin anlamlandırma ve duyarlılık, yorumlama becerisi kriteri açısından deney grubunun başarı durumunun kontrol grubunun başarı durumundan yüksek olduğu belirlenmiş olup kopya yöntemiyle bellek eğitimi yöntemi arasında fark olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tekin (2011) “İlköğretim 2. kademe (6. sınıf) görsel sanatlar dersinde kopya yönteminin öğrencilerin sanatsal çalışmalarına etkisinin incelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde ilköğretim 6.sınıf görsel sanatlar dersinde kullanılan kopya yönteminin öğrencilerin sanatsal çalışmalarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırmada random yoluyla deney-kontrol grupları oluşturulmuş, kontrol grubu için hazırlanan ders planı çerçevesinde ders işlenerek oyunları konu alan çalışmalar yaptırılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara’daki bir ilköğretim okulundaki 50 6.sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Öğrencilerin oluşturdukları resimler uzmanlar tarafından değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre kopya yönteminin öğrencinin yaratıcılık becerisi üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aslan (2011) “Güzel sanatlar lisesi resim bölümlerinde kopyalama yönteminin kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri” başlıklı yüksek lisans tezinde kopya yönteminin kullanımı ile ilgili olarak güzel sanatlar lisesi resim bölümlerindeki öğrenci ve öğretmen görüşlerinin incelenmesini amaçlamıştır. Araştırmanın evrenini Çorum ve Ankara illerindeki güzel sanatlar liselerindeki 30 resim bölümü öğrencisi ve 10 resim öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre kopya yöntemi yararlı olmakla birlikte sık kullanıldığında öğrencinin yaratıcılığı olumsuz etkilenmektedir. Öğretmenlerin bazılarının kopya yöntemini anlatırken yetersiz kaldığı bazılarının kopya yöntemi tekniğini hiç anlatmadığı görülmüştür. Yöntem öğrencilerin psiko-motor becerilerine olumlu etkiler bırakmaktadır. Kopya yöntemi başarıyla uygulandığında konuya ve derse karşı güdüleme sağlarken başarısız olduğunda da öğrencinin motivasyonunu düşürmektedir.

Duncum (1988) sanat eğitiminde kopyanın uzun yıllardır tartışılan bir konu olduğunu ve üzerinde henüz uzlaşılamadığını belirtmiştir. Kopyalama yapılırken dikkatli olunması önemli bir husustur. Aşırıya kaçılmadığı sürece kopyalama yapmanın bazı durumlarda öğrenciler için verimli olduğuna dair genel kabul gören anlayışlar bulunmaktadır.

Schaffer (2014) yaptığı araştırmada sanat tarihi boyunca sanat eğitiminde kopya yönteminin kullanımı ve bunun sonuçları üzerinde durmuştur. Tarihsel süreç incelendiğinde sanatçıların çoğu öğrencilerini kendi sanatlarını kopyalamaya teşvik etse de 21.yy’da intihale karşı eğitim politikaları çerçevesinde kullanımı azalmıştır. Araştırmacılarından bazılarına göre kopya yöntemi genç öğrencilerde yaratıcılığı azaltmakta iken diğer birçok araştırma sonuçlarına göre ise kopya yöntemi genç öğrencilerde hem güveni artırmakta hem de orijinal ve estetik açıdan yeni sanat üretimini teşvik etmektedir.

BÖLÜM IV

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemi ile verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu araştırmalarda konunun “Ne kadar?” veya “Ne kadar iyi?” olduğunu ortaya koymanın dışında daha geniş bir bakış açısı elde edilmek istenir. Örnek vermek gerekirse öğrenme sürecine etki eden faktörlerin neler olduğu, hangi etkinliklerin yapıldığı, derse hazırlanma şekli ve biçimi üzerinde durulmaktadır. Bu amaçlara varmak için deneyimler doğal ortamda gözlenmeye ve raporlanmaya çalışılır. Bu olayları irdeleyen araştırmacılar bir olgu ya da olayın ortaya çıkış sıklığını sorgulamak yerine belirli bir etkinliğin niteliği üzerinde durur. Belirtilen amaçlara ulaşabilmek için öğretmen ve öğrenci deneyimleri doğal ortamda raporlanmaya ya da gözlenmeye çalışılır. Bu tür olayları inceleyen araştırmacılar bir olgu veya olayın ortaya çıkma sıklığını sorgulamak yerine belirli bir etkinliğin niteliği üzerinde durmaktadır. İlişkilerin, etkinliklerin, durumların ve materyallerin incelendiği bu çalışmalar nitel araştırma olarak adlandırılır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2015, s.28).

Durum çalışması da nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Olgu ve olaylara bilimsel olarak yaklaşımda kullanılan ayırt edici bir yöntemdir. Bir veya daha fazla programın, ortamın, sosyal grubun ya da birbirlerine bağlı sistemlerin ayrıntılı olarak ortaya konduğu yöntemdir. Örnek olay çalışması da durum çalışmasının bir diğer adıdır. Bu çalışmalar olayları meydana getiren ayrıntıları tanımlamak ve görmek, olay ve olgulara ait açıklamalar geliştirmek ve değerlendirmek için kullanılır (Gall, Borg ve Gall, 1996, s.72).

Durum çalışmasının doğasına uygun olarak kopya yöntemi ile ilgili ayrıntılı sorular üzerinden 20 (yirmi) öğretim üyesi ve sanatçının görüşleri ortaya konmuş, konu ile ilgili olay ve olgulara açıklamalar getirilerek değerlendirmeler yapılmıştır. Öğretim üyeleri ve sanatçılarla yapılan görüşmelerin ardından araştırmacı tarafından bulgular ortaya konarak kopya yöntemi yansız bir şekilde değerlendirilmiştir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubunun tespitinde amaçlı örnekleme yönteminden faydalanılmıştır. Amaçlı örnekleme olasılığın kullanılmadığı ve seçkisiz olmayan örnekleme yaklaşımları arasındadır. Bu yöntem yapılacak araştırmanın amaçlarına daha kolay ulaşabilmek için daha çok materyalin toplandığı, çalışmaya daha fazla değer katan, bilgi açısından daha zengin alanların seçilerek o alanlarda araştırma yapılmasına olanak sağlar. Belirli ölçütleri karşılayan, belirli özelliklere sahip olan ya da daha çok özel durumlarda araştırma yapılmak istendiğinde kullanılır. Bu yöntemde araştırmacı seçilen durumlara bağlı olarak doğa-toplum olay ve olgularını anlamaya, olgu ve olaylar arasındaki ilişkileri keşfederek açıklamaya çalışır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2015, s.29).

Amaçlı örnekleme gereği konu ile ilgili daha fazla bilgisi ve çalışmaları bulunan, alanyazına katkı sağlayabilecek sanatçı ve öğretim üyelerine ulaşılarak hazırlanan sorular çerçevesinde görüşmeler yapılmıştır. Amaçlı örneklemenin tercih edilmesinin nedeni konu ile ilgili daha donanımlı, yönetime hakim, kopya yöntemini her açıdan değerlendirebilen öğretim üyeleri ve sanatçılara ulaşmak olduğundan farklı üniversite ve atölyelerdeki deneyimli sanatçılara ulaşılarak araştırmanın objektif bir zemine oturtulması sağlanmaya çalışılmıştır.

Verilerin Toplanma Yöntemi

Araştırmalarda veriler genelde soru sorarak ya da gözlemler yoluyla toplanır. Hangi yaklaşımdan daha fazla verim alınacağı toplanmak istenen verilerin kaynakları ile türlerine göre farklılaşır. Bireylerden genel olarak soru yolu ile veriler toplanır. Soru ve cevapların kullanıldığı bu yaklaşımlarda yanıtlar sözlü ya da yazılı olabilir (Karasar, 2014, s.39).

Bu araştırmanın verilerinin toplanmasında danışman, uzman, eğitimci ve sanatçıların görüşlerinden elde edilen görüşme sorularından faydalanılmıştır. Araştırma verilerinin

toplanması için 10 soruya son hali verilerek görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanması aşamasından önce 25 soruluk bir veri havuzu oluşturularak alanında uzman danışman, eğitimci ve sanatçılarla yapılan görüşmelerin ardından 10 soruluk, yapılandırılmış bir görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşmeler genel olarak yüz yüze yapılmış olup yüz yüze yapılamayan (pandemi vb koşullar nedeniyle) görüşmeler online ve posta yolu ile yapılmıştır. Görüşmelerden elde edilen veriler Word programı ile bilgisayara aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmaya gönüllü olarak katılan toplam 20 öğretim üyesi ve sanatçı ile yapılan görüşmelerden sonra elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Yıldırım ve Şimşek (2011, s.227) içerik analizini birbirine benzeyen verilerin, belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilmesi ve okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenlenerek, yorumlanması şeklinde ifade etmişlerdir.

İçerik analizi “verilerin kodlanması”, “kategorilerin ve daha sonra da temaların bulunması”, “verilerin kodlara ve temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması” ve son olarak da “bulguların yorumlanması” aşamaları ile gerçekleştirilmektedir (Çepni, 2014, s.186). Buna göre toplanan veriler analiz edilmesi için öncelikle kodlanmış ve kod listeleri oluşturulmuştur. Kod listelerinin bir araya getirilmesi ile aralarında ilişki bulunan kodlar aynı kategoriye indirgenerek tematik kodlamalar yapılmıştır. Görüşmeler nitel araştırmaların doğasına uygun olarak içerik analizi ile analiz edilmiş ve toplanan verileri açıklayan tablolara yer verilmiştir.

BÖLÜM V

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlere göre bulgularına ve yorumlarına yer verilmiştir.

Birinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine ilk olarak kopyalama yöntemini uygulayıp uygulamadıkları sorularak alt amaçlardan ilkinde yanıt aranmıştır. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Kopya Yönteminin Uygulanmasına Yönelik Görüşler

Kopya Yönteminin Uygulanma Durumu	f	%
Evet	12	60
Hayır	8	40
Toplam	20	100

Öğretim üyeleri ve sanatçıların görüşleri incelendiğinde kopyalama yönteminin %60 oranla (12 kişi) kullanıldığı görülmektedir. Kopyalama yöntemini kullanmayan öğretim üyeleri ve sanatçıların oranı ise %40’tır (8 kişi). Tabloya göre kopyalama yöntemi öğretim üyeleri ve sanatçıların çoğunluğu tarafından kullanılmaktadır.

Sanatçı ve öğretim üyelerinin kopya yöntemini tercih etmeleri arasında öğrencinin kendi tarzını oluşturması için deneyim kazanması, kopyadan yorum olarak faydalanılması gibi nedenler düşünülebilir. Kopyalama yöntemini tercih etmeyen öğretim üyeleri ve sanatçılar ise özgünlüklerini kaybetmemek, herhangi bir etki altında kalmamak ve kalıplar içerisinde yer almamak için kopya yönteminden faydalanmamış olabilirler.

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırmanın ikinci alt problemine göre sanatçı ve öğretim üyelerine kopya yönteminde hangi tekniklerin kullanılması gerektiği sorulmuş ve yanıtların dağılımı Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2

Kopya Yönteminde Kullanılan Teknikler

Teknikler	f	%
Doğrudan Kopya	10	50
İhtiyaçlara Göre Farklı Teknikler	5	25
Kareleme Yöntemi	3	15
Noktalama Yöntemi	2	10
Toplam	20	100

Kopyalama yöntemlerinde kullanılan teknikler incelendiğinde doğrudan kopyalamanın ilk sırada olduğu (10 kişi-%50) görülmektedir. Bunu ihtiyaçlara göre farklı teknikler (5 kişi %25), kareleme yöntemi (3 kişi-%15) ve noktalama yöntemi (2 kişi-%10) izlemektedir. Buna göre öğretim üyeleri ve sanatçılar genellikle doğrudan kopyalama yönteminden faydalanmaktadır.

Doğrudan kopya yönteminin yüksek oranda tercih edilme nedenleri arasında öğrencilere görsel ilke ve elemanların öğretilmesi fikri olabilir. Doğrudan kopyalama ile bazı temel fikirler ve fikirlerin ardındaki nedenler kavratılabilir. Bu nedenle öğretim üyeleri ve sanatçılar doğrudan kopyalamaya daha fazla önem vermiş olabilirler. Doğrudan kopyalamayı takip eden diğer yöntem ise ihtiyaçlara göre kopyalama yönteminin tercih edilmesidir. Bu durum da öğrencilerin gereksinimleri ve seviyeleri çerçevesinde hareket edildiğini, konuya göre yöntem seçildiğini göstermektedir.

Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın üçüncü problemine uygun olarak kopya yönteminin eğitimde kullanılıp kullanılmayacağı sorularak kullanılması durumunda yöntemden verim alabilmek için neler yapılacağı sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Kopya Yönteminin Eğitimde Kullanılabilirliği ve Verim Alınması İçin Yapılması Gerekenler

	Görüşler	f	%
Evet	Görsel ilke ve elemanların kavratılması	8	40
	Orijinal eserden kopya	4	20
	Yorum şeklinde kopya	3	15
Hayır	Yararıcılığın Engellenmesi	3	15
	Geçmişten kalan bir yöntem olması	2	10
Toplam		20	100

Kopyalama yönteminin eğitimde kullanılabilirliği ve yöntemden verim alınabilmesi için yapılması gerekenlerin belirtildiği yukarıdaki tabloya göre kopyalamanın eğitimde kullanılması gerektiği düşünen 15 öğretim üyesi ve sanatçı (%75), eğitimde kullanılmaması gerektiğini düşünen öğretim üye ve sanatçı sayısı ise 5'tir. (%25).

Kopyalama yönteminin eğitimde kullanılması gerektiğini düşünen 8 (%40) öğretim üyesi ve sanatçıya göre bu yöntem görsel ilke ve elemanların kavratılmasında kullanılmalıdır. 4 (%20) öğretim üyesi ve sanatçı ise orijinal eserden kopyalama yapılmasında kullanılması gerektiğini, 3 (%15) öğretim üyesi ve sanatçı ise yorum şeklinde kopyalama yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Kopyalama yönteminin eğitimde kullanılmaması gerektiğini düşünen 3 (%15) öğretim üyesi ve sanatçıya göre kopyalama yaratıcılığı engellemektedir. 2(%10) öğretim üyesi ve sanatçıya göre ise kopyalama geçmişten kalan bir yöntemdir.

Öğretim üyeleri ve sanatçıların görüşleri genel olarak değerlendirildiğinde kopyalama yönteminin eğitimde kullanılabildiği görüşü hakimdir. Öğrencilere görsel ilke ve kavramların öğretilmesi için kopya yönteminden faydalanılmalıdır. Ayrıca kopyası yapılacak olan eserin orijinal olmasına dikkat edilmelidir. Kopyadan yorum biçiminde faydalanmak da öğrencilerin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Dördüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın dördüncü alt problemine uygun olarak kopya yönteminin uygulanmasında seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrencinin

seviyesine ve konuya uygun seçilip seçilmediği ve nedenleri sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Kopya Yönteminde Seçilen Sanatçı ve Eserlerinin Öğrenci Seviyesine Uygunluk Durumu ve Nedenleri

	Görüşler	f	%
Evet	Öğrenci gelişimi	8	40
	Kolaydan zora kopya yapılması	5	25
	Eksiklere göre konu seçilmesi	4	20
	Birikime sahip olunması	2	10
	Hazırbulunuşluk	1	5
Toplam		20	100

Kopyalama yönteminin uygulanmasında seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrenci seviyesine ve konuya göre seçilmesi gerektiğine öğretim üyeleri ve sanatçıların tamamı katılmaktadır. Görüşler incelendiğinde 8 kişi (%40) öğrenci gelişimi, 5 kişi (%25) kolaydan zora kopya yaptırılması, 4 kişi (%20) eksiklere göre konu seçilmesi gerektiği, 2 kişi (%10) öğrencilerin birikime sahip olması gerektiğini, 1 kişi (%5) ise öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir.

Görüşler incelendiğinde yöntemden faydalanılması için seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrencinin seviyesine uygun olması gerektiğini sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun nedenleri arasında ilk sırada öğrenci gelişimi bulunmaktadır. Öğrenci gelişimi açısından tercih edilen eserlerin seviyeye uygun olması önemlidir. Bu açıdan öğrencilere kopyası yaptırılacak eserler kolaydan zora seçilerek kopya yönteminden maksimum fayda sağlanabilir.

Beşinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın beşinci alt problemine uygun olarak kopya yöntemi kullanılırken hangi sanatsal dönemlere ait çalışmaların kullanılması gerektiği sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 5’te sunulmuştur.

Tablo 5

Kopya Yönteminde Kullanılan Sanatsal Dönemler

Görüşler	f	%
Öğrenci düzey ve isteğine göre dönem	7	35
Konu ve öğrenci eksikleri çerçevesinde herhangi bir dönem	6	30
Klasik dönem	4	20
Modern dönem	3	15
Toplam	20	100

Kopya yönteminde kullanılan sanatsal dönemlere ait öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 7 kişi (%35) öğrencilerin düzey ve isteğine göre dönem, 6 kişi (%30) konu ve öğrenci eksikleri çerçevesinde herhangi bir dönem, 4 kişi (%20) klasik dönem ve 3 kişi (%15) modern dönem eserlerinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Öğrenci düzey ve isteğine göre dönem seçilmesi ile konu ve öğrenci eksikleri çerçevesinde herhangi bir dönem seçilmesi öğrenci başarısı açısından önem taşımaktadır. Öğrencilerin bir eseri severek kopya yapması ile istemedikleri bir eseri kopya yapmaları arasında büyük bir fark vardır. Eser seçiminde öğrenci düzeyinin dikkate alınması da yöntemden verim alınmasını sağlayan unsurlar arasındadır.

Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın altıncı alt problemine uygun olarak sanat eserlerinin birebir mi yoksa yorumlanarak mı kopyalanması gerektiği sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 6'da sunulmuştur.

Tablo 6

Sanat Eserlerinin Kopya Yöntemleri

Görüşler	f	%
Birebir	10	50
Yorumlanarak	7	35
Her iki yöntem	3	15
Toplam	20	100

Sanat eserlerinin birebir ya da yorumlanarak mı kopyalanması gerektiği ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 10 kişi (%50) birebir, 7 kişi (%35) yorumlanarak, 3 kişi (%15) ise her iki yöntemi kullandığını belirtmektedir.

Kopyalama yönteminin birebir kullanılması gerektiğini belirten öğretim üyeleri ve sanatçılar orijinal esere sadık kalınması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bununla birlikte birebir kopyalama teknik eğitimin bir parçasıdır; sanat eğitiminin ya da akademik eğitimin temel unsurları arasındadır. Birebir kopyalama anatomi, ritim, denge, kompozisyon, açık-orta-koyu değerler, ışık-gölge, renk ve boyama tekniğinin öğretiminde kullanılmaktadır. Kopyalamanın yorumlanarak yapılması gerektiğini belirten öğretim üyeleri ve sanatçılara göre ise kopyalamanın birebir yapılması yaratıcılığı engellemektedir. Öğrencinin kendi üslubunu yaratabilmesi için kopyalamadan esinlenerek faydalanılması gerekmektedir. Bazı sanatçı ve öğretim üyeleri de her iki yöntemden faydalanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın yedinci alt problemine uygun olarak kopya yönteminin kazanımları sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 7’de sunulmuştur.

Tablo 7

Kopya Yönteminin Kazanımları

Görüşler	f	%
Tasarım ilke ve elemanlarının çözümlenmesi	7	35
Görsel deneyim	4	20
Sanat yapıtının oluşum sürecinin analiz edilmesi	4	20
Problemlere çözüm bulmalarının sağlanması	1	5
Öğrencilerin kendilerini tanımlarını sağlaması	1	5
Yağlıboya tekniğinin öğretilmesi	1	5
Yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sağlaması	1	5
Özgüveni geliştirmesi	1	5
Toplam	20	100

Öğretim üyeleri ve sanatçıların kopyalama yönteminin kazanımları görüşlerinin belirtildiği yukarıdaki tabloya göre 7 kişi (%35) kopyalamanın tasarım ilke ve elemanlarının (renk,

ışık-gölge, çizgi vb) çözümlenmesini sağladığı, 4 kişi (%20) görsel deneyim kazandırdığı, 4 kişi (%20) sanat yapıtının oluşum sürecinin analiz edilmesini sağladığı, 1 kişi (%5) öğrencilerin karşılaştıkları problemlere çözüm bulmalarını sağladığı, 1 kişi (%5) öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağladığı, 1 kişi (%5) yağlıboya tekniğini öğrettiği, 1 kişi (%5) yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığını, 1 kişi (%5) de özgüveni geliştirdiğini belirtmiştir.

Yukarıdaki görüşler çerçevesinde kopya yönteminin tasarım ilke ve elemanlarını kavratacağı, öğrenciye görsel deneyim kazandıracak ve sanat yapıtının oluşum sürecinin analiz edilmesini sağlayacağı yoğun görüşler arasındadır. Öğrenciler görsel ilke ve elemanları sanatçıların nasıl kullandığından hareketle fikir edinebilir, bunu çalışmalarında uygulayabilirler. Bu açıdan bakıldığında kopya yönteminin tasarım ilke ve elemanlarını kavratacağı söylenebilir. Sanat yapıtlarının kopya edilmesi öğrencinin görsel deneyiminin oluşmasını ve sanat eserinin oluşum sürecinde nelerin etkili olduğunu göstermesi açısından da önem taşır.

Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın sekizinci alt problemine uygun olarak kopya yönteminin sakıncaları sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Kopyalama Yönteminin Sakıncaları

Görüşler	f	%
Yaratıcılığı engellemesi	11	55
Özgünlüğe zarar vermesi	3	15
Bireysel farklılıkları ortadan kaldırması	3	15
Sanatsal etik ihlalleri	2	10
Dersten soğuma	1	5
Toplam	20	100

Kopyalamanın sakıncalı yönlerine ait öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 11 kişi (%55) kopyalamanın yaratıcılığı engellediğini, 3 kişi (%15) kopyalamanın özgünlüğe zarar verdiğini, 3 kişi (%15) bireysel farklılıkları ortadan kaldırdığını, 2 kişi

(%10) sanatsal etik ihlallerine yol açtığını ve 1 kişi (%5) de kopyalamanın dersten soğumaya neden olduğunu belirtmiştir.

Kopyanın gerektiğinden fazla uygulanması durumunda yaratıcılığı engelleyeceği söylenebilir. Kopya yönteminden sadece öğrenci gelişimi için faydalanılmalıdır. Aksi takdirde öğrencinin kendi özgü sanat anlayışını bulması beklenemez. Ayrıca öğrencilere sıklıkla yaptırılan kopya çalışmalar öğrencilerin bireysel farklılıklarını da ortadan kaldıracak, öğrenciler sanat yapıtının bazı kalıplar çerçevesinde, kopyası yaptırılan yapıtlardaki ilkelerin dışına çıkılmaması gerektiği gibi olumsuz bir anlayışın doğmasına zemin hazırlayacaktır.

Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın dokuzuncu alt problemine uygun olarak kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabilirliğine yönelik görüşleri sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 9’da sunulmuştur:

Tablo 9

Resmin Geçirdiği Aşamalara Yönelik Görüşler

Görüşler	f	%
Teknik ve sanatsal birikim	7	35
Sanatçının hayatı ve yaşadığı dönemle ilgili detaylı bilgi	6	30
Zihinsel süreçler	3	15
Yaratıcı düşünme	3	15
Eserin az katmanlı bir yapıya sahip olması	1	5
Toplam	20	100

Kopyası yapılacak bir eserin son halini görerek resmin geçirmiş olduğu aşamaların neler olabileceğine yönelik görüşler incelendiğinde 7 kişi (%35) teknik ve sanatsal birikimin önemli olduğunu, 6 kişi (%30) sanatçının hayatı ve yaşadığı dönemle ilgili detaylı bilgi edinmek gerektiğini, 3 kişi (%15) zihinsel süreçlerden faydalanmak gerektiğini, 3 kişi (%15) yaratıcı düşünme yöntemlerinin kullanılması gerektiğini ve 1 kişi (%5) de eserin az katmanlı bir renk geçmişine sahip olması durumunda geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabilirliğini ifade etmişlerdir.

Teknik ve sanatsal birikim, sanatçı ile ilgili detaylı bilgi edinilmesi gibi öneriler resmin geçirmiş olduğu aşamalar ile ilgili fikir edinilmesinde etkilidir. Teknik ve sanatsal birikim olmadan bir sanat eserinin değeri ve geçirdiği aşamaların bilinmesi düşünülemez. Ayrıca dönemin şartları, sanatçı ile ilgili detaylı bilgiler de sanatının ve eserlerinin anlaşılabilirliği açısından önem taşımaktadır.

Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular ve Yorumlar

Araştırma kapsamında sanatçı ve öğretim üyelerine araştırmanın onuncu alt problemine uygun olarak görüş ve önerileri sorulmuştur. Öğretim üyeleri ve sanatçılara sorulan soru ve yanıtların dağılımı Tablo 10'da sunulmuştur.

Tablo 10

Görüş ve Öneriler

		f	%
Görüşler	Kopyanın yaratıcılığı engellediği	11	55
	Kopyanın teknik açıdan gelişim sağladığı	6	30
	Kopyanın görsel deneyimi sağladığı	2	10
	Kopyalamanın özgün dil gelişimine katkı sağladığı	1	5
	Toplam	20	100
Öneriler	Kopyanın amaçları hakkında öğrenciler bilgilendirilmelidir.	5	25
	Kopya belirli bir süre yaptırılmalıdır.	5	25
	Yorum biçiminde kopyalama yaptırılmalıdır.	4	20
	Bellek eğitimi ve resimsel alıntılama biçiminde kopyalama çalışmaları yaptırılmalıdır	3	15
	Klasik dönemlerin eserlerinin kopyalama çalışmaları yaptırılmalıdır.	2	10
	Öğrencilerin bireysel özellikleri çerçevesinde kopyalama yapılmalıdır.	1	5
	Toplam	20	100

Kopyalama yöntemleri ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçıların görüş ve önerileri incelendiğinde görüşler arasında kopyalamanın yaratıcılığı engellediğini belirten 11 kişi(%55), kopyanın teknik açıdan gelişim sağladığını belirten 6 kişi (%30), kopyalamanın

görsel deneyim sağladığını belirten 2 kişi (%10) ve kopyalamanın özgün dil gelişimine katkı sağladığını belirten 1 kişi (%5) bulunmaktadır.

Kopyalama yöntemleri ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçıların önerileri incelendiğinde kopyalamanın amaçları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünen 5 (%25), kopyanın belirli bir süre yaptırılması gerektiğini düşünen 5 (%25), yorum biçiminde kopyalama yaptırılması gerektiğini düşünen 4 (%20), bellek eğitimi ve resimsel anlatım biçiminde kopyalama yaptırılması gerektiğini düşünen 3 (%15), klasik dönemlerin eserlerinin kopyalama çalışmalarının yaptırılması gerektiğini düşünen 2 (%10) ve öğrencilerin bireysel özellikleri çerçevesinde kopyalama çalışmaları yaptırılması gerektiğini düşünen 1 (%5) öğretim üyesi ve sanatçı bulunmaktadır.

Tablo incelendiğinde kopya yönteminin kullanılabilirliğine ait görüş farklılıkları bulunsa bile tablo çıkarabilecek sonucun kopyanın yeterli düzeyde kullanıldığı sürece sanat eğitiminde etkili olacağı yönündedir. Öğrencilere kopyanın bir amaç değil araç olduğunun benimsetilmesi, bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları yaptırılması kopya yönteminden alınan faydanın artmasını sağlayacaktır.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın sonuçlarına, tartışmaya ve önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Antik dönemden beri “taklit” veya “gerçekliği yansıtma” dendiğinde genel olarak üç düşünceden söz edilmekteydi. Bunlardan ilki görünenin olduğu gibi yansıtılması, ikincisi genelin veya özün yansıtılması diğeri de olması gerekenin, ideal olanın yansıtılmasıdır (Yılmaz, Yolcu, Maccorio, Ünal, Aykaç, 2010, s.222). Kopyalamanın 21.yy’a kadar iki farklı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan ilki kopyalanan eserin hiçbir değişikliğe uğramadan kopya edilmesi diğeri ise sanatçının özgünlüğünün, üslubunun ve tekniğinin olduğu gibi benimsenmesidir. Sanatta kopyalamadan söz edilmesi için temel eserin sadece tıpkıbasım, birebir olarak yansıtılmasına gerek yoktur. Oluşturulan eserin, faydalanılan eser ile çakışması da kopyalama olması için yeterlidir. Örnek vermek gerekirse orijinali savaş temalı bir resimde Fransız askeri üniforması yerine Türk askeri üniformasının kullanılması, Fransız bayrağı yerine Türk bayrağının kullanılması oluşturulan eseri özgün kılmaz. Bu durum oluşturulan eserin kopya sayılması için yeterlidir. Sanatta konu ve özden ziyade biçim kopyalamanın esas kriteri olarak görülmektedir (Erinç, 2004, s.196).

17. ve 18. yy’da uygulanan kopya temel olarak üç anlayış çerçevesinde işlenmiştir. Bu anlayışlar noktalarla, karelere bölerek ve doğrudan kopyalamadır (Türkdoğan, 1984, s.239). Bir şeyin aynısının üretilmesi veya bir şeyden esinlenmek sanat eğitiminde kopyanın tanımı olarak görülmektedir. Kopyalama çalışmaları kopya kâğıdıyla aktarma yaparak, noktalarla, karelere bölerek biçimsel niteliklerin aktarılmasının ardından renklendirmesi ile tamamlanmaktadır. Bakarak çalışmak da bir şeyin aynısının üretilmesi

anlamındadır. Kopya yapan kişinin karşısında eserin orijinal hali durmaktadır. Bu kopyalama türünde bireyin zihnindeki bilgilerinin, önceki tecrübelerinin hiçbir etkisi bulunmamaktadır. Diğer kopyalama yöntemi ise öğrenmek, imge geliştirmek ve yorum yapmak anlamında sanatsal özelliklerden faydalanmaktır (Yılmaz, Yolcu, Maccorio, Ünal, Aykaç, 2010, s.223).

Sanatın başlangıcı kadar eskiye dayanan kopya yönteminin tarihi ile ilgili olarak Orta Avrupa'daki farklı mağaralarda bulunan hayvan resimlerindeki gerçekçi nitelikler gösterilmektedir. İlk insanların doğayı taklit etmelerindeki bu itici gücün insanların tamamında bulunan taklit içgüdüsü olduğu düşünülmektedir. Buna göre bireyler taklit içgüdüleri ile doğar ve öğrenmeler bu yolla gerçekleşir. Bu çerçevede mağara resimlerinde görülen durumun ilkel insanın doğayı taklit özellikleri ile açıklanabileceği söylenebilir (Sena, 1972, s.126).

Görsel sanatlar eğitimi çocukları pozitif düşünmeye yönelten, algı gücünü geliştiren, düşünce zenginliği yaratan bir derstir. Görsel sanatlar eğitimi sanat eğitiminde bulunan yöntemler arasında olan kopya yönteminden de yararlanmaktadır. Sanatın eğitim kurumlarında yer aldığı ilk zamanlarda gördüğünü doğru yansıtmaya ve doğru çizme derslerde amaçlanan bir davranış olarak görülmüştür. Fotografik benzetme sanat eğitimi veren kurumlarda başarının göstergesiydi. Kopya yöntemi de bu becerinin elde edilmesinde etkin rol oynamaktaydı. Resimli kartlardan, büyük sanatçıların fotoğraflarından, eserlerinden faydalanmanın öğreticiliğine inanılmaktaydı. 19.yy'da sanayileşmenin gereksinimlerini karşılamak için kopya yönteminden faydalanılmaktaydı (Kırıçoğlu, 2005, s.191).

Bilgi sahibi olunan nesneler ile ilgili kopyalamanın daha önce hiçbir bilgiye sahip olunmayan kopyalamaya göre daha başarısız olduğu görülmüştür. Kısaca ön bilgilerin kopyalamanın önünde engel oluşturduğu söylenebilir. Kopya yapan bireyin kopyası yapılan örneğe yoğunlaşması bireyselliği bastırarak özgünlüğü engellemektedir. Kopyada kusursuzluğu aramak için sadece kopya yapmak için kopya yapmak, ön bilgilerin tamamen bastırılması, hiçbir ön bilgiye sahip olmamak üzerinde durulmuştur bu nedenle benzetme gücünün artırılması için gösterilen emek yaratıcılığın engellenmesine neden olur. Hâlbuki kopyanın ön bilgilerle gerçekleştirilmesi ile yaratıcılık harekete geçirilerek kullanılacak ve sorun çözme başarısı artırılabilecektir. Bu nedenle kopyada kusursuzluğu aramak ve birebir kopya yapmak yerine kopyadan görsel anlamda ve bellek eğitiminde faydalanmak daha

doğrudur. Kopya bir amaç olmayıp birtakım sorunların çözümünde bir araç olarak görülmelidir (Yılmaz, 2010, s.237).

Kopya yöntemi diğer araçlar gibi öğretmenler tarafından geliştirici, değiştirici ve yeterli düzeyde kullanılırsa yetenekli olan öğrencilerde gelişimi hızlandırabilir. Kopyalamanın araç olma dışında amaç olarak kullanılması durumunda da öğrenci yeteneği köreltilebilir ve engellenebilir. Sanat öğrenmek amaç olduğuna göre kopya yöntemi tek bir yöntem olmayıp yöntemlerden yalnızca biridir (Kırıçoğlu, 2005, s.200).

Sanat eğitiminde kopya ve taklitten tamamen uzaklaşıldığı söylenemez. Sanat eğitimcilerinin tutumları incelendiğinde uygulanan ile ifade edilen arasında büyük bir farklılık olduğu görülmektedir. Kopyayı savunanların kopyadan en fazla fayda bekledikleri alanlar arasında çizgi öğretimi bulunmaktadır. Gördüğünü yansıtırma becerisi olarak görülen yeteneğin geliştirilmesinde sanat eğitimcilerinin de ifade ettiği gibi çizginin teknik bir beceri olması ve görülenin yansıtılma becerisi önemlidir. Bu nedenle kopya öğretimdeki farklı yollardan biri olarak görülmektedir. Kopya yeterli düzeyde ve amacına uygun kullanıldığında çözülmüş olan problemlerin öğretilmesi ve teknik becerinin güçlendirilmesinde etkilidir (Kırıçoğlu, 2005, s.288).

Sanat eğitim yöntemlerinden olan kopya yöntemine yönelik sanatçı ve öğretim üyelerinin görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı bu araştırmada ulaşılan sonuçlar aşağıda sunulmuştur:

- Öğretim üyeleri ve sanatçıların görüşleri incelendiğinde kopyalama yönteminin 12 katılımcı tarafından kullanıldığı görülmektedir. Kopyalama yöntemini kullanmayan öğretim üyeleri ve sanatçıların sayısı ise 8'dir. Buna göre kopyalama yönteminden öğretim üyeleri ve sanatçıların genel olarak faydalandıkları söylenebilir.
- Kopyalama yönteminde kullanılan teknikler incelendiğinde ise doğrudan kopyalamanın 10 katılımcı ile en fazla kullanılan teknik olduğu görülmektedir. İhtiyaçlara göre farklı teknikleri kullananların sayısı 5 iken, 3 katılımcı kareleme yöntemini, 2 katılımcı ise noktalama yöntemini kullanmaktadır. Buna göre öğretim üyeleri ve sanatçılar genel olarak doğrudan kopyalama yönteminden faydalanmaktadır.
- Kopyalamanın eğitimde kullanılması gerektiği düşünen 15 öğretim üyesi ve sanatçı, eğitimde kullanılmaması gerektiğini düşünen öğretim üye ve sanatçı sayısı ise 5'tir. Kopyalama yönteminin eğitimde kullanılması gerektiğini düşünen 8 öğretim üyesi ve sanatçıya göre bu yöntem görsel ilke ve elemanların

kavratılmasında kullanılmalıdır. 4 öğretim üyesi ve sanatçı ise orijinal eserden kopyalama yapılmasında kullanılması gerektiğini, 3 öğretim üyesi ve sanatçı ise yorum şeklinde kopyalama yapılması gerektiğini belirtmiştir. Kopyalama yönteminin eğitimde kullanılmaması gerektiğini düşünen 3 öğretim üyesi ve sanatçıya göre kopyalama yaratıcılığı engellemektedir. 2 öğretim üyesi ve sanatçıya göre ise kopyalama geçmişten kalan bir yöntemdir. Görüşler incelendiğinde kopyalama yönteminin bir amaç olarak değil araç olarak görsel ilke ve elemanlarının kavratılması aşamasında önemli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

- Öğretim üyeleri ve sanatçıların tamamına göre kopyalama yönteminde sanatçı ve eserlerinin öğrenci seviyesine ve konuya göre seçilmesi oldukça önemlidir. Görüşler incelendiğinde 8 katılımcı seviyeye uygun eser verilmesi, 5 katılımcı kolaydan zora kopya yaptırılması, 4 katılımcı eksiklere göre konu seçilmesi gerektiği, 2 katılımcı öğrencilerin birikime sahip olması gerektiğini, 1 katılımcı ise öğrencinin hazırbulunuşluk seviyesinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu durum kopya yönteminde eserlerin tesadüfi olarak seçilmemesi gerektiğini öğrenci gereksinimleri ve yetenekleri çerçevesinde kopyalama yönteminden faydalanılması gerektiğini göstermektedir.
- Kopyalama yönteminde kullanılan sanatsal dönemlere ait öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 7 katılımcının öğrencinin düzey ve isteğine göre dönem seçilmesi gerektiğini, 6 katılımcı konu ve öğrenci eksikleri çerçevesinde herhangi bir dönem kullanılması gerektiğini, 4 katılımcı klasik dönemden kopyalama yapılması gerektiğini ve 3 katılımcı da modern dönem eserlerinin kullanılması gerektiğini belirtmiştir.
- Sanat eserlerinin birebir ya da yorumlanarak mı kopyalanması gerektiği ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 10 katılımcı birebir, 7 katılımcı yorumlanarak, 3 katılımcı ise her iki yöntemi kullandığını belirtmektedir. Kopyalama yönteminin birebir kullanılması gerektiğini belirten öğretim üyeleri ve sanatçılar orijinal esere sadık kalınması gerektiğini belirtmişlerdir. Bununla birlikte birebir kopyalama teknik eğitimin bir parçasıdır; sanat eğitiminin ya da akademik eğitimin temel unsurları arasındadır. Birebir kopyalama anatomi, ritim, denge, kompozisyon, açık-orta-koyu değerler, ışık-gölge, renk ve boyama tekniğinin öğretiminde kullanılmaktadır. Kopyalamanın yorumlanarak yapılması gerektiğini belirten öğretim üyeleri ve sanatçılara göre ise kopyalamanın birebir yapılması

yaratıcılığı engellemektedir. Öğrencinin kendi üslubunu yaratabilmesi için kopyalamadan esinlenerek faydalanılması gerekmektedir. Bazı sanatçı ve öğretim üyeleri de her iki yöntemden faydalanılması gerektiğini belirtmişlerdir.

- Öğretim üyeleri ve sanatçıların kopyalama yönteminin kazanımları ile ilgili görüşleri incelendiğinde 7 katılımcı kopyalamanın tasarım ilke ve elemanlarının (renk, ışık-gölge, çizgi vb) çözümlenmesini sağladığı, 4 katılımcı görsel deneyim kazandırdığı, 4 katılımcı sanat yapıtının oluşum sürecinin analiz edilmesini sağladığı, 1 katılımcı öğrencilerin karşılaştıkları problemlere çözüm bulmalarını sağladığı, 1 katılımcı öğrencilerin kendilerini tanımalarını sağladığı, 1 katılımcı yağlıboya tekniğini öğrettiği, 1 katılımcı yaparak-yaşayarak öğrenmeye imkan sağladığını ve 1 katılımcı da özgüveni geliştirdiğini belirtmiştir.
- Kopyalamanın sakıncalı yönlerine ait öğretim üyeleri ve sanatçı görüşleri incelendiğinde 11 katılımcı kopyalamanın yaratıcılığı engellediğini, 3 katılımcı kopyalamanın özgünlüğe zarar verdiğini, 3 katılımcı bireysel farklılıkları ortadan kaldırdığını, 2 katılımcı sanatsal etik ihlallerine yol açtığını ve 1 katılımcı da kopyalamanın dersten soğumaya neden olduğunu belirtmiştir.
- Kopyası yapılacak bir eserin son halini görerek resmin geçirmiş olduğu aşamaların neler olabileceğine yönelik görüşler incelendiğinde 7 katılımcı teknik ve sanatsal birikimin önemli olduğunu, 6 katılımcı sanatçının hayatı ve yaşadığı dönemle ilgili detaylı bilgi edinmek gerektiğini, 3 katılımcı zihinsel süreçlerden faydalanmak gerektiğini, 3 katılımcı yaratıcı düşünme yöntemlerinin kullanılması gerektiğini ve 1 katılımcı da eserin az katmanlı bir renk geçmişine sahip olması durumunda geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabileceğini ifade etmişlerdir.
- Kopyalama yöntemleri ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçıların görüş ve önerileri incelendiğinde görüşler arasında kopyalamanın yaratıcılığı engellediğini belirten 11 katılımcı, kopyanın teknik açıdan gelişim sağladığını belirten 6 katılımcı, kopyalamanın görsel deneyim sağladığını belirten 2 katılımcı ve kopyalamanın özgün dil gelişimine katkı sağladığını belirten 1 katılımcı bulunmaktadır. Kopyalama yöntemleri ile ilgili öğretim üyeleri ve sanatçıların önerileri incelendiğinde kopyalamanın amaçları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünen 5 katılımcı, kopyanın belirli bir süre yaptırılması gerektiğini düşünen 5 katılımcı, yorum biçiminde kopyalama yaptırılması gerektiğini düşünen

4 katılımcı, bellek eğitimi ve resimsel anlatım biçiminde kopyalama yaptırılması gerektiğini düşünen 3 katılımcı, klasik dönemlerin eserlerinin kopyalama çalışmalarının yaptırılması gerektiğini düşünen 2 katılımcı ve öğrencilerin bireysel özellikleri çerçevesinde kopyalama çalışmaları yaptırılması gerektiğini düşünen 1 katılımcı öğretim üyesi ve sanatçı bulunmaktadır.

Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre geliştirilen öneriler araştırmaya, araştırmacılara, sanatçılara ve görsel sanatlar eğitimcilerine yönelik olmak üzere üç başlıkta sunulmuştur.

Araştırmaya Yönelik Öneriler

- Araştırma sonuçlarına göre kopya yöntemi görsel ilke ve elemanların kavratılmasında kullanılabilir.
- Kopya yöntemi bir amaç olarak kullanıldığında yaratıcılığı engellemektedir. Bu nedenle kopyalamanın sanat eğitiminde bir araç olarak kullanılmasına dikkat edilmelidir.
- Kopya yönteminde kullanılan sanatçı ve eserleri öğrencinin yetenek ve seviyesine göre seçilmelidir.
- Kopyası yapılacak eserlerin dönemi öğrencinin düzey ve isteklerine göre tercih edilmelidir.
- Orijinal eserden birebir kopyalama yapılmalıdır. Aşırıya kaçmamak ve belirli bir kullanım süresi olması şartı ile birebir kopyalamanın anatomi, ritim, denge, kompozisyon, açık-orta-koyu değerler, ışık-gölge, renk ve boyama tekniğinin öğretilmesini, boyanın tanınmasını sağladığı söylenebilir.
- Kopya uzun süre kullanıldığında yaratıcılığı engellemekte, özgünlüğe zarar vermekte, bireysel farklılıkları ortadan kaldırmakta, sanatsal etik ihlallerine ve dersten soğumaya neden olabilmektedir. Bu nedenle kopya yönteminden belirli dönemlerde, belirli sürelerde faydalanılabilir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu çalışma nitel bir araştırma olarak durum çalışması modeli ile görüşme tekniği kullanılarak yapılandırılmıştır. Araştırmacılar nicel araştırma yöntemlerini (anket vb.) veya karma araştırma yöntemlerini kullanarak kopyalama yönteminin kapsamını genişletebilir.
- Yapılacak araştırmalarda kopyalama yöntemi ile ilgili öğrenci görüşlerinden faydalanılabilir.
- Kopyalama yöntemi ile ilgili veri toplama araçları geliştirilebilir.

Sanatçılara ve Görsel Sanatlar Eğitimcilerine Yönelik Öneriler

- ✓ Kopya yönteminin uzun süreli kullanımından kaçınılmalıdır.
- ✓ Kopya yönteminin uygulanmasından önce öğrenciler bilgilendirilmeli; kopya çalışmalarının neden yapıldığı, nelere dikkat edilmesi gerektiği açıklanmalıdır.
- ✓ Kopya yöntemi yapılmadan önce kopyası yapılacak eserle ilgili eserin sahibi, hayatı, dönemi, oluşturduğu yapıtlar ve diğer detaylar öğrenilmelidir. Sadece kopyası yapılan eserle sınırlı kalınmamalı, diğer tüm eserler de incelenerek sanatçının akımı, tarzı, dönem koşulları gibi faktörler üzerinde de durulmalıdır.
- ✓ Sanat eğitiminde kopya yönteminin bir araç olduğu unutulmamalı, yöntemden öğrencilere görsel tasarım ilke ve elemanlarının kavratılması, görsel deneyim kazandırılması gibi birkaç amaç dışında faydalanılmamalıdır.

KAYNAKLAR

- Anonim (t.y.). *Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin röprodüksiyonu* [Resim]. https://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6prod%C3%BCksi_yon_sayfasından_erişilmiştir.
- Arnheim, R. (1978). Expression: A response to İcono- clastic view. *Art Education*, 31(3), 67-96.
- Arnheim, R.(1990). *Thoughts on art education* (2. Edition). United States Of America: Library Of Congress Cataloging –In- Publication Data.
- Arseven, C. E. (1998). Tezhip. *Sanat Ansiklopedisi içinde* (c. 1, ss. 1982-1986). Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Arslan, A. (2008). *Web destekli öğretimin ve öğretimsel materyal kullanımının ilköğretim öğrencilerinin matematik kaygılarına, tutumlarına ve başarılarına etkisi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Artut, K. (2001). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Artut, K. (2006). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemi*. Ankara: Anı.
- Artut, K. (2010). *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Artut, K. (2013). *Sanat eğitimi*. Ankara: Anı.
- Aslan, G. (2011). *Güzel sanatlar lisesi resim bölümlerinde kopyalama yönteminin kullanımına yönelik öğretmen ve öğrenci görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, K. E. (2010). *Sanat eğitimi ve sanat eleştirisi: Türkiye'de görsel sanatlar yetiştiren kurumlar örneği*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aykaç, V. K. (2004, Aralık). *Sanat eğitiminde değerlendirme ve süreç dosyası*. Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Balamir, B. (1999). *Sanat eğitiminde özgürlük ve özgünlük*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Balamir, B. (2010). *Anılarda düşünceler*. Ankara: Mutluson.
- Banar, K. & Fırat, M. (2015). Bütüncül bir bakıştan açık ve uzaktan eğitim: Türkiye özelinde [Özel Sayı]. *Yeğitek Dergisi*, 12, 18-23.
- Bilgin, E. (2020). *İlköğretim II. kademe görsel sanatlar dersinde kopya yönteminin geleneksel ve dijital ortamda kullanımına yönelik karşılaştırmalı bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bozkurt, N. (2000). *Sanat ve estetik kuramları*. İstanbul: Asa.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2001). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Dersal.
- Buyurgan, S. (2006). *Anadolu güzel sanatlar lisesi öğrencilerinin okul beklentileri ve eğitimleri ile yöneldikleri meslekler ve arasındaki ilişki*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Buyurgan, S. & Buyurgan, U. (2007). *Sanat eğitimi ve öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz Ş. & Demirel, F. (2015). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem.
- Çakan, G. Y. (2011). *İlköğretim 7. Sınıf görsel sanatlar dersi röprodüksiyon konusunun, müze eğitim atölyeleri ortamında işlenmesinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çepni, S. (2014). *Araştırma ve proje çalışmalarına giriş*. Trabzon: Çelepler.
- Çetin, T. (2002, Kasım). *Sanat eğitiminin gerekliliği üstüne*. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı Ulusal Sanat Eğitimi Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Da Vinci, L. (1503-1519). *Mona Lisa* [Resim]. <https://collections.louvre.fr/en/ark:/53355/cl010062370> sayfasından erişilmiştir.
- Dickinson, D. (2002). *Learning through the arts*. http://www.newhorizons.org/strategies/arts/dickinson_lrnarts.htm sayfasından erişilmiştir.
- Dowel, M. L. (1990). Effect of visual referents upon representational drawing of the human figure. *Studies in Art Education*. 31(2), 45-86.

- Duncum, P. (1988). To copy or not to copy: A review. *Studies in Art Education*, 29(4), 203-210.
- Duncum, P. (1999). A case for an art education of everyday aesthetic experiences. *Studies in Art Education*, 40(4), 295-311.
- Eisner, E. W. (1997). *Why teach art*. United States Of America: Library Of Congress Stanford University.
- Eisner, E. W. (2001). Sanat eğitimi için yeni hedefler oluşturmalı mıyız? *Sanat Eğitimi*, 54(5), 6-10.
- Erbay, M. (2000). *Plastik sanatlar eğitiminin gelişimi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Erbay, M. (2013). *Sanat eğitimi üzerine*. İstanbul: Beta.
- Erinç, S. M. (2004). *Sanat psikolojisine giriş*. Ankara: Ütopya.
- Erinç, S. M. (2008). *Toplum ve insan*. Ankara: Ütopya.
- Freedman, K. (2003). *Teaching visual culture, curriculum, aesthetics and the social life of art*. New York: Teachers College,
- Gall, M. D., Borg, W. R. & Gall, J. P. (1996). *Educational research an introduction*. USA: Longman.
- Gençaydın, Z. (1990a). *Sanat eğitiminin düşünsel temelleri, ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*. Ankara: Şafak.
- Gençaydın, Z. (1990b, Mayıs). *Türkiye’de resim-iş öğretimine genel bir bakış*. VIII. Öğretim Toplantısı Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri, Türk Eğitim Derneği, Ankara.
- Gibson, J. J. (1982). *Reason for realism*. United Kingdom: Routledge.
- Gombrich, E. H. (1992). *Sanat ve yanılsama*. İstanbul: Remzi.
- Gombrich, E. H. (1960). *Art and illusion*. New York: Pantheon.
- Gökay, M. (2011). Sanat eğitiminde tarihsel süreç. A. O. Alakuş & L. Mercin (Eds), *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi içinde* (s. 19-34). Ankara: Pegem.
- Gökay, M. (2003). Görsel sanatlar eğitiminin genel eğitim düzeyine etkisi. *Eğitime Yeni Bakışlar*, 5(16), 333-345.

- Gökbulut, N. (2005, Haziran). *Temel eğitim ve orta öğretim kurumlarında resim dersi süresinin önemi ve sanatta Anadolu aydınlanması beklentisi*. Sanatta Anadolu Aydınlanması Ulusal Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Hamed, M. (2014). *Görsel sanatlar eğitiminde "kopya yöntemi" ile "bellek eğitimi" yönteminin öğrenci çalışmaları üzerindeki etkisine yönelik karşılaştırmalı bir değerlendirme*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Karakoyunlu, G. (2021). *Sanat eğitimi üzerine bir kitap tasarısı: temel çizim ve teknikler*. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Karasar, N. (2014). *Kavramlar, teknikler ve ilkeler*. Ankara: Nobel.
- Kırıçoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık görsel sanatlar ve kültür eğitimi öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim: görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. (2005). *Gauguin'den kopya yaş 10 [Resim]. Sanatta eğitim: görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kırıçoğlu, O. T. & Stokrocki, M. (1997). *İlköğretim sanat öğretimi*. Ankara: YÖK /Dünya Bankası.
- Külük, C. (2013). Resimli çocuk kitaplarının nitelik sorunsalı ve çocuğun sanat eğitimi sürecindeki yeri: Delioğlu'nun Resimlediği Yapıtlar Üzerine Bir İnceleme. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 393-417.
- Lowenfeld, V. (1965). *Creative and mental growth*. London: The Macmillan Co.
- Maccario, N. K. (2010). *Sanat etkinliklerinin planlanması ve uygulanması*. Ankara: Anı.
- Mercin, L. & Alakuş, A. O. (2011). *Sanat eğitimi ve görsel sanatlar öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2016). *Güzel sanatlar*. https://ogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_08/02030740_20162017guzelsanatlar.pdf sayfasından alınmıştır.
- Moran, B. (2005). *Edebiyat kuramları ve eleştirisi*. İstanbul: İletişim.
- Önbaş, S. & Mutlu, S. (2019). *Reprodüksiyon*. Ankara: İksad.

- Özsoy, V. (2015). *Görsel sanat eğitimi resim-iş eğitiminin tarihsel ve düşünsel temelleri*. Ankara: Pegem.
- Pariser, D. A. (1979). Two methods of teaching drawing skills. *Studies in Art Education*, 20(3), 30-42.
- Read, H. (1963). *Education trough art*. London: Faber and Faber.
- Robertson, A. (1987). Borrowing and artistic bahaviour: A Case-Study of the developments of Bruce's Spontaneous Drawing from six to sixteen. *Studies in art education*, 29(1),78-96.
- San, İ. (2019). *Sanatlar, eğitim ve kültür*. İstanbul: Yeni İnsan.
- San, İ. (1985). *Sanat ve eğitim yaratıcılık-sanat sorunları, kuramları ve eleştirisi- eğitimle ilişkiler*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Schaffer, H. (2014). *A study of copying in art education: Historical approaches and contemporary applications* (Undergraduate Thesis). Retrieved from <https://mosaic.messiah.edu/honors/153/>
- Scharf, A. (1974). *Art and fotography*. England: Penguin.
- Sena, C. (1972). *Estetik sanat ve güzelliğin felsefesi*. İstanbul: Remzi.
- Serter, N. (1997). *21.yy'a doğru insan merkezli eğitim*. İstanbul: Sarmal.
- Smith.A.R.(1989). *Discipline-based art education*. Chicago: University Of Illinois.
- Somuncuoğlu, S. (2011). *Sibirya'dan Anadolu'ya taştağı Türkler*. İstanbul: At-Ok.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (1994). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Sözen, M. & Tanyeli, U. (1986). *Sanat kavram ve terimleri sözlüğü*. İstanbul: Remzi.
- Striker, S. (2005). *Çocuklarda sanat eğitimi*. İstanbul: Epsilon.
- Şahin, E. (2015). *6. sınıf görsel sanatlar eğitimi dersinde kopya yönteminin uygulanmasının öğrencilerin resim becerisine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tekin, M. (2011). *İlköğretim 2. kademe (6. sınıf) görsel sanatlar dersinde kopya yönteminin öğrencilerin sanatsal çalışmalarına etkisinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

- Telli, H. (1996). Eğitimin genel hedeflerinin davranış biçimine dönüştürülmesinde sanat eğitiminin katkısı vardır. *Milli Eğitim Dergisi*, 1(2), 120-131.
- Telli, H. (1990, Mayıs). *Ortaöğretim kurumlarında resim-iş öğretimi ve sorunları*. VIII. Öğretim Toplantısı Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Türk Eğitim Derneği, Ankara.
- Turgut, İ. (1993). *Sanat felsefesi*. İzmir: Karınca.
- Turani, A. (1985). *Resimde deformasyon ve metamorfoz olayı*. Ankara: Saydam.
- Turani, A. (1984). *Türk resim sanatı*. Ankara: İş Bankası.
- Türkdoğan, G.(1984). *Sanat eğitim yöntemleri*. Ankara: Kadioğlu.
- Ünver, E. (2002). *Sanat eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Van Gogh, V. (1888). *Vincent Van Gogh'un 1888 tarihli Arles'teki Langlois köprüsü adlı eserinin orijinali* [Resim].
https://tr.wikipedia.org/wiki/R%C3%B6prod%C3%BCksiyon_sayfasından_erişilmiştir.
- Van Gogh, V. (1887). *Bakır vazoda laleler* [Resim]. <https://www.musee-orsay.fr/fr/oeuvres/fritillaires-couronne-imperiale-dans-un-vase-de-cuivre-741> sayfasından erişilmiştir.
- Wilson, B. & Wilson, M. (1977). An Iconoclastic View of the Imagery Sources in the Drawings of Young People. *Art Education*, 30(1), 55-62.
- Yanık, Y. (2015). *Türkiye'de sanat eğitimi lisans programlarında sanat eserlerinden kopya uygulamalarına yönelik öğretim elemanları görüşleri*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yılmaz, M. (2010). Sanat eğitiminde kopya ve taklit. K. Artut (Ed.), *Güzel sanatlar eğitiminde özel öğretim yöntemleri içinde* (s. 222-250). Ankara: Anı.
- Yolcu, E. (2018). *Sanat eğitimi kurumları ve yöntemleri*. Ankara: Pagem.

EKLER



Ek 1. Görüşme Formu

SANAT EĞİTİM YÖNTEMLERİNDEN OLAN KOPYA YÖNTEMİNE YÖNELİK SANATÇI VE ÖĞRETİM ÜYELERİ GÖRÜŞME FORMU

Sayın Katılımcı, ben Sayıt SÜRMELİ. Bu görüşme formu Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans programında Dr. Öğr. Üyesi Hande BOLU SERT danışmanlığında yürüttüğüm “Sanat Eğitim Yöntemlerinden Olan Kopya Yöntemine Yönelik Sanatçı ve Öğretim Üyelerinin Görüşleri” başlıklı tez çalışması kapsamında veri toplamak amacıyla uygulanmaktadır. Veri toplama aracı soruları tamamen bilimsel amaçlar için kullanılacak olup 3. şahıs veya işletmelerle kesinlikle paylaşılmayacaktır. Katılımınız için teşekkür ederiz.

1. Kopya yöntemini çalışma ya da derslerinizde uygulama durumunuz nedir?
2. Kopya yönteminde hangi teknikler kullanılmalıdır?
3. Kopya yöntemi eğitimde kullanılmalı mıdır? Yöntemden verim alabilmek için neler yapılmalıdır?
4. Kopya yöntemi uygulamasında seçilen sanatçı ve eserlerinin öğrencinin seviyesine ve konuya uygun seçilmesi gerekli midir? Neden?
5. Kopya yöntemini kullanırken hangi sanatsal dönemlere ait çalışmalar kullanılmalıdır?
6. Sanat eserleri birebir mi yoksa yorumlanarak mı kopyalanmalıdır?
7. Kopya yönteminin kazanımları nelerdir?
8. Kopya yönteminin sakıncaları nelerdir?
9. Kopyası yapılacak bir resmin son halini görerek o resmin geçirmiş olduğu aşamaların anlaşılabilirliğine yönelik görüşleriniz nelerdir?
10. Kopya yöntemi ile ilgili görüş ve önerileriniz nelerdir?



GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..